

Činnost policie při hrozbě použití nástražného výbušného systému

JUDr. Pavel LUSKA

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta technologická

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta technologická

Ústav chemie

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **JUDr. Pavel LUSKA**
Osobní číslo: **T10640**
Studijní program: **N 2808 Chemie a technologie materiálů**
Studijní obor: **Řízení technologických rizik**

Téma práce: **Činnost policie při hrozbě použití nástražného výbušného systému**

Zásady pro vypracování:

I. Teoretická část

1. Stanovení problému.
2. Hypotéza cíle, který by měl být zpracováním práce dosažen.
3. Shromáždování a studium odborné literatury, kauzistika, spisový materiál, postupy Policie ČR v realizovaných případech, závěry.
4. Užití metody: analýza, komparace, zobecnění, dedukce, atd.

II. Praktická část

1. Stanovení základních bodů na základě nichž bude definován reprezentativní vzorek, jednotlivé postupy a případy.
2. Užití metody: pozorování, rozhovor, konzultace, komparace, projekt a realizace modelového případu.
3. Vyhodnocení empirických poznatků, kontrola reprezentativnosti zkoumaných vzorků .
4. Definování závěrů a stanovení využití pro praxi.
5. Užití metody: základní statistické charakteristiky, analýza, dedukce.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Miroslav Janíček**
Ústav krizového řízení

Datum zadání diplomové práce: **14. února 2011**

Termín odevzdání diplomové práce: **20. května 2011**

Ve Zlíně dne 14. února 2011

doc. Ing. Petr Hlaváček, CSc.
děkan

prof. Ing. Antonín Klásek, DrSc.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na příslušném ústavu Fakulty technologické UTB ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- beru na vědomí, že podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

V Hlubočanech dne 15. května 2011

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47 Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

²⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výtěžku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výtěžku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Zaměření diplomové práce je situováno do oblasti činnosti Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému jako samostatné složky i jako základní složky Integrovaného záchranného systému. V obecné části jsou definovány obecné postupy a činnosti Policie ČR a je rozebrána problematika nástražných výbušných systému. V praktické části práce je podrobena analýze konkrétní kauza užití nástražného výbušného systému z praxe a případ modelového pokusu sebevražedného atentátníka s grafickou a obrazovou dokumentací.

Klíčová slova:

nástražný výbušný systém, činnost Policie ČR, základní zásady činnosti policisty, Integrovaný záchranný systém, teroristický útok, hrozba použití nástražného výbušného systému, výbuch, výbušnina, pyrotechnik,

ABSTRACT

The focus of the diploma work are the Czech Republic police forces as an independent unit as well as a basic part of Integrated Emergency System, and their activities upon the Great of booby trapped explosive system. In the general part, there are definitions of generally valid procedures and activities within the Czech Republic Police forces, and further it deals with the problem of booby trapped explosive systems. In the practical part, there is an analysis of a particular real case related to the usage of booby trapped explosive system, and the test case of a suicidal assassin supplemented with graphic and picture documentation.

Keywords:

booby trapped explosive system, activities of the CZ police forces, basic principles of activities of policemen, integrated emergency system, terrorist attack, threat of the usage of booby trapped explosive system, explosion, explosives, pyrotechnics,

Poděkování

Vedoucímu této diplomové práce Ing. Ing.- Paed IGIP Miroslavu Janíčkoví, Ph.D. patří mé velké poděkování za odborné vedení, profesionální přístup, pochopení a cenné připomínky, které byly pro mě velkou inspirací.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem podklady (literaturu, projekty) uvedené v příloženém seznamu literatury. Odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Hlubočanech 15. května 2011

JUDr. Luska Pavel

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 FENOMÉN - NÁSTRAŽNÝ VÝBUŠNÝ SYSTÉM.....	13
1.1 POJEM NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	13
1.2 OBLÍBENOST A NEBEZPEČNOST NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	14
1.2.1 Psychologický efekt strachu z použití nástražného výbušného systému	16
1.2.2 Motivy zločince - pachatele k užití nástražného výbušného systému.....	19
1.3 NÁSTRAŽNÝ VÝBUŠNÝ SYSTÉM – ELIMINACE A PREVENCE	21
1.4 TERORISTÉ A ZLOČINCI VŽDY O KROK NAPŘED.....	27
2 VLASTNOSTI KONSTRUKCE NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU.....	31
2.1 KOMPONENTY NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	31
2.1.1 Iniciační systém.....	32
2.1.2 Výbušná látka.....	35
2.1.3 Obal	37
2.2 ÚČINNOST NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	38
2.3 KONSPIRACE NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	42
3 NÁSTRAŽNÝ VÝBUŠNÝ SYSTÉM A POLICIE ČR.....	44
3.1 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM A POLICIE ČR.....	44
3.2 SLOŽKY POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY A NÁSTRAŽNÝ VÝBUŠNÝ SYSTÉM	46
3.3 ÚKOLY POLICIE ČR A ČINNOST PŘI ŘEŠENÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI	48
3.4 UMISŤOVÁNÍ NÁSTRAŽNÝCH VÝBUŠNÝCH SYSTÉMŮ, JEJICH ZJIŠŤOVÁNÍ, DETEKCE A ELIMINACE PYROTECHNIKEM	50
II PRAKTICKÁ ČÁST	53
4 ČINNOST POLICIE PŘI HROZBĚ POUŽITÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	54
4.1 ČINNOST POLICIE PO OZNÁMENÍ HROZBY POUŽITÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU.....	54
4.2 ČINNOST POLICIE ČR V RÁMCI INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU PŘI HROZBĚ POUŽITÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	57
4.3 ČINNOST POLICISTY NA MÍSTĚ ULOŽENÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU	61
4.3.1 Činnost velícího policisty na místě uložení nástražného výbušného systému.....	63
4.3.2 Základní zásady činnosti policisty při hrozbě použití nástražného výbušného systému	64
5 KAZUISTIKA	67
5.1 PŘÍPAD NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU V BRNĚ.....	68
5.1.1 Model výbuchu nástražného výbušného systému v budově Magistrátu města Brna.....	70
5.1.2 Výsledky odborného vyjádření z oboru pyrotechnika	76

5.1.3	Výsledky znaleckého posudku účinků výbuchu nástražného výbušného systému na budovy a osoby	77
5.2	PŘÍPAD POKUSU UŽITÍ SEBEVRAŽEDNÉHO NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU V OSOBNÍ VESTĚ.....	79
6	NAVRHOVANÉ POSTUPY V RÁMCI ČINNOSTI POLICIE ČR PŘI HROZBĚ POUŽITÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU VYPLÝVAJÍCÍ ZE ZÁVĚRŮ PRÁCE	89
	ZÁVĚR	93
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	96
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	99
	SEZNAM OBRÁZKŮ	100

ÚVOD

V současné postmoderní době, kterou můžeme charakterizovat jako období globalizace a unifikace, období, kdy demokratická forma státního zřízení převládá v celosvětovém měřítku a kdy rozvoj vědy a techniky akceleruje, zaznamenává celý svět vzestup prosazování individuálních cílů a ideologií prostřednictvím nejzavrhnutelnějšího způsobu a tím je teroristický útok. Zlomovým okamžikem užití teroristického útoku k prosazení vlastní ideologie bylo bezesporu 11. září 2001, kdy došlo k útoku představitelů organizace Al-Káida na dvojčata mrakodrapů Světového obchodního centra v New Yorku a Ministerstvo obrany USA ve Washingtonu. Tento útok neměl v dějinách lidstva obdoby, co do způsobu provedení, následků a škod, tak do psychologického efektu strachu, který vyvolal. Došlo k historickému přerodu a začaly se psát nové dějiny v oblasti bezpečnosti jednotlivých společností a zemí, došlo k přehodnocení bezpečnostních politik většiny zemí světa a historie se dělila na tu před a po 11. září 2001.

Mezi nejúčinnější, nejzákeřnější a nejoblíbenější prostředky teroristických a kriminálních útoků jsou bombové útoky, tedy užití nástražných výbušných systémů, které slouží jako samotný nosič nebezpečí nebo jako iniciátor destrukce jiného objektu, jehož porušením se vyvolá samotné nebezpečí.

Fenomén nástražného výbušného systému je znám již od středověku. Lze se domnívat, že vynálezem černého střelného prachu¹, který je doložen v období sedmého až devátého století našeho letopočtu v Číně, se mohla začít psát i historie používání nástražných výbušných systémů v takové podobě, která je blízká té dnešní. Lze předpokládat, že i před vynálezem střelného prachu byly konstruovány válečné či obranné systémy, které mohly mít princip nástražného výbušného systému, tedy jejich konstrukce v sobě kumulovala hořlavinu nebo plyn či jinou látku, která zahříváním nebo přímým kontaktem s ohněm vyvolala iniciaci a vzhledem ke svému obalu a vlastnostem použitých látek došlo k výbuchu. Tyto primitivní systémy měly také konspirativní vzhled, tedy maskovaly svůj skutečný

¹ %C4%8Cern%C3%BD st%C5%99eln%C3%BD prach. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 11.9.2006, last modified on 21. 5. 2007 [cit. 2010-12-31]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cern%C3%BD_st%C5%99eln%C3%BD_prach>.

význam a funkci. Vynálezem střelného prachu si však člověk uvědomil, jak dobrého získal sluhu, ale i zlého pána, a začal tyto poznatky využívat ve svůj prospěch i neprospěch.

Rozvojem společnosti, vědy a techniky dochází také k zdokonalování mechanického, chemického či elektrotechnického složení nástražných výbušných systémů, jejich funkčnosti a metod jejich používání. Zdokonaluje se jejich utajení a možnost deaktivace. Všechny tyto faktory zvyšují riziko nejen proti osobám, proti kterým jsou určeny, ale také vůči bezpečnostním a záchranným složkám, které jsou určeny k eliminaci a deaktivaci takových zařízení, v případě výbuchu k provedení záchranných a likvidačních prací.

Aby bylo výše uvedené riziko co nejvíce sníženo pro zasahující složky, je třeba na základě obecně známých faktů, výsledků výzkumu a praktických zkušeností stanovit činnost a postup těchto zasahujících složek. Je třeba se poučit z chyb a ověřené poznatky implantovat do praxe. Jen tak lze čelit hrozbě použití nástražného výbušného systému.

V rámci studia na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, Technologická fakulta, jsem si vybral pro svou diplomovou práci téma „Činnost policie při hrozbě použití nástražného výbušného systému“. Toto téma jsem si vybral především z důvodu profesního zájmu. Pracuji již více než 17 let u Policie ČR, a to u útvarů s celorepublikovou působností, které se touto problematikou zabývají. Dle mého názoru nebyla činnost Policie ČR při vzniku a řešení mimořádné události nálezů nástražného výbušného systému či podezřelého předmětu vždy precizní, tedy její činnost nebyla taková, jaká by měla být. Otázkou však zůstává, zda jsou Policie ČR a jiné bezpečnostní složky tohoto státu způsobilé reagovat na hrozbu použití nástražného výbušného systému a pokud ano, do jaké míry jsou schopny tyto složky koordinovat a vyvíjet svou činnost na takové úrovni, aby bylo maximálně minimalizováno riziko samotné hrozby následků, popřípadě minimalizován či eliminován samotný následek, pokud nastane.

Cílem mé diplomové práce je tedy snaha vytvořit určitou exkurzi do současného stavu činnosti Policie ČR při řešení mimořádné události - hrozby použití nástražného výbušného systému - a stanovit co nejefektivnější postupy v rámci této činnosti a nalézt odpověď na výše uvedené otázky. Na základě své osobní zkušenosti a zkušenosti svých kolegů policistů a na základě teoretických poznatků získaných při studiu na UTB ve Zlíně bych chtěl poukázat na stávající nedostatky v činnosti Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému a navrhnout vhodná řešení. Podkladem bude také analýza případu z praxe a modelová situace, na kterých jsem osobně participoval nebo se kterými jsem měl možnost se seznámit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 FENOMÉN - NÁSTRAŽNÝ VÝBUŠNÝ SYSTÉM

1.1 Pojem nástražného výbušného systému

Vymezit pojem nástražného výbušného systému nemusí být vždy jednoduché a domnívám se, že ani neexistuje univerzální definice tohoto pojmu, na kterém by se shodla většina odborné veřejnosti, proto budu pracovat jen s vymezením tohoto pojmu. Pro účely své práce budu vycházet z vymezení uváděné M. Janíčkem.

„Nástražný výbušný systém je systém funkčních prvků tvořených výbušným předmětem a výbušnou nebo zápalnou látkou, schopných vyvolat podle předem stanovených podmínek výbuchový účinek nebo ložisko požáru. Nástražný výbušný systém bývá zpravidla ukryt v obalu nebo má takovou vnější formu, která skrývá pravý účel předmětu.“ (Janíček, Drahovzal, 2001, s. 122)²

Pro srovnání uvádím i další vymezení pojmu nástražného výbušného systému od jiného autora: „Nástražný výbušný systém je systém, tvořený výbušným předmětem, výbušnou nebo zápalnou látkou, nebo pyrotechnickým prostředkem a funkčními prvky iniciace. Tento systém je schopen vyvolat za určitých, uživatelem (výrobcem) předem stanovených podmínek, výbuchový účinek nebo ložisko požáru. Nástražný výbušný systém bývá zpravidla ukryt v obalu, nebo má takovou vnější formu, která skrývá pravý účel předmětu.“ (Hrazdira, Kollár, 2006, s. 83)³

Pokud se podrobněji podíváme a srovnáme výše uvedené vymezení pojmu, můžeme zde charakterizovat tři základní části, které představují a vymezují pojem nástražný výbušný systém.

První část vymezení pojmu hovoří o tom, že se jedná o systém funkčních prvků tvořených výbušným předmětem nebo zápalnou látkou, tedy hovoří o samotném chemic-

² JANÍČEK, Miroslav; DRAHOVZAL, Petr. *Pyrotechnik v boji proti terorismu*. 1. Praha : D-Consult, s.r.o., 2001. 175 s. ISBN 80-86215-17-2.

³ HRAZDIRA, Ivo; KOLLÁR, Milan. *Policejní pyrotechnika*. 1. vyd. . Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006. 205 s. Dostupné z WWW: <alescenek.cz>. ISBN 80-86898-87-3.

kém a mechanickém složení nástražného výbušného systému, tedy o jeho konstrukčních prvcích.

Druhá část vymezení pojmu hovoří o schopnosti nástražného výbušného systému způsobit takový následek, který se odvíjí od předem daných a stanovených podmínek. To znamená, že nástražný výbušný systém má schopnost zabíjet, zraňovat, ničit, poškozovat, tedy činit práci s negativním vymezením.

Poslední, třetí část vymezení pojmu, hovoří o konspirativní funkci systému, tedy vlastnosti, která systému zaručuje plnou funkčnost, dosažení požadovaného následku a zabezpečuje ukrytí skutečného účelu tohoto zařízení.

Rozbor výše uvedeného pojmu je velmi důležitý, a to v každé své části. Policie ČR, popřípadě další bezpečnostní složky, které by se mohly podílet na činnostech při hrozbě použití nástražného výbušného systému, musí dle mého názoru tyto části definice znát a při koordinaci své činnosti je mít stále na mysli. Dle mého názoru je nejvýznamnější třetí vymežující pojem nástražného výbušného systému. Tato vlastnost představuje největší riziko pro potenciální oběti, proti kterým je nástražný výbušný systém použit, a zároveň i pro zasahující bezpečnostní složky, které se jej snaží objevit a zneškodnit. Naopak pachatelé, kteří používají nástražné výbušné systémy, je velmi oblíben.

1.2 Oblíbenost a nebezpečnost nástražného výbušného systému

Obliba užití nástražných výbušných systémů u pachatelů je dána především jejich výše uvedenými vlastnostmi, které představují nevýhody pro potencionální oběti a také proto, že skýtají pachatelům určitý komfort bezpečí zahlazení stop a zvyšují svými vlastnostmi, pravděpodobnost dosažení zamýšleného cíle. Oblíbenost použití nástražného výbušného systému je ve většině případů dána také nízkým finančním zatížením, které je spojené s jeho výrobou. Mnohé nástražné výbušné systémy lze vyrobit ze snadno dostupných komponentů, na které není uvalena povinná evidence, a tudíž je nesnadné identifikovat jejich původní majitele. Dostupnost komponentů také umožňuje operativnost z hlediska krátkodobého časového úseku na jejich výrobu a možnost jejich použití. Při troše znalostí chemie, fyziky a s pomocí internetu si může každý z nás vyrobit provizorní nástražný výbušný systém z běžných hygienických a úklidových prostředků v domácnosti, kuličku na

prádlo či varné konvice. Pachatelé si mohou tyto jednotlivé komponenty běžně koupit v obchodě nebo je získat trestnou činností. Velmi nebezpečné a v zemích Blízkého východu velmi oblíbené je užívání průmyslových hnojiv jako okysličovadla nástražného výbušného systému. Většinou nástražný výbušný systém představují primitivní plechové nádoby či sudy, které obsahují výše uvedené okysličovadlo promíchané s palivem. Za palivo bývá často užívaná běžně dostupná motorová nafta. Takto vytvořená směs bývá napojena na iniciační zařízení. Tento primitivní nástražný výbušný systém, umístěný v dodávkovém vozidle, dokáže zničit velkou budovu a ohrozit velké množství osob a přitom náklady na jeho pořízení jsou minimální. Nákup komponentů nevzbudí žádné podezření, je anonymní a bez větších problémů.

Příkladem takto použitého nástražného výbušného systému je bombový atentát v Oklahoma City v USA na sídlo federálních úřadů. Dne 19. dubna 1995 došlo k výbuchu bomby, která byla uložena v dodávkovém vozidle, zaparkovaném u výše uvedené budovy. Síla výbuchu odsunula část devítipodlažní budovy do vzdálenosti 45 metrů, kde narazila do dalšího stojícího domu a zhroutila se k zemi. Stropy a podlahy byly stlačeny do jedné kompaktní vrstvy a trhlinami vypadávala ven mrtvá těla. V době výbuchu se v budově nacházelo kolem 600 úředníků a 200 návštěvníků. V druhém patře byla umístěna dětská školka s dětmi zaměstnanců úřadů. Tento bombový útok vyvolal do té doby největší vyšetřovací proces, na kterém participovalo 3000 policistů, agentů justičního aparátu a přes 200 agentů FBI. Vyšetřováním bylo zjištěno, že výbuch měl na svědomí primitivní nástražný výbušný systém s jednoduchou konstrukcí. Skládal se z dusičnanu amonného, který byl promíchán s motorovou naftou, a rozbušky. Rozbuška byla iniciována na základě impulsu časovacího zařízení. Svou konstrukcí se tento nástražný výbušný systém blížil konstrukci nástražného výbušného systému, který byl použit k výbuchu v newyorském Světovém obchodním centru v roce 1993. Jen v množství výbušniny se jednotlivé informační zdroje rozcházejí. Ty pesimistické uvádějí, že v dodávce bylo 500 kilogramů výbušniny,⁴ a ty optimističtější hovoří o 2400 kilogramech výbušniny.⁵ Pachatelem byl bývalý voják McVeigh, který nesouhlasil se stávající vládou USA a jejími politickými postoji. Dle něj jej vláda Spojených států Amerických omezovala na jeho osobních právech a svobodách a

⁴ BRZYBOHATÝ, M., *Terorismus II*, s. 38-39

⁵ SPENCEROVÁ, Tereza . Záhada v Oklahoma City - 10 díl.. *MF Dnes Plus* [online]. 17. května 2006, 2006, 10, [cit. 2011-04-17]. Dostupný z WWW: <news.branyvnimani.cz/index.php?article_id=9087>.

začal proti ní bojovat vlastními prostředky za využití nástražného výbušného systému. McVeigh se k činu nikdy nedoznal, i když byl za jeho spáchání uznán vinným a odsouzen k trestu smrti.

1.2.1 Psychologický efekt strachu z použití nástražného výbušného systému

Použití nástražného výbušného systému je zákeřné a vyvolává velmi negativní psychologický efekt u široké veřejnosti, nejen u osob, kterých se útok či hrozba užití nástražného výbušného systému přímo dotýká. Každé použití nástražného výbušného systému nebo jen hrozba použití vyvolává velkou pozornost sdělovacích prostředků, které hnány touhou po senzaci a sledovanosti ještě více zesilují psychologický efekt, se kterým pachatelé většinou počítají. Mnohdy pachatelé, kteří používají hrozby užití nástražného výbušného systému, mají za cíl jen vyvolání strachu a paniky u co největšího počtu osob, aby tak upozornili na svůj problém, svůj názor, svou ideu.

Mezi nejoblíbenější a nejčastější hrozby použití nástražného výbušného systému patří hrozba bombovým útokem. Tato situace je stejná jak v zahraničí, tak v České republice. Je oblíbená jak u teroristů, radikálních extrémistů, tak u bankovních lupičů. Její obliba je dána především způsobem vyrozumění o možném použití nástražného výbušného systému. Většinou je realizována prostřednictvím pošty, zásilkových společností, za využití všech moderních komunikačních technologií, nebo pouhým zanecháním informace na veřejně přístupném místě. Nejběžnější a nejoblíbenější je využití telefonu, kdy pachatel může operativně reagovat na chování osoby, které je informace sdělována nebo určena. Všechny tyto způsoby vyrozumívání mají pro pachatele jednu hlavní výhodu a tím je anonymita, zanechání minimálního množství stop, které by vedly k jeho odhalení, a operativnost z hlediska časové dispozice k realizaci záměru.

Českou republiku jsem výše uvedl záměrně, protože s hrozbou použití nástražného výbušného systému, nebo-li hrozbou bombovým útokem, se v rámci plnění služebních povinností u Policie ČR setkáváme velmi často. Toto vyhrožování je jednou z nejvíce využívaných praktik pachatelů trestné činnosti, protože každý, kdo použije hrozbu bombovým

útokem, byť žádnou bombu nemá, dopouští se minimálně přečinu šíření poplašné zprávy ve smyslu ustanovení § 357 trestního zákoníku,⁶ který uvádí:

Odst.1 Kdo úmyslně způsobí nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa tím, že rozšiřuje poplašnou zprávu, která je nepravdivá, bude potrestán na dvě léta nebo zákazem činnosti.

Odst.2 Kdo zprávu uvedenou v odstavci 1 nebo jinou nepravdivou zprávu, která je způsobitelná vyvolat opatření vedoucí k nebezpečí vážného znepokojení alespoň části obyvatelstva nějakého místa anebo bezdůvodnou záchrannou práci integrovaného záchranného systému sdělí soudu, orgánu Policie České republiky, orgánu státní správy, územní samosprávy nebo jinému orgánu veřejné moci, právnické osobě, fyzické osobě, která je podnikatelem, anebo hromadnému informačnímu prostředku, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.

Odst. 3 a 4 stanovují další okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby a trestní sazby za ně stanovené.

Asi v 90% takových hrozeb se nejedná o vážné nebezpečí. Osoby, které tak zneužívají hrozby bombovým útokem, sledují své osobní zájmy, které nemusí mít kriminální charakter, ale samotným šířením poplašné zprávy se dopouštějí minimálně přečinu ve smyslu ustanovení trestního zákoníku⁷ v momentě, kdy tento prostředek k dosažení svého zájmu použijí. Často se jedná o studenty, kteří se tak chtějí vyhnout písemce ve škole, odmítnutý milenec se mstí své přítelkyni, mnozí tímto způsobem řeší konkurenční boj či jiné problémy. Určité procento těchto volajících však představuje osoby, které jsou psychicky nemocné nebo trpí určitou duševní poruchou. Vyvolání hrozby je uspokojuje nebo jim činí potěšení, popřípadě se mstí či řeší tak problém, který neumí řešit běžným standardním způsobem.⁸ Jen ve 2% jsou oznámení o použití nástražného výbušného systému reálná a mají opodstatněný základ. Jejich nebezpečí je tak vysoké, že hrozící následky mnohem převyšují náklady realizované na plané popluchy, což je oznámení ve výše uvedených 90-98%. Cílem těchto hrozeb použití nástražného výbušného systému – hrozba bombovým útokem - bývají především místa veřejnosti přístupná s velkou koncentrací a frekvencí osob, jako

⁶ Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

⁷ § 14 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

⁸ viz. Bombový útok v Jeseníku dne 25.5.1997 – níže uvedeno v kapitole 1.5

jsou autobusová a vlaková nádraží, stanice metra, letiště, školy, divadla, sportovní stadiony, koncertní sály, velká nákupní centra atd.

Výše uvedené lze i demonstrovat na případu Mariana Moczka, označovaného jako nejnebezpečnějšího zločince poválečné doby naší země. Moczka v roce 1986 po sériích společných loupežných přepadení zastřelil svého spolupachatele a byl odsouzen k 15 letům odnětí svobody. Díky dobrému chování a prezidentské amnestii byl v roce 1996 propuštěn na svobodu. Začal pracovat v Darkově v závodě VOKD a připravoval bombové atentáty. První bombu odpálil dne 27. dubna 1998 v 05.15 hod. na tramvajové zastávce Frýdlantské mosty v Ostravě. Tuto bombu uschoval v odpadkovém koši. Jen souhrou náhod nebyl nikdo zabit, tři lidé utrpěli těžká zranění a dva byli zraněni lehce. Moczka po útoku zaslal policistům Severomoravské správy Policie ČR dopis, ve kterém přesně popsal konstrukci nástražného výbušného systému, který explodoval na tramvajové zastávce Frýdlantské mosty. V tu dobu ještě neměl žádné požadavky. Dne 6. září 1998 explodoval v Praze na ulici Jilské nástražný výbušný systém, který vykazoval stejné konstrukční i obsahové složení jako ten, který explodoval v Ostravě dne 27. dubna 1998. Při výbuchu došlo ke zranění dvou zahraničních turistů. Po tomto výbuchu se Moczka přihlásil policii anonymním dopisem, kde požadoval 150 000,- USD a 300 000,- Kč. Vyhrožoval, že pokud nebudou jeho požadavky splněny, tak bombové útoky nepřestanou. Finanční prostředky měly být za osobní asistence ostravského primátora Evžena Tošovského složeny do kanálové šachty v Sokolské ulici v Ostravě, odkud měl Moczka uniknout podzemní chodbou do Hrušovské ulice v Ostravě a odtud se ztratit mezi chodci na ulici. K tomu již nedošlo, policie svou mravenčí prací ukončila protiprávní jednání Mariana Moczka, který byl za své jednání odsouzen k 15 letům vězení. Nástražný výbušný systém, který používal Moczka, byl jednoduché konstrukce. Jednalo se o uzavřenou lešenářskou trubku napěchovanou střelným prachem a různými železnými fragmenty.⁹

Z výše uvedeného je naprosto zřejmé, že i když je reálné procento hrozeb použití nástražného systému jen něco okolo 2%, je třeba se chovat a jednat tak, jako by šlo vždy o reálnou skutečnou hrozbu použití nástražného výbušného systému. Této zásadě je třeba podřizovat bezpečnou činnost Policie ČR, ostatních složek záchranného integrovaného

⁹ PIVODA, A., *Obchodník se strachem*, s. 137-138

systemu i všech zúčastněných osob. Podle této zásady je nutné postupovat vždy, po celou dobu realizace záchranných a likvidačních prací.

1.2.2 Motivy zločince - pachatele k užití nástražného výbušného systému

Pojmy jako oblíbenost nástražného výbušného systému a nebezpečnost nástražného výbušného systému spolu velmi úzce souvisí. Je zde dána určitá úměra. Čím je nástražný výbušný systém nebezpečnější pro své potencionální oběti, tím je oblíbenější pro pachatele, kteří jej využívají k prosazení vlastních potřeb, zájmů, názorů, ideologií, náboženského vyznání atd. Mezi nejznámější motivy pachatelů patří:

Ideologie – toto je charakteristické pro široký okruh pachatelů, jež se rekrutují od politické levice až po politickou pravici, náboženská uskupení, ochránce přírody atd. Pachatelé těchto bombových útoků jsou velmi odhodláni a jejich jednání nese znaky profesionality. Jedná se o jedince či skupiny, kteří jsou radikálně ovlivněni politicky, rasově, etnicky či nábožensky. Svým jednáním chtějí svrhnout stávající politický systém nebo ukázat význam a symboliku svého přesvědčení. Jsou velmi nebezpeční a mnohdy disponují i potřebnou finanční hotovostí, která jim umožňuje získat potřebné prekursory na výrobu důmyslných a inteligentních nástražných výbušných systémů a zamést stopy. Mají zpravidla dobrou logistickou základnu. Většinou bývají podporováni osobami, které sympatizují s jejich názory, jsou finančně zajištěné, ale stojí v pozadí.

Experiment – je motiv charakteristický pro mladistvé experimentující osoby, které chtějí vyzkoušet něco nového, touží po rozruchu, chtějí si vyzkoušet funkčnost a účinek zařízení, které vyrobili. Jedná se většinou o amatéry a v mnohých případech dochází k iniciaci komponentů při samotné výrobě nástražného výbušného systému a ke zranění samotných pachatelů.

Vandalismus – účelem je ničit a devastovat, hlavním motivem je požitek z ničení, který je většinou podpořen drogovou nebo jinou závislostí. V daném případě se také nejedná o pachatele profesionály. Nástražné výbušné systémy jsou spíše jednodušší konstrukce.

Zisk – motivem je jednoznačně ekonomický profit, který je dán samotným použitím nástražného výbušného systému (vydírání, loupež) nebo hrozbou použití nástražného výbušného systému. Nástražný výbušný systém zde může sloužit jako prostředek k získání samotného prospěchu nebo jako prostředek k zakrytí stop po trestném činu. Tento motiv je jeden z nejvíce se vyskytujících. Je charakteristický pro představitele organizovaného zločinu. Konstrukce nástražného výbušného systému bývá důmyslná, pachatelé patří většinou k profesionálům v tomto oboru.

Afekt – tento motiv hraničí většinou s duševní poruchou. Většina pachatelů, která jedná v rozrušení nebo afektu, může mít v tomto stavu sníženy ovládací nebo rozpoznávací schopnosti. Pachatelé se tak snaží řešit své partnerské vztahy a rodinné problémy, majetkové spory či jiné problémy.

Uznání – jedná se o motiv fiktivního použití nástražného výbušného systému. Pachatel pohrozí anonymně použitím nástražného výbušného systému, tento poté objeví a sám jej veřejně deaktivuje. Motivem je získání uznání okolí, slávy a prestiže. Nebezpečí je ukryto v možném vyvolání davové paniky, při které může dojít k ohrožení života a zdraví, popřípadě ke škodám na majetku.

Nebezpečnost nástražného výbušného systému je dána, jak již bylo popsáno výše uvedenými vlastnostmi nástražného výbušného systému, pro které jsou u pachatelů oblíbené, ale také především pro jejich náročnost při deaktivaci a delaboraci. Nástražný výbušný systém představuje nebezpečí, které je velmi vysoké, ale které není vidět a existuje jen velmi málo signálů, na základě kterých lze toto riziko predikovat a předpovědět hrozbu použití nástražného výbušného systému.

Samotná deaktivace a delaborace nástražného výbušného systému představuje také vysoké nebezpečí. U mnohých nástražných výbušných systémů mohou být instalovány další tzv. dceřiné nástražné výbušné systémy, které mají za úkol odvedení pozornosti jiným směrem nebo ztížení samotné deaktivace a delaborace. Mnohdy se nástražný výbušný systém tváří jako jednoduchý mechanismus, ale ve skutečnosti se jedná o důmyslné složité zařízení, které má zabránit samotné deaktivaci a je určeno k zajištění - dosažení zamýšleného cíle i za předpokladu, že bude odhalen jeho skutečný účel před výbuchem. Ale k tomu více v dalších kapitolách. Abychom však nemuseli podstupovat tato uvedená rizi-

ka, je mnohem lepší využívat institutů prevence a eliminace nástražných výbušných systémů.

1.3 Nástražný výbušný systém – eliminace a prevence

Chceme-li bojovat s pachateli, kteří užívají nebo hrozí použitím nástražného výbušného systému, musíme si uvědomit, že máme co dočinění s pachateli zločinů¹⁰, kteří svým jednáním ohrožují nebo porušují zájem chráněný trestním zákoníkem¹¹, popřípadě mezinárodní smlouvou, která byla Českou republikou ratifikována. Jedná se především o projev organizovaného zločinu, ale může to být i individuální útok jedince.¹² Abychom mohli bojovat s kriminalitou a částečně ji regulovat, musí být v rámci kriminální politiky a bezpečnosti státu prosazována strategie, která uplatňuje dvojí směr, a to represivní – defenzivní a preventivní – ofenzivní. Represivní a preventivní směr musí být ve vzájemné symbióze, aby boj s kriminalitou byl účinný. Je to dle mého názoru jediná správná cesta jak postupovat a regulovat kriminalitu.

Represivní směr můžeme chápat jako řádný výkon činnosti justičních orgánů, tedy všech orgánů činných v trestním řízení včetně Policie ČR. Represe se tu uplatní už samotnou činností těchto orgánů, samotným vyšetřováním trestného činu či projednáním věci před soudem a uložením trestu. Hlavním represivním prostředkem je trest, ať již v podobě samotného výkonu trestu nebo jeho hrozba možného uložení. „Trest je jedním z prostředků státního donucení, jichž používá stát při plnění svých funkcí vedle prostředků politických, ekonomických aj. Úloha trestu v našem trestním právu záleží v tom, že je prostředkem v rukou státu k ochraně společnosti a občanů před trestnými činy.“ (Novotný, a kol. 1996, s. 196) Trest může být uložen jen za spáchaný trestný čin jeho pachateli na základě zákona (nulla poena sine lege – čl. 39 Listiny).

¹⁰ § 14 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹¹ §§ 12,13 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹² viz. Bombový útok v Jeseníku dne 25.5.1997 – níže uvedeno v kapitole 1.5

Vzhledem k výše uvedenému také zákonodárce stanovil u zvláště závažných zločinů¹³, kterých by se mohl pachatel dopustit za využití nástražného výbušného systému, vysoké tresty s horní hranicí odnětí svobody nad 10 let. Jedná se především o zvláště závažný zločin jako je vražda dle § 140 trestního zákoníku, loupež dle § 173 trestního zákoníku, brání rukojmí dle § 174 trestního zákoníku, vydírání dle § 175 trestního zákoníku, obecné ohrožení dle § 272 trestního zákoníku, nedovolené ozbrojování dle § 279 trestního zákoníku, získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou dle § 290 trestního zákoníku, zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny dle § 282 trestního zákoníku, rozvracení republiky dle § 310 trestního zákoníku, teroristický útok dle § 311, teror dle § 312 trestního zákoníku, sabotáž dle § 314 trestního zákoníku, násilí proti úřední osobě dle § 325 trestního zákoníku a další.

Zaměřuje-li se represivní směr na odhalování trestného činu, jeho pachatele a žádá potrestání, preventivní směr se snaží najít příčiny tohoto jednání, odstranit je a zabránit tak samotnému negativnímu jednání, které vede k negativnímu následku.

Pojem **prevence** můžeme chápat jako včasnou obranu, ochranu, opatření učiněná předem, předcházení nežádoucím jevům, kriminalitě, nemocem, porušení práv. Je to soubor opatření, jimiž lze zabránit iniciaci mimořádných událostí, škodlivých událostí, profylaxe, programy.

Pojem **eliminace** můžeme chápat jako vyloučení, odstranění, postupné vyřazování jednotlivých jevů nebo vlastností až k objasnění nejdůležitějších nebo nejtypičtějších z hlediska sledovaného účelu.¹⁴

V rámci kriminologického přístupu lze prevenci rozdělit na sociální a situační.

Sociální prevence představuje sociální faktory kriminality. Toto je spíše doménou sociální politiky. Podstatou sociální prevence je humanizace života a prostředí, v němž probíhají procesy socializace a sociální integrace. Opatření sociální prevence zahrnují rodinu, školu, zaměstnanost, volnočasové aktivity, profesní přípravu atd. Jedná se o řešení, kterému se musí věnovat celá společnost komplexně. Musí na něm participovat všechna

¹³ § 14 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹⁴ BRÜCKNER, B., *Slovník vojenského policisty*, s. 85, 290

zúčastněná ministerstva, především Ministerstvo vnitra, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo financí, Ministerstvo práce a sociálních věcí a další. Nejen ministerstva, ale také orgány státní správy a samosprávy, neziskové organizace, právnické a fyzické osoby atd.

Situační prevence naopak spočívá v opatřeních, která snižují možnost spáchání trestného činu a zvyšují pravděpodobnost odhalení pachatele. Podskupinou situační prevence je i tzv. *technická prevence*, s níž někdy bývá situační prevence nesprávně ztotožňovaná.¹⁵

V rámci situační prevence je dán prostor pro činnost Policie ČR preventivně působit při hrozbě nebo použití nástražného výbušného systému. Toto téma bude ještě předmětem další kapitoly.

Také potencionální oběť má možnost v rámci situační prevence eliminovat možnost útoku nebo hrozby použití nástražného výbušného systému vůči své osobě a svým blízkým. Je třeba se zaměřit na preventivní opatření, která směřují jednak k samotné osobě – potencionální oběti a jednak k zájmovým objektům, které představují relativní riziko možnosti uložení nástražného výbušného systému.

Na začátku mnoha kriminálních útoků stojí především neopatrnost obětí, jejich lehkomyšlnost, podceňování nebezpečí nebo uvedení se do takového stavu, ve kterém nejsou schopny se ovládat a bránit. Z mnoha možností jednání, jak se z potencionální oběti trestného činu může stát oběť skutečná, tedy dojde k završení procesu viktimizace, uvádím následující:

- nezabezpečení svého majetku proti odcizení, nezabezpečení vstupu nepovolených osob do soukromých prostor nemovitostí, neuzamčení motorového vozidla, ukládání velkého množství finančních prostředků v místě bydliště v nezabezpečeném prostoru,
- vychloubání se dispozicí značného majetku, prozrazení úkrytů movitých a cenných věcí, uvádění přístupových kódů k trezorům nebo jejich nezabezpečení,

¹⁵ ZAPLETAL, J., *Kriminologie*, s. 101

- ústní útoky na určitou komunitu s rasovými, etnickými či extrémistickými názory,
- hlásání radikálních náboženských názorů,
- veřejné deklarování možnosti ovlivnit určité skutečnosti v politické, ekonomické a sociální sféře,
- veřejné deklarování skutečností, které dokazují závažnou trestnou činnost
- spoluúčast na páchání zvláště závažné trestné činnosti, účast na zločinném spolčení, činnost v rámci organizované zločinecké skupiny,
- legalizace výnosů z trestné činnosti, výkon právnické osoby jako „bílý kůň“,
- obchodní aktivity s podezřelými osobami, které mají nejasný původ a identitu.

Preventivní opatření v těchto případech jsou zřejmá. Je třeba se vyvarovat výše uvedeného jednání, chovat se zodpovědně a eliminovat možné příčiny útoku. V žádném případě nepodceňovat možné nebezpečí a vnímat každý signál, který na toto možné nebezpečí upozorňuje. Těmito signály jsou například tzv. negativní okolnosti, tedy skutečnosti, věci, děje, které v daném prostoru být nemají a nacházejí se tam, nebo obráceně. Například na rohoži od bytu jsou kovové piliny a špony, i když zámek je nepoškozen. Blížším zkoumáním zjistíte, že zámková vložka FAB je vyměněná a pravděpodobně byl někdo v bytě.

V případě, kdy osoba patří do rizikové skupiny potencionální oběti atentátu, má možnost absolvovat odborné kurzy u odborníků v oblasti bezpečnosti, kteří u těchto rizikových osob dokážou odhadnout možnou míru nebezpečí útoku a připravit je na tuto situaci. Také v České republice jsou bezpečnostní agentury s dobrou pověstí, které nabízí bezpečnostní kurzy jako je např. obrana proti sledování, kontrola zájmového objektu, pohyb v neznámém prostředí, sebeobranu atd.

Lépe a na vysoké úrovni lze v dnešní době provádět preventivní zabezpečení zájmových objektů, kam by mohl být uložen nástražný výbušný systém nebo které by měly být cílem útoku nástražného výbušného systému.

Zájmové objekty ve většině případů představují vysoké riziko napadení nástražným výbušným systémem. Toto riziko je dáno především předmětem, který tyto zájmové objekty uchovávají. Dle stupně rizika ohrožení, můžeme tyto zájmové objekty seřadit sestupně:

- 1) Armáda,
- 2) Banky,
- 3) Průmysl,
- 4) Obchod a ekonomika,
- 5) Domy a byty,
- 6) Kanceláře a komerční prostory.¹⁶

Já bych toto rozdělení zájmových objektů dle rizika ohrožení ještě doplnil o dopravní prostředky a zařadil bych je na čelní pozice. Velmi vysoké riziko představuje především letecká doprava, která je sama o sobě velmi specifická a po 11. září 2001 z hlediska bezpečnosti získala nový rozměr. Zabezpečením letadel se však zabývat nebudu, protože toto je téma na několik vědeckých prací. Specifická na ochranu a zabezpečení je také autodoprava, vlaková doprava a lodní doprava, zejména pokud jsou jejím prostřednictvím přepravovány nebezpečné náklady, jako jsou zbraně a výbušniny, cennosti, finanční prostředky, radioaktivní materiál, chemické nebo biologické látky a další. Přepravu těchto nebezpečných nákladů legislativně upravují mezinárodní dohody jako je ADR, RID atd., ale problémem spíše vidím v nedostatečném zabezpečení proti hrozbě použití nástražného výbušného systému. Myslím, že by to bylo vhodné téma na jinou diplomovou práci.

Abychom dosáhli co nejefektivnějšího preventivního opatření zajištění zájmového objektu, musíme k řešení této otázky přistupovat komplexně a využít všech možností. To znamená, že je třeba kombinovat klasickou ochranu, technickou, fyzickou a režimovou ochranu zájmového objektu.

Klasickou ochranu představují klasické mechanické zábrany, jako jsou ploty, mříže na oknech, pancéřované dveře, nerozbitná skla, bezpečnostní fólie atd. Všechny tyto prostředky jsou schopny zabránit vniknutí pachatele do zájmového objektu a uložit zde např. nástražný výbušný systém nebo páchat jinou trestnou činnost.

Technickou ochranu představují technické prostředky určené k zabezpečení určitého prostoru, objektu, určitého místa. Patří sem elektrické zabezpečovací systémy, které reagují

¹⁶ JANÍČEK, M., *Pyrotechnická ochrana před terorismem*, s. 63

na pohyb, teplo, zvuk, přerušení elektrického obvodu, přerušení laserového paprsku, změnu teploty a další podněty. Tyto prostředky umí zmíněné chemické a fyzikální podněty zaznamenat a využít pro další možnou identifikaci narušitele. Tyto systémy také využívají optické a kamerové systémy, které hlídají zájmový objekt a pořizují z něj audio a video záznam. Pomocí nich můžeme identifikovat místo uložení nástražného výbušného systému, pokud se pachatel dostane do zájmového objektu a uloží do něj bombu.

Klasické mechanické a technické prostředky však umí pachatele jen zpomalit nebo v lepším případě odradit od záměru narušit zájmový objekt, popřípadě zaznamenat jeho pohyb v objektu. K zadržení pachatele je třeba zabezpečit i plně funkční fyzickou ostrahu jak v rámci objektu, tak u výstupních zařízení technického zabezpečení, tedy pulty centralizované ochrany, ústředny a operační střediska bezpečnostních agentur, místnosti sloužící k vytěžování kamerových systémů. Je tedy nezbytné zajistit fyzické ostraze technickou podporu analyzovanou na výstupních zařízeních.

Při provádění zabezpečení zájmového objektu je také třeba vycházet z rozdělení zájmového objektu na bezpečnostní zóny a přizpůsobit jim ochranu dle jejich charakteristických vlastností. Janíček, M. dělí ochranu zájmového chráněného objektu na čtyři základní zóny:

- 1) Obvodová ochrana – je vymezena obvodem objektu, který většinou tvoří jeho katastrální hranice (zahradu, plot, elektrické ohradníky). Prostředky plní funkci zabráňující ve vstupu a informují o narušení prostoru.
- 2) Plášťová ochrana – je vymezena pláštěm objektu (stavební objekt). Opět mají tyto prostředky za úkol změřit neoprávněný vstup osoby do objektu a signalizují narušení pláště objektu.
- 3) Prostorová ochrana – představuje ochranu místnosti, konkrétního prostoru nebo části objektu. Plní především signalizační a monitorovací funkci. Poskytují informace o způsobu narušení zájmového objektu a pohybu pachatele uvnitř.
- 4) Předmětová ochrana – zabraňuje napadení nebo neoprávněnou manipulaci s chráněným předmětem. Patří sem například trezory, tenzometrická a kapacitní čidla apod.¹⁷

¹⁷ JANÍČEK, M., *Pyrotechnická ochrana před terorismem*, s.63

Velkou výhodou těchto preventivních opatření je jejich dostupnost a spolehlivost. Nevýhodou je finanční náročnost, pokud jsou kombinovány všechny formy ochrany zájmových objektů společně. I když na prvním místě jsou většinou peníze, je třeba zvážit, nakolik je bezpečnostní riziko vysoké a zda se investice do těchto preventivních opatření vyplatí.

1.4 Teroristé a zločinci vždy o krok napřed

Jak již bylo uvedeno v úvodu, vlastním provedením teroristického útoku na „dvojčata“ Světového obchodního centra v New Yorku dne 11. září 2001 nebyly zasaženy jen strategické budovy země, ale hlavně byla zasažena samotná integrita a suverenita demokratického státu a jeho občanů. Bylo v praxi dokázáno, že lze teroristickým útokem zasáhnout i toho nejsilnějšího protivníka v tom nejslabším místě a vyvolat požadovaný efekt, pokud se zvolí vhodný prostředek. Tento moment byl velmi posilující pro osoby, které smýšlejí o teroristickém útoky jako o prostředku a možnosti prosazení vlastních zájmů, ideologií či náboženství. Hrozba teroristického útoku výrazně vzrostla na celém světě a stále sílí, což dokazují spáchané teroristické útoky a bombové atentáty po 11. září 2001 a zmařené připravované teroristické útoky dokladované dnes a denně ve světových masmédiích. Tuto novodobou hrozbu světa zesilují také moderní války vedené v Afghánistánu a Iráku a vlna bouří a nepokojů na Blízkém východě.

To, že výše uvedené riziko teroristického či kriminálního útoku, například použitím nástražného výbušného systému, je velmi reálné a je velmi blízko každého z nás,¹⁸ je realita. Tuto skutečnost si však většina z nás nepřipouští. Každý vnitřně tak nějak počítá s tím, že mu se to stát nemůže, on se s tím určitě nesetká. Opak je však pravdou! Varováním by nám měly být události nedávno minulé, které se staly na východ od České republiky.

Dne 24. ledna 2011 došlo k silnému výbuchu v hale mezinárodního moskevského letiště Domodědovo, kdy na místě zemřelo přes dvacet osob. Další desítky byly zraněny.

¹⁸ Česká policie poprvé v historii, dne 6.4.2011, obviňovala z podpory terorismu. Útvar pro odhalování organizovaného zločinu pozatýkal v Praze a na dalším území České republiky sedmičlennou skupinu cizinců z islámské organizace Jamaat Shariat. Ta zajišťovala falešné doklady, peníze nebo zbraně pro teroristy v Dagestánu. Následně policie zadržela ještě jednoho Čechence. Celkem tak bylo obviněno osm lidí.

Tento teroristický útok spáchal sebevražedný atentátník z Kavkazu, který měl na těle připraven nástražný výbušný systém. Další nedávný útok se stal 11. dubna 2011 v 16.55 hod. (SELČ), kdy na stanici metra Oktjabrskaja v Minsku, hlavním městě Běloruska, explodoval nástražný výbušný systém. Nástražný výbušný systém přinesl na stanici pachatel v cestovní tašce, kterou nechal ležet pod lavičkou na nástupišti, a z místa činu utekl. Jeho jednání zachytily průmyslové kamery metra. Následkem výbuchu zemřelo 11 osob na místě a další 2 osoby o několik dní později v nemocnici. Bylo zraněno přes 157 osob.

Bohužel ani Česká republika nikdy nebyla dokonale ochráněna před takovým nebezpečím. Dne 2. června 1990 v 16.30 hod. v důsledku jednání neznámého pachatele, došlo k výbuchu nástražného výbušného systému na Staroměstském náměstí v Praze. Tento nástražný výbušný systém byl uložen u sochy mistra Jana Husa. V důsledku výbuchu bylo zraněno několik osob. Jednu turistku z Německa připravil výbuch o zrak.

Další výbuch obdobného nástražného výbušného systému byl zaznamenán dne 2. srpna 1990 v 14.32 hod. v prostoru Hostivařské nádrže. V důsledku výbuchu byli zraněni dva lidé.

Klasickým případem teroristického útoku spáchaného psychopatickou osobou je výbuch nástražného výbušného systému v lázeňském domu Presnitz v Jeseníku. Dne 25. května 1997 přišel do vestibulu výše uvedeného lázeňského domu muž přezdívaný „Střel mistr“ a s sebou nesl příruční kufřík plný výbušniny, kterou osobně inicioval na místě. Došlo k výbuchu, který jej zabil a zdemoloval přízemí domu a narušil jeho celkovou statiku. Bylo zraněno 16 osob a způsobeny škody za 20 milionů korun. Pachatel útoku trpěl periodickou orogenní depresí. Zajímavé je, že to byl jeden ze spoluautorů české plastické trhaviny „Semtex“.

Pojem terorismu či teroristického útoku nebyl dosud v rámci globální spolupráce bezpečnostních složek a vědecké činnosti přesně definován tak, aby se na definování tohoto pojmu shodla většina odborníků zúčastněných stran. Body, na kterých se však shodne většina, hovoří o tom, že se jedná o jednotlivce či skupinu osob, kteří k prosazení svých vlastních zájmů používají násilí, kterého dosahují za využití takových prostředků, které mají co nejvíce destruktivní či devastující účinek na životě a zdraví člověka, jeho životním prostředím, popřípadě ohrožují či ničí jeho majetek. V osmdesátých letech Spojené státy americké definovali terorismus takto: „Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach,

jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen“ (Brzybohatý, 2001, s. 11)¹⁹

Prostředky užívané teroristy k teroristickým útokům lze rozdělit do dvou kategorií, a to na základě jednoho jediného dělicího kritéria, a tím je vzdálenost.²⁰

Teroristické útoky realizované na krátkou vzdálenost vyžadují účast samotné osoby pachatele na místě, kde má dojít k útoku, nebo v blízkém okolí. Pachatel využívá krátké palné zbraně, chladné zbraně, boj vlastním tělem, mechanické pasti atd. Pachatel se tak vystavuje velkému riziku, že bude dopaden nebo zneškodněn, nebude moci z místa činu uniknout a zanechá spoustu individuálních stop, které povedou k jeho identifikaci. V tomto případě většinou útok postihne malý okruh cílů, ale následek může být stejně významný jako při bombovém útoku (viz. atentát na Ferdinanda d'Este, J. F. Kennedyho atd.) a může vyvolat stejný požadovaný efekt.

Teroristické útoky realizované na delší vzdálenost již nevyžadují účast pachatele nebo jeho účast v blízkém okolí cíle. Snižuje se tak riziko dopadení a odhalení útočníka. Je zde však dána větší technická náročnost na užívané prostředky, mezi které patří složité palné zbraně, raketové systémy, bomby, nástražné výbušné systémy atd. Účelem těchto prostředků útoků je co nejvíce destruktivní či devastující účinek na životě a zdraví člověka, jeho životním prostředím, popřípadě ohrožující či ničící jeho majetek.

Z výše uvedeného je zřejmé, jak jsou teroristé a pachatelé užívající nástražné výbušné systémy nebezpeční. Toto nebezpečí je také zesíleno tím, že jsou stále o krok napřed před policií. Neustále dochází ke zlepšování technické, chemické a fyzikální stránky konstrukce nástražných výbušných systémů, jsou užívány moderní technologie. Zločinci využívají nejmodernějších poznatků vědy a techniky. Poučili se z předchozích trestních řízení, která proti nim byla vedena. Dochází u nich také k sofistikovanějšímu jednání, které je těžko odhalitelné. U soukromých agentur se za úplatu zdokonalují v bezpečnostní činnosti a poznávají práci policie. K páchání trestné činnosti užívají nejmodernější komunikační

¹⁹ BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus I.* 1. Praha : POLICE HISTORY, 1999. 141 s. ISBN 80-902670-1-7.

²⁰ JANÍČEK, Miroslav; DRAHOVZAL, Petr. *Pyrotechnik v boji proti terorismu.* 1. Praha : D-Consult, s.r.o., 2001. 175 s. ISBN 80-86215-17-2.

technologie, disponují finančními prostředky, za které si pořizují velmi dobré logistické zázemí, uplácí politiky a najímají si samotné odborníky z praxe. Pracují pro ně ti nejlepší advokáti. Nemusí při páchání trestné činnosti dodržovat žádná pravidla či zákonné normy, kterými je policie vázaná při plnění služebních úkolů.

I když je situace tristní, jak je výše uvedeno, není to důvod k rezignaci. I kdyby veškerý bezpečnostní systém, činnost Policie ČR a jiných bezpečnostních složek státu včetně složek Integrovaného záchranného systému měl zachránit byť jen jediný život, je to vše opodstatněné.

2 VLASTNOSTI KONSTRUKCE NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU

2.1 Komponenty nástražného výbušného systému

Abychom lépe pochopili problematiku nástražných výbušných systémů, je třeba poznat jejich technicko-taktická data, jejich složení, jejich účinek a jejich vlastnosti. Jen dobrou znalostí nástražných výbušných systémů lze čelit riziku, které skýtají a které představují. Jen tak lze úspěšně uplatnit prevenci a eliminovat na minimum možné následky a škody. Ve vztahu k první části vymezení pojmu nástražného výbušného systému²¹ můžeme stanovit mezi základní části nástražného výbušného systému tyto prvky:

- **iniciační, spouštěcí či zapalovací systém,**
- **použitá výbušnina nebo palivo,**
- **obal nástražného výbušného systému.**

Nástražné výbušné systémy lze na základě jejich rozdílných vlastností a konstrukčních odlišností dělit do určitých skupin a podskupin na základě shodných prvků. Rozdělení nástražných výbušných systémů má několik významů. Mezi ně patří již výše uvedené technicko-taktické údaje a speciální vlastnosti, které jsou důležité pro zacházení s nástražnými výbušnými systémy a jejich deaktivaci. Dále lze na základě dělení určit a profilovat možného pachatele - zločince, určit jeho nebezpečnost pro společnost, definovat možné následky a činit potřebná preventivní opatření, pátrat po pachateli či organizovat záchranné a likvidační práce.

Výbušné systémy můžeme dělit dle:

- 1) způsobu iniciace výbušného systému,
- 2) cílů sledovaných pachatelem,

²¹ viz. kapitola 1.1, s. 3

- 3) možnosti rozpoznatelnosti,
- 4) způsobu umístění,
- 5) subjektů umístění,
- 6) subjektu iniciování výbušného systému
- 7) výrobce výbušného systému
- 8) místa výroby výbušných systémů,
- 9) výbušinářského charakteru – druhu použitých výbušnin.²²

2.1.1 Iniciační systém

Iniciační systém je jeden z hlavních komponentů nástražného výbušného systému. Jeho hlavní úlohou v rámci nástražného výbušného systému je uvést iniciátor v činnost a tím způsobit samotnou explozi nástražného výbušného systému. Iniciační systém můžeme chápat jako zařízení, které má za úkol na definovaný podnět nebo na základě nedovolené manipulace iniciovat výbuch nebo zahoření nástražného výbušného systému, to znamená, že vytvoří plamen nebo slabou detonaci, která vyvolá explozi výbušniny či paliva obsaženého v nástražném výbušném systému.

I když je iniciační systém součástí nástražného výbušného systému, nemusí být vždy součástí obalu, který maskuje a drží nástražný výbušný systém pohromadě. Některé části iniciačního systému mohou být vně obalu a reagovat na různé iniciační podněty, které jsou předdefinovány. Ve většině případů se jedná o chemické, fyzikální či mechanické podněty.

Podle iniciace se dělí na:

- 1) časové,
- 2) citlivé na vnější podněty,
- 3) dálkově ovládané,
- 4) kombinované.

²² HRAZDIRA, I., KOLLÁR, M., *Policejní pyrotechnika*, s. 87

Add.1) Iniciační časové systémy fungují na principu určité definované časové prodlevy, která je dána dobou od odjištění nástražného výbušného systému po jeho explozi. Iniciační časové systémy využívají fyzikálních, biologických a chemických vlastností látek a objektů ke své konstrukci a zajištění spouštěcí funkce s prodlevou.

I. Fyzikální časové iniciační systémy: využívají fyzikálních vlastností látek, jako je vodivost elektrického proudu, změna tvaru látek, změna skupenství látek, atd. Mezi tyto patří:

a) mechanické časové systémy, které dělíme na iniciační systémy hodinové (využívají k iniciaci hodinových strojků a mechanismů) a iniciační systémy využívající mechanické vlastnosti materiálů a objektů (vlastnosti pružin, únavy materiálů, změnu tvaru materiálů, atd.)

b) elektronické časovací iniciační systémy, ty využívají elektronický časovací obvod, který má zdroj elektrické energie, může také využívat hodinové elektronické strojky či časová zařízení na digitálním principu,

c) ostatní iniciační systémy využívají:

- rozpouštění pevných látek – například využití rozpustné pevné látky vložené mezi elektrické vodiče,

- bobtnání pevné látky – například využití zvětšení objemu pevné látky, která nabobtnává ve spojení s kapalinou.

II. Biologické časové iniciační systémy: využívají změnu tvaru živých organismů, popřípadě využívají jejich biologických procesů, které lze předvídat. Jedná se například o růst rostlin, tlení biologického materiálu, trávení potravy zvířaty atd.

III. Chemické časové iniciační systémy: využívají časovou prodlevu, která vzniká chemickou reakcí různých látek, jako je například oxidace, hoření, leptání atd.

Add.2) Iniciační systémy citlivé na vnější podněty reagují na různé definované vnější podněty, které iniciují výbuch nástražného výbušného systému. Mezi vnější podněty může patřit změna polohy, klimatické podmínky, pohyb osob a věcí, otřesy atd. Podle jednotlivých podnětů se dělí na:

- I. *Iniciační systémy reagující na manipulaci:* tyto systémy využívají pohybovou změnu, rychlosti změny polohy, změnu mezi světlem a tmou, rozdílné přechody mezi přetlakem a podtlakem, přerušeni elektrického obvodu, zatížení a odlehčení, změna obalu ve vztahu k jeho poloze, atd.
- II. *Iniciační systémy reagující na změnu vnějšího prostředí:* tyto systémy reagují a využívají změny fyzikálních vlastností v okolním prostředí, které jsou schopny rozpoznat elektronickými čidly. Mezi tyto změny patří: změna tlaku, světla, zvuku, radioaktivní záření, přechod ze suchého do mokrého prostředí, změna teploty, seismické otřesy, atd.
- III. *Iniciační systémy reagující na pohyb:* ty využívají podnětů, které jsou vyvolány pohybem člověka nebo zvířat. Patří mezi ně:
 - a) mechanické nástrahy,
 - b) elektronická prostorová čidla,
 - c) elektronické závory.

Add. 3) dálkově ovládaný iniciační systém představuje svou konstrukcí velké nebezpečí pro zasahující složky. Pachatel – zločinec může kontrolovat situaci kolem nástražného výbušného systému a kdykoliv jej iniciovat. Tento iniciační systém umožňuje na dálku iniciovat nástražný výbušný systém. Dle způsobů dálkového ovládní je rozdělujeme na:

- I. bezdrátové elektronické ovládní:
 - radiem,
 - zvukem,
 - světlem:
- II. ovládní s využitím elektrického vodiče.

Add. 4) iniciační systémy kombinované využívají všechny možné kombinace výše uvedených iniciačních systémů. Tyto kombinované iniciační systémy jsou nejnebezpečnější. Většinou se jedná o velmi inteligentní a sofistikované zařízení, které je velmi těžko deaktivovatelné.

Budeme-li vycházet jen ze základního primitivního rozdělení iniciačních systémů, můžeme je rozdělit na:

- **zapalovadla,**
- **rozněcovadla.**

Jako zápalné iniciační prostředky se nejčastěji používají zápalné směsi produktů nafty s práškovými kovy a zápalné prostředky na bázi zápalných kovů. Do první skupiny patří např. napalm, termity, slitiny hořčíku, fosfor a jeho sloučeniny atd. Jako iniciační zapalovadlo může sloužit i obyčejný benzín, petrolej, líh, aceton, piliny, různé druhy ředi- del atd.

Rozněcovadla představují skupinu iniciačních prostředků obsahujících výbušniny, které jsou svou konstrukcí určeny buď k přímému roznětu výbušnin (takzvaná základní rozněcovadla) nebo k přenesení výbuchu či zážehu od základního rozněcovadla k rozněcované výbušnině (takzvaná pomocná rozněcovadla). Do této kategorie základních rozněcovadel patří především *zápalky, roznětky, elektrické pilule, rozbušky* a do pomoc- ných rozněcovadel *stopina, zápalnice a elektrické palníky*.²³

2.1.2 Výbušná látka

Výbušná látka, kterou obecně označujeme výbušninu obsaženou v nástražném vý- bušném systému, nemusí být vždy výbušninou, ale také zápalnou látkou nebo látkou, která má vysoký stupeň hořlavosti. Obecně se jedná o látky, které na základě vhodné iniciace mají schopnost svými účinky způsobit značné škody na životech, zdraví, majetku a život- ním prostředí. Mezi paliva můžeme řadit uhlí, dřevo, benzín, piliny a další hořlavé látky.

²³ JANÍČEK, Miroslav; DRAHOVZAL, Petr. *Pyrotechnik v boji proti terorismu*. 1. Praha : D-Consult, s.r.o., 2001. 175 s. ISBN 80-86215-17-2.

Rozdíl mezi použitím výbušniny a paliva je ve spotřebě kyslíku při hoření. Ve výbušnině dochází k přeměně molekul výbušniny s minimálním množstvím kyslíku nebo bez něj. U paliva je nezbytný přístup daného množství kyslíku.

Výbušninami, podle zákona ČNR č. 61/1988 Sb., jsou látky (sloučeniny) v tuhém nebo kapalném stavu, které mají vlastnosti trhavin, třaskavin, střelivin nebo výbušných pyrotechnických složí.

Výbušninami se nazývají chemické sloučeniny a výbušné slože nebo směsi, které jsou schopny na základě určitých vnějších podnětů (impulsů) chemického výbuchu. Dělíme je podle vlastností na:

- 1) střeliviny,
- 2) trhaviny,
- 3) třaskaviny
- 4) pyrotechnické slože (některé nemají vyhraněný charakter výbušnin)²⁴

Výbušniny lze dělit i podle jiných kritérií. Například podle způsobu vyvolání výbušné přeměny na přímé a nepřímé, dle způsobu výroby na průmyslové a po domácku vyrobené a další možná dělení.

Střeliviny – jedná se o výbušniny, jejichž hlavní vlastností je explozivní hoření, které je převedeno k výbuchu. Významným zástupcem je střelný prach. Střeliviny se používají k vymetení střely z pláště náboje. Použití je nejen u ručních střelných zbraní, ale v různých zbraňových systémech až po pohon raket.

Trhaviny - jedná se o výbušniny, jejichž hlavní vlastností výbušné přeměny je detonace. Detonaci je nutno vyvolat silným podnětem, který se zpravidla vyvolává detonací jiné výbušniny – např. rozbuškou. Detonace trhaviny vyvolává tříštivý účinek, který je značně destruktivní. Této vlastnosti se využívá především k rozpojování pevných předmětů, tedy je zde významné využití v průmyslu a těžarství. Pochopitelně nezastupitelné místo využití je i v armádě a bezpečnosti.

²⁴ JANIČEK, M., DRAHOVZAL, P., *Pyrotechnik v boji proti terorismu*, s. 55

Třaskaviny - jedná se o výbušniny, jejichž hlavní vlastností je rychlý přechod od výbušného hoření k detonaci. Na základě této vlastnosti je nutno dodržovat bezpečnostní pravidla při nakládání s nimi. Jejich využití je především k výrobě iniciačních zařízení, která iniciují detonaci jiné výbušniny. Takové klasické využití je výroba rozbušek.

Pyrotechnické slože – představují mechanické směsi hořlavín, okysličovadla a dalších látek, aby byl docílen účel použití pyrotechnické slože. Pyrotechnické slože se užívají jako osvětlovací slože, zábleskové slože, stopovkové slože, signální slože, zápalné slože, zážehové slože (časovací slože) a akustické slože.

Činností člověka i přírody vzniklo velké množství látek, které mají silně hořlavé nebo explozivní vlastnosti. Aby však mohla být látka využívána a označována jako výbušnina a mohlo být s ní bezpečně manipulováno, je nutno docílit u těchto látek požadované vlastnosti:

- 1) dostatečně vysoký obsah energie v objemové jednotce výbušniny,
- 2) přiměřená citlivost k vnějším podnětům,
- 3) dlouhodobá chemická a fyzikální stabilita,
- 4) dostupnost výchozích surovin.²⁵

2.1.3 Obal

Obal nástražného výbušného systému plní dvojí funkci. Především je to funkce *páteřní - opěrná*, tedy vytváří oporu celého systému a zaručuje jeho celistvost, funkčnost a drží jej pohromadě. Druhá funkce je *kamuflážní - konspirativní*, tedy zastření skutečného účelu zařízení.

Obal nástražného systému musí nejen držet tento systém prvků pohromadě, ale musí také tyto komponenty chránit, ať již před klimatickými podmínkami, tak i před specific-

²⁵ JANÍČEK, M., DRAHOVZAL, P., *Pyrotechnik v boji proti terorismu*, s. 56

kými podmínkami a nežádoucími podněty, které by mohly vyvolat předčasnou iniciaci, jako jsou např. elektromagnetické vlny, otřesy, rentgenové záření, pokles tlaku, atd.

Obal nástražného výbušného systému se volí především podle toho, jestli vyhovuje jednotlivým prvkům systému, jestli je schopen obsáhnout potřebné množství výbušniny a iniciační mechanismus a poté jestli dostatečně chrání tyto prvky před okolím a tak zaručuje možnost jej použít i ve specifických podmínkách, např. pod vodou, v silných mrazech, v prostředí se zvýšeným tlakem atd. Obal nástražného výbušného systému nejen že má ochrannou funkci, ale může zvýšit i destrukční účinek nástražného výbušného systému. Pokud je zvolen například pevný kovový obal, zvyšuje se tlak na jeho destrukci a zároveň jeho destrukcí se uvolňují kovové fragmenty, které mají vysoký ranivý a destrukční účinek na život a zdraví osob a jejich majetek.

Kamuflážní funkce nástražného výbušného systému, jak již bylo výše uvedeno, má zastřít skutečný účel zařízení a zajistit tak dosažení cíle zločince – pachatele, tedy realizovat bombový útok proti zájmovému objektu. Blíže rozvedu v kapitole 2.3.

2.2 Účinnost nástražného výbušného systému

Druhá část vymezení pojmu nástražného výbušného systému²⁶ hovoří o schopnosti nástražného výbušného systému způsobit takový následek, který se odvíjí od předem daných a stanovených podmínek. Jedná se především o schopnost ničit a poškozovat život a zdraví osob, majetek a životní prostředí. Tedy schopnost dosáhnout takové škody, k jejímuž účelu byl nástražný výbušný systém sestrojen a určen.

Použité výbušniny a paliva jsou schopny na základě svých vlastností za dodržení požadovaných podmínek vyvolat výbuch, tedy fyzikální či fyzikálně-chemický děj, jehož důsledkem je uvolněná energie, tedy dochází k prudkému hoření (okysličování) v krátkém časovém intervalu za vzniku tepelné energie.²⁷ Výbuch může být mechanický nebo che-

²⁶ viz. kapitola 1.1, s. 3

²⁷ JANÍČEK, Miroslav; DRAHOVZAL, Petr. *Pyrotechnik v boji proti terorismu*. 1. Praha : D-Consult, s.r.o., 2001. 175 s. ISBN 80-86215-17-2.

mický. Významným momentem při výbuchu je uvolňování energie, které je velmi rychlé, vzniká rázová vlna, která má ničivé účinky na okolí.

Účinek výbuchu je posuzován ze dvou hledisek, a to:

- **pracovní schopnosti** (při výbuchu dochází k vnitřní přeměně a uvolňuje se vnitřní energie, která je úměrná pracovní schopnosti výbuchu v uzavřeném prostoru),
- **brizanci** (je to účinek detonace výbušniny, který je charakterizován drcením, probíjením, ničením přilehlého okolí).²⁸

Nastane-li výbuch, dojde k přeměně chemických látek – výbušniny nebo zápalné látky, na prudce se rozpínající plynnou hmotu, která se šíří všemi směry. Při detonaci výbušniny obsažené v nástražném výbušném systému jsou vyvolány tři *primární* a několik *sekundárních* účinků.

Primární výbuchové účinky jsou:

- **tlaková vlna,**
- **střepinový (fragmentační) účinek,**
- **tepelný (zápalný) účinek.**

Tlaková vlna se vytvoří během 0,0001 sekundy, kdy se přemění výbušnina nebo zápalná směs na velké množství horkých plynů, které mají tendenci šířit se všemi směry. Tyto vzniklé plyny vytvářejí tlak cca 100 tun na 1 cm² atmosféry, šíří se od epicentra rychlostí cca 20 000 km/h a vytlačí okolní vzduch. Čím více se tlaková vlna vzdaluje od epicentra výbuchu, tím více slabne její síla tlaku, až se nakonec úplně vytratí. V tomto místě, kde ztratí tlaková vlna svoji sílu, začíná bezpečná zóna. Hranice bezpečné zóny je velmi důležitá pro stanovení činnosti policie při hrozbě či použití nástražného systému a pro ostatní zasahující složky Integrovaného záchranného systému. Tlaková vlna šířící se od epicentra

²⁸ JANIČEK, Miroslav; DRAHOVZAL, Petr. *Pyrotechnik v boji proti terorismu*. 1. Praha : D-Consult, s.r.o., 2001. 175 s. ISBN 80-86215-17-2.

se nazývá tlaková vlna výbuchu. Tlaková vlna výbuchu iniciuje dva protikladné typy tlakových vln (tlaků) na pevné objekty. Jedná se o:

- a) *pozitivní (rozpínavou) tlakovou fází výbuchu,*
- b) *negativní (sací) tlakovou fází výbuchu.*

Pozitivní tlaková fáze výbuchu – představuje množství rychle se nakumulovaných horkých plynů, které se rozpínají směrem od epicentra a tlačí před sebou atmosférický tlak, který představuje určitý odpor. Tato pozitivní tlaková vlna naráží na překážky a tyto ničí nebo se od nich odráží a několikanásobně se zvětší její rychlost.

Negativní tlaková fáze výbuchu – je vyvolaná vyrovnáváním tlaku za pozitivní tlakovou fází výbuchu. Po vytlačení vzduchu z epicentra vznikne v epicentru vakuum, které se začne velmi rychle zaplňovat, a to plyny, které vrací směrem k vakuu od fronty pozitivní tlakové fáze výbuchu. I když má menší sílu než pozitivní tlaková fáze výbuchu, je také dostatečně destruktivní a trvá třikrát déle.²⁹

Fragmentační (střepinový) účinek - je způsoben použitým obalem nástražného výbušného systému nebo fragmenty, které jsou přidány do konstrukce samotného nástražného výbušného systému. Při detonaci dojde k roztržení obalu nástražného výbušného systému a jeho jednotlivé fragmenty jsou silou vymrštěny do okolí, kde mohou působit jako projektily vystřelené z ručních palných zbraní, mnohdy je rychlost fragmentů cca 750 m/s. Dle použité trhaviny dochází k rozdílnému trhání a tvorbě fragmentů z obalu nástražného výbušného systému. U kovových obalů, kde exploduje trhavina, jsou fragmenty obalu pokroucené, mají ostré hrany a vykazují znaky trhání. Oproti tomu, jsou-li užity k explozi střeliviny, jsou fragmenty větší, nemají tak ostré hrany a nejsou tak deformované. Pokud je použitý obal nástražného výbušného systému nařezaný nebo má zúžená místa, dochází k utržení v těchto místech. Na těchto principech pracují například obranné ruční granáty F-1.

Tepelný (zápalný) účinek – je vyvolán vysokými teplotami, které vzniknou při explozi. Je zde také možno pozorovat rozdíl mezi jednotlivými druhy výbušnin. Pomalé

²⁹ HRAZDIRA, I., KOLLÁR, M., *Policejní pyrotechnika*, s. 35-36

výbušniny, mají dlouhodobější tepelný účinek s menšími tepelnými hodnotami, u rychlejších výbušnin je to obráceně. Tepelný účinek je ve většině případů charakterizován ohnivou koulí, která je charakteristická hned při explozi. Většinou tepelný účinek sám o sobě nepůsobí velké škody. Ty nastávají sekundárně, kdy vlivem velkých teplot dochází k požáru na okolním prostředí výbuchu.

Sekundární výbuchové účinky jsou:

- *zvukový efekt,*
- *seismický účinek,*
- *odraz, směřování a blokování tlakové vlny,*
- *požáry.*

Sekundární výbuchové účinky již nepůsobí takové škody jako primární účinky výbuchu, ale nelze je zanedbávat a je třeba s nimi počítat při přípravě na mimořádné situace způsobené hrozbou použití nástražného výbušného systému.

Zvukový efekt – vzniká nárazem rozpínavých plynů, které se vytvořily výbuchem, na plyny atmosféry, kdy tyto plyny překonávají rychlost zvuku. Dochází k zvukovému efektu – třesku. Tento je nebezpečný zejména z hlediska fyziologického. V jeho důsledku může dojít k poškození sluchu u lidí a zvířat. Může také iniciovat zařízení, která jsou citlivá na zvukové podněty.

Seismický efekt – vzniká stejným způsobem šíření pozitivní tlakové vlny v pevném prostředí jako je země nebo voda. Uvolněná energie se předá pevné hmotě nebo vodní stěně a způsobí seismické otřesy, které připomínají zemětřesení. Je zde však rozdíl mezi zeminou a vodou. Voda není na rozdíl od země stlačitelná, tudíž je zde minimální absorpce energie, která je tak přenášena na velké vzdálenosti o veliké síle.

Odraz, směřování a blokování tlakové vlny - tlaková vlna vykazuje určité vlastnosti ve volném prostoru a jiné při nárazu na pevnou překážku. V momentě odrazu tlakové vlny od překážky dochází k několikanásobnému zrychlení této vlny a tím zvýšení jejich účinků. Postaví-li se však tlakové vlně do cesty odolná překážka, dojde k jejímu blokování nebo obtečení. Prostor za překážkou je relativně bezpečný, avšak v určité vzdálenosti za překáž-

kou se tlaková vlna opět spojí, i když s menší intenzitou síly. I tyto vlastnosti jsou důležité při stanovení postupů a chování, při užití nástražného výbušného systému.

Požáry – jak již bylo výše uvedeno, požáry vznikají jako sekundární účinek výbuchu. V menší míře vznikají samotnou explozí, většinou k nim dochází iniciací rozpálených fragmentů nástražného výbušného systému. Tyto rozpálené části (část trubky, kovový úlomek, rozžhavená část rozbušky atd.) mohou zasáhnout plynová potrubí, která poškodí a zapálí unikající plyn, iniciují požár suché trávy či jiných hořlavých předmětů.

2.3 Konspirace nástražného výbušného systému

Třetí část vymezení pojmu nástražného výbušného systému³⁰ hovoří o konspirativní formě vyhotovení nástražného výbušného systému. Zde je pro policii a záchranné složky ukryt největší problém. Pokud záchranář, policista či voják zná použité výbušné směsi, iniciátor a zapojení jednotlivých prvků, může plně odborně reagovat a deaktivovat nástražný výbušný systém, popřípadě učinit taková opodstatněná a nezbytná opatření, která zmírní nebo zcela eliminují možné následky výbuchu (např. zneškodnění nástražného výbušného systému vodním dělem, evakuace osob do bezpečné vzdálenosti atd.). V případě, že není schopen zasahující policista - pyrotechnik identifikovat daný předmět jako nástražný výbušný systém nebo deaktivovat jeho systémové zapojení, zvyšuje se riziko možných následků výbuchu.

Hovoříme-li o konspirativní formě vyhotovení nástražného výbušného systému, máme na mysli nejen konspirativní formu obalu, kdy se nástražný výbušný systém může tvářit například jako předmět běžné denní potřeby (konvice na čaj, krabička zápalek, poštovní dopis, kniha atd.), ale také konspirativní zapojení jednotlivých prvků nástražného výbušného systému.

³⁰ viz. kapitola 1.1, s. 3

Účelem první konspirativní formy (obal) je především skrytí nástražného výbušného systému, aby tak byl zastřen jeho účel a bylo dosaženo cíle, tedy ničivého účinku na hmotném předmětu útoku³¹.

Účelem druhé konspirativní formy (zapojení a konstrukce) je zamezit možné deaktivaci nástražného výbušného systému nebo jeho odstranění z místa určeného pro jeho iniciaci. Konstrukteři - zločinci sestavují tyto nástražné výbušné systémy tak, aby při jejich odhalení nebyla možná jejich deaktivace, popřípadě došlo k výbuchu při jejich zneškodňování. V daném případě mohou být některé součásti nástražného výbušného systému vyhotoveny tak, aby byly zaměnitelné za jiné, například rozněcovače za časovače. Mohou být také realizovaná fiktivní zapojení jednotlivých prvků nástražného výbušného systému, které mají za úkol odvést pozornost od skutečného zapojení.

V praxi bývají také často součástí tohoto konspirativního vyhotovení nástražných výbušných systému konstruovány složité a složené systémy aktivace - iniciační zařízení, která mohou reagovat nejen na pohyb s nástražným výbušným systémem, ale i na rádiové vlny (iniciace na dálku), na světlo, teplotu, tlak, změnu polohy, zvuk atd.³²

³¹ obecná nauka trestního práva hmotného

³² viz. kapitola 2.1.1, s. 20

3 NÁSTRAŽNÝ VÝBUŠNÝ SYSTÉM A POLICIE ČR

3.1 Integrovaný záchranný systém a Policie ČR

Každý den se setkáváme osobně nebo prostřednictvím sdělovacích prostředků s mimořádnými událostmi, které nás obklopují. Mohou to být dopravní nehody, výbuchy sopek, havárie letadel, bombové útoky, sebevražedné bombové útoky, povodně atd. Tyto mimořádné události jsou vyvolané přírodními vlivy nebo antropogenními vlivy, tedy lidskou činností. Každá společnost v rámci pudu sebezachování hledá možná řešení předcházení těmto mimořádným událostem, popřípadě řešení, která by zmírňovala a eliminovala následky vzniklé takovou mimořádnou událostí.

Česká republika v rámci svého legislativního procesu přijala několik právních norem, které úzce souvisí s řešením mimořádných událostí, krizovými stavy a jejich řešení. Mezi stěžejní normu patří zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. Tímto a dalšími souvisejícími zákony byl zřízen a iniciován Integrovaný záchranný systém České republiky.

Integrovaný záchranný systém je koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Je aktivní v době, kdy je třeba provádět záchranné a likvidační práce dvěma nebo více složkami integrovaného záchranného systému.³³ Nelze jej však chápat jako nějakou organizaci, úřad, instituci či firmu. Je to systém práce, postupů, modelů činnosti a součinností jednotlivých složek při hrozbě mimořádné události nebo vzniku mimořádné události, která si vyžaduje aktivní činnosti složek integrovaného záchranného systému.

Mezi základní složky integrovaného záchranného systému patří:

- **Hasičský záchranný sbor České republiky a jednotky požární ochrany,**
- **Zdravotnická záchranná služba,**
- **Policie České republiky.**

³³ MARTÍNEK, B., TVRDEK, J., *Základy integrovaného záchranného systému*, s. 50

Tyto základní složky integrovaného záchranného systému jsou v neustálé pohotovosti na celém území státu. Příslušníci a zaměstnanci těchto složek jsou profesionálové a vykonávají tuto činnost v rámci svého povolání. Aktivují se prostřednictvím operačních středisek a dispečinků přes tísňové telefonické linky (150, 155, 158,112). Jejich akceschopnost je dána dojezdovými časy na místo mimořádné události.

Mezi **ostatní složky záchranného integrovaného systému** patří:

- *Armáda České republiky,*
- *ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory (obecní policie, vězeňská služba, celní správa),*
- *ostatní záchranné sbory (Báňská záchranná služba, Horská služba),*
- *orgány ochrany veřejného zdraví (hygienické stanice),*
- *havarijní, pohotovostní, odborné jiné služby (komunální služby, havarijní služby v energetice, plynárenství),*
- *zařízení civilní ochrany,*
- *neziskové organizace a sdružení občanů (Dobrovolná záchranná brigáda),*
- *podnikající fyzické a právnické osoby (na základě smlouvy).*

Tyto ostatní složky integrovaného záchranného systému se aktivují při mimořádné události k pomoci při záchranných a likvidačních pracích na základě plánovaného vyžádání pomoci, popřípadě smluvního ujednání dle dohody o spolupráci a další.

Základní i ostatní složky integrovaného záchranného systému, v rámci záchranných a likvidačních prací, postupují pod jednotným velením velitele zásahu, který má k dispozici krizový štáb, ve kterém zasedají zástupci všech zúčastněných složek včetně dalších osob, které uvádí zákon či prováděcí předpis. I když všechny aktivované složky integrovaného záchranného systému postupují pod jednotným velením, plní úkoly, které jsou specifické pro každou samostatnou složku a vyplývají z její každodenní činnosti.

Policie České republiky má v rámci základních složek integrovaného záchranného systému nezastupitelné místo. Její významné postavení vyplývá z toho, že se jedná o jedinou základní ozbrojenou složku záchranného integrovaného systému a má schopnost plnit specifické úkoly při mimořádných událostech vyplývající ze samotné působnosti a oprávně-

nosti Policie ČR. Při plnění těchto úkolů se řídí platnými právními normami³⁴ a interními akty řízení.

Mezi mimořádné události, které vyžadují činnost všech základních složek integrovaného záchranného systému, popřípadě některých ostatních složek integrovaného záchranného systému, určitě patří hrozba a užití nástražného výbušného systému.

3.2 Složky Policie České republiky a nástražný výbušný systém

Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor. Policie ČR slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.³⁵

Policie ČR se zjednodušeně organizačně dělí na:

- 1) Policejní prezidium Policie ČR,
- 2) útvary s celorepublikovou působností,
- 3) útvary Policie ČR s územně vymezenou působností.

Organizační dělení Policie ČR je dáno plněním jednotlivých specifických úkolů, které plní jednotlivé složky a útvary Policie ČR. Policie ČR pokrývá velmi široké spektrum úkolů, které nelze zabezpečit činností jediného univerzálního útvaru.

³⁴ § 20 zákona č. 273/2008 sb., o Policii České republiky, zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému, závazný pokyn policejního prezidenta č. 27 ze dne 31.1.2008, kterým se upravují úkoly Policie ČR při přípravě a provádění záchranných a likvidačních prací složkami integrovaného záchranného systému, závazný pokyn policejního prezidenta č. 1 ze dne 16.2.2004, kterým se stanoví postup v případech podezření z výskytu materiálu, chemické nebo biologické nebezpečné látky, závazný pokyn policejního prezidenta č. 53 ze dne 16.4.2003, kterým se upravuje postup příslušníků Policie ČR při oznámení o uložení nástražného výbušného systému a nálezu podezřelého předmětu a nástražného výbušného systému nebo výbuchu.

³⁵ §§ 1-2 zákona č. 273/2008 sb., o Policii České republiky

Policejní prezidium – je řídicí, metodický a kontrolní orgán v rámci celé policie.

Útvary s celorepublikovou působností – plní specifické úkoly na území celé České republiky i úkoly, které překračují státní hranice a zasahují do dalších států Evropské unie a dalších zemí. Mezi celorepublikové útvary patří:

- Útvar pro odhalování organizovaného zločinu,
- Útvar odhalování korupce a finanční kriminality,
- Národní protidrogová centrála,
- Úřad služby kriminální policie a vyšetřování,
- Ochranná služba ústavních činitelů,
- Útvar rychlého nasazení,
- Útvar zvláštních činností,
- Útvar speciálních činností,
- Úřad dokumentace a vyšetřování zločinu komunismu,
- Letecká služba Policie ČR,
- Pyrotechnická služba Policie ČR,
- dále bychom zde mohli také zařadit Kriminalistický ústav Praha a Národní ústřednu Interpolu Praha.

Útvary Policie ČR s územně vymezenou působností – působí v teritoriích 14 územně správních celků v rámci České republiky. V rámci těchto krajských ředitelství Policie ČR působí:

- služba pořádkové policie,
- služba kriminální policie,
- služba dopravní policie,
- služba správních činností,
- služba cizinecké policie,
- služba železniční policie,
- a další servisní služby.

Mezi nejvýznamnější útvary, které se podílejí na řešení mimořádných událostí přírodního charakteru, můžeme uvést Leteckou službu Policie ČR, Odbor služební kynologie, Kriminalistický ústav Praha a další. Při mimořádných událostech vyvolaných antropogen-

ními vlivy budou přednostně plnit své úkoly Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, Pyrotechnická služba Policie ČR, Letecká služba Policie ČR, Útvar rychlého nasazení, atd.

Je samozřejmé, že se také budou vždy určitou měrou podílet na plnění úkolů při řešení mimořádné události běžné služby Policie ČR, jako je pořádková policie, dopravní policie a služba kriminální policie a vyšetřování.

3.3 Úkoly Policie ČR a činnost při řešení mimořádné události

Pořádková služba a dopravní služba, popřípadě služba kriminální policie a vyšetřování bývají zpravidla první na místě mimořádné události a činí prvotní neodkladné a neopakovatelné úkony. Poskytují prvotní informace z místa události. Poskytují první pomoc raněným a eliminují další možné škody. Podílejí se na samotném vyšetřování a dokumentaci mimořádné události.

Při vzniku mimořádné události je příslušník pořádkové služby Policie ČR oprávněn a provádí na místě mimořádné události:

- poskytuje první pomoc a odvrací hrozící nebezpečí,
- vyžaduje si posily a pomoc,
- identifikuje osob, které se zde pohybují nebo se pohybují v bezprostřední blízkosti místa mimořádné události,
- koordinuje pohyb osob z místa události a na místo události, je oprávněn osobám zakázat vstup na určitá místa, nebo jim přikázat setrvat na určitém místě,³⁶
- vstupuje do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek, do živnostenských provozoven,³⁷
- používá výbušniny,³⁸
- shromažďuje, zpracovává a poskytuje osobní údaje,

³⁶ § 43 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

³⁷ §§40,41 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

³⁸ § 38 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

- zajišťuje osoby,³⁹
- činí ostatní nezbytná opatření k řešení mimořádné události.⁴⁰

Při vzniku mimořádné události je příslušník dopravní služby Policie ČR oprávněn a provádí na místě mimořádné události:

- poskytuje první pomoci a odvrací hrozící nebezpečí,
- vyžaduje si posily a pomoc,
- reguluje, odklání a zastavuje dopravu,
- zajišťuje příjezdové cesty a nástupní plochu k zásahu složek Integrovaného záchranného systému,
- zajišťuje odstranění dopravních prostředků, které tvoří překážku v silničním provozu,
- řeší vzniklé dopravní nehody,
- zajišťuje stopy a jiné důkazy před zničením,
- činí ostatní nezbytná opatření k řešení mimořádné události.

Při vzniku mimořádné události je příslušník služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR oprávněn a provádí na místě mimořádné události:

- poskytuje první pomoci a odvrací hrozící nebezpečí,
- ohledává místo činu,
- zajišťuje stopy a důkazy, pořizuje fotodokumentaci místa mimořádné události a topografický plánec,
- provádí vyšetřování mimořádné události a příčin jejího vzniku,
- přibírá experty z vědeckých oborů pro vypracování znaleckých posudků.

³⁹ § 26 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

⁴⁰ MARTÍNEK, B., TVRDEK, J., *Základy integrovaného záchranného systému*, s. 83

3.4 Umístování nástražných výbušných systémů, jejich zjišťování, detekce a eliminace pyrotechnikem

Abychom mohli organizovat činnosti základních složek policie při hrozbě použití nástražného výbušného systému, popřípadě ostatních složek integrovaného záchranného systému, je třeba nejdříve tento nástražný výbušný systém vyhledat a identifikovat, pokud není známo místo jeho uložení.

Tento proces probíhá zároveň ve dvou rovinách. První rovina představuje operativně pátrací činnost příslušníků služby kriminální policie a vyšetřování a dalších speciálních složek policie. Jejich úkolem je především prověřit relevantnost hrozby použití nástražného výbušného systému. To znamená prověřit prvotní informace, pátrat po možném pachateli a jeho motivu, získat informace, které by vedly ke zjištění místa uložení nástražného výbušného systému, jeho složení, popřípadě informace k jeho iniciačnímu systému. V rámci Policie ČR je speciálním útvarem, který se zabývá hlouběji touto problematikou Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování. V rámci své organizační struktury disponuje Odborem nelegálních obchodů a Odborem terorismu a extrémismu.

Odbor nelegálních obchodů se v rámci svých tří oddělení zabývá odhalováním nelegálního obchodu se zbraněmi a výbušninami, nebezpečným a radioaktivním materiálem, biologickými zbraněmi a dalšími zakázanými komoditami. Do jeho působnosti patří vyšetřování kriminálních případů užívání nástražných výbušných systémů a bombových útoků.

Odbor terorismu a extrémismu působí v oblasti vyšetřování zločinu teroristických útoků, teroru a zločinů spáchaných v souvislosti s levicovým i pravicovým extrémismem. Do působnosti tohoto odboru patří vyšetřování užití nástražných výbušných systémů v souvislosti s teroristickým útokem nebo atentátem na osobu s cílem ohrožit státní zřízení České republiky a její demokratický systém.

Druhá rovina předpokládá fyzické vyhledávání nástražného výbušného systému za účasti pyrotechnika Policie ČR, popřípadě ve spolupráci s příslušníky speciálních pořádkových a zásahových jednotek či příslušníků služby pořádkové policie. Toto vyhledávání probíhá na místě, které bylo určeno jako místo uložení nástražného výbušného systému nebo je předpoklad, že se na takovém místě nástražný výbušný systém nachází. Místo předpokládaného umístění nástražného systému je typováno na základě zkušeností ziska-

ných z praxe odborníků – pyrotechniků a na základě statistických údajů z minulých případů uložení a použití nástražných výbušných systémů. Zjišťování uložení nástražného výbušného systému u zájmových osob, objektů a prostor se nazývá *pyrotechnická prohlídka*.

Pachatelé – zločinci umisťují nástražné výbušné systémy tak, aby směřovaly proti zájmové osobě nebo zájmové skupině osob a dále proti zájmovému objektu, který má stabilní charakter (nemovitost - dům, část nemovitosti - kancelář, trezor, bankomat) nebo mobilní charakter (dopravní prostředek).

Zjišťování nástražných výbušných systémů provádí pyrotechnik Policie ČR v rámci **bezpečnostní pyrotechnické prohlídky** nebo v rámci **preventivní pyrotechnické prohlídky**. První typ pyrotechnické prohlídky je realizován na základě skutečného oznámení a hrozby použití nástražného výbušného systému nebo na základě nálezu podezřelého předmětu, který by mohl být nástražným výbušným systémem. V takovém případě na místě rozhoduje velitel zásahu (policista v rámci činnosti složek integrovaného záchranného systému) po poradě se zasahujícím pyrotechnikem. Velitel zásahu vychází při rozhodování z účelu samotné prohlídky, charakteru objektu, počtu nasazených sil a prostředků a dalších významných okolností mimořádné události, které mohou mít vliv na provádění samotné pyrotechnické bezpečnostní prohlídky.

Druhý typ pyrotechnické prohlídky je realizován v rámci preventivního opatření, kdy je dána míra určitého bezpečnostního rizika použití nástražného výbušného systému. Jedná se o prohlídku míst, která jsou riziková z hlediska vysoké koncentrace osob, možnosti způsobení škody značného rozsahu nebo vyvolání velkého psychologického efektu.⁴¹ Jedná se například o místa kulturních akcí, politických setkání, významných sportovních utkání atd.⁴² Opět o provedení prohlídky rozhoduje velitel akce po předchozí poradě s pyrotechnikem. Na základě dohody s pyrotechnikem, dostupných sil a prostředků, charakteru chráněného zájmového objektu a dalších významných okolností se rozhodne o postupu provedení pyrotechnické prohlídky. Stanoví, v jakých intervalech, prostoru a rozsahu se bude prohlídka provádět a upozorní na riziková místa, kterým je třeba věnovat zvýšenou

⁴¹ viz. kapitola 1.2, s.4-5

⁴² JANÍČEK, M., *Pyrotechnická ochrana před terorismem*, s. 131-132

pozornost. Pro sportovní stadiony bývají takovým rizikovým místem například místa pod sedačkami tribuny nebo odpadkové koše.

Pyrotechnik při detekci a eliminaci nástražných výbušných systémů používá ochranné a manipulační prostředky a speciální techniku. Tyto prostředky a speciální technika mu umožňují precizní a bezpečné provedení pyrotechnické prohlídky a identifikaci nástražného výbušného systému, popřípadě jeho složení a funkčnost.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ČINNOST POLICIE PŘI HROZBĚ POUŽITÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU

4.1 Činnost policie po oznámení hrozby použití nástražného výbušného systému

Oznámení o uložení podezřelého předmětu, který by mohl být nástražným výbušným systémem, nebo přímé oznámení o uložení nástražného výbušného systému jsou velmi vážné věci a Policie ČR musí v každém takovém případě postupovat velmi opatrně a obezřetně. Její postup musí být takový, aby nebyly ohroženy životy a zdraví nezúčastněných osob, jejich majetek i životní prostředí. Současně musí co nejvíce chránit život a zdraví všech zasahujících policistů i ostatních příslušníků základních i ostatních složek integrovaného záchranného systému, kteří se podílejí na bezpečnostních opatřeních nebo záchranných a likvidačních prací.

Podezřelým předmětem se rozumí takový předmět, u něhož účel, umístění, původ, majitel nebo jiné okolnosti výskytu nejsou známy, a jehož vnější forma a celková situace na daném místě vzbuzují odůvodněnou obavu, že by se mohlo jednat o nástražný výbušný systém. O tom, zda se jedná o podezřelý předmět, rozhodne policista na základě jemu dostupných informací, případně na místě přítomný pyrotechnik.⁴³

Činnost Policie ČR je realizována dle interních aktů řízení, které má a měl by znát každý policista v rámci všech služeb, které Policie ČR zabezpečuje.⁴⁴ V současné době se všechny interní akty řízení distribuují jednotlivým policistům prostřednictvím informačního systému e-SIAŘ. Do tohoto elektronického informačního systému se přihlašují policisté pod svým heslem a elektronicky potvrzují, že se seznámili s patřičným interním předpisem. Bohužel shledávám tento systém málo efektivní. Jeho výhodou je, že má každý policista přístup ihned k informacím, a tak tento systém šetří čas. Nedostatek vidím v tom, že nikdo již nekontroluje, jestli se policista dostatečně seznámil s tímto předpisem nebo jen tlačítkem na počítači potvrdil seznámení se a ve skutečnosti významný předpis nečetl. Každý

⁴³ Čl. 1, písm. c), Závazný pokyn policejního prezidenta č. 53, ze dne 16. dubna 2003, kterým se upravuje postup příslušníků Policie České republiky při oznámení o uložení nástražného výbušného systému a nálezů podezřelého předmětu a nástražného výbušného systému nebo výbuchu.

⁴⁴ např.: pořádková služba, dopravní služba, služba kriminální policie a vyšetřování, atd.

policista by se měl s těmito akty řádně seznamovat a měl by je znát, tak jim to ukládá služební zákon. V případě, že nastane v souvislosti s neznalostí interního aktu řízení smrt, poškození zdraví nebo velká škoda na majetku, je již dle mého názoru pozdě na hledání efektivního řešení jak zajistit opravdové proškolení policistů se základními interními akty řízení a jejich přezkoušení. Jedině přezkoušením formou testu nebo pohovoru lze ověřit znalost daného interního aktu či konkrétní problematiky.

Hlavním interním aktem řízení v rámci Policie ČR, který řeší problematiku nástražných výbušných systémů, je Závazný pokyn policejního prezidenta č. 53, ze dne 16. dubna 2003, kterým se upravuje postup příslušníků Policie České republiky při oznámení o uložení nástražného výbušného systému a nálezů podezřelého předmětu a nástražného výbušného systému nebo výbuchu. Pochopitelně existují i další významné interní akty řízení, které úzce souvisí a navazují na problematiku činnosti Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému, např. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 1 ze dne 16. února 2004, kterým se stanoví postup v případech podezření z výskytu radioaktivního materiálu, chemické nebo biologické nebezpečné látky, Závazný pokyn policejního prezidenta č. 27 ze dne 31. ledna 2008, kterým se upravují úkoly Policie České republiky při přípravě a provádění záchranných a likvidačních prací složkami integrovaného záchranného systému, Pokyn ředitele Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování č. 141 ze dne 22. září 2009, kterým se upravuje výkon služby národního kontaktního bodu pro terorismus, Rozkaz policejního prezidenta č. 156 ze dne 23. prosince 2004, kterým se vydává „Dohoda o spolupráci mezi Hasičským záchranným sborem České republiky a Policií České republiky“ a další. Tyto interní akty jsou určeny pouze pro vnitřní potřebu a proto je nelze podrobně uvádět. Uvedu jen ty pasáže a jednotlivé činnosti, které jsou pro podstatu této práce nezbytné.

Tyto interní akty řízení jsou velmi důležité, a to z toho důvodu, aby sjednotily postup v rámci celé Policie ČR, stanovily nejefektivnější postup, dle platných právních norem, při řešení konkrétního problému. Účelem je řešit vzniklou situaci, plnit služební úkon či zážitek tak, aby byl dosažen požadovaný cíl, a přitom nebyly způsobeny žádné škody. Škodami se rozumí ohrožení života a zdraví osob a neoprávněný zásah do práv a svobod nezúčastněných osob. Tak by tomu mělo být i při řešení problematiky nástražných výbušných systémů. Dle mého názoru jsou však i zde určité nedostatky a nepřesnosti, které by mohly způsobit škody největší, a to na lidských životech a zdraví nezúčastněných osob i zasahují-

cích policistů. ⁴⁵ Dle interního aktu řízení, který je v pořádku a nevykazuje taktické ani právní vady, by měl policista postupovat vždy!

Další významný návod, který usměrňuje činnost Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému je typová činnost integrovaného záchranného systému „Oznámení o uložení nebo nálezů výbušniny nebo výbušného systému.“ Policie ČR zde působí jako základní složka integrovaného záchranného systému. I tato typová činnost má za úkol sjednotit postup všech zúčastněných složek integrovaného záchranného systému při hrozbě použití nástražného výbušného systému, nalézt, zajistit a zneškodnit nástražný výbušný systém a v případě výbuchu eliminovat nebo co nejvíce svou činností zmírnit vzniklé následky výbuchu.

Dle této typové činnosti se postupuje tehdy, jsou-li povolány nejméně dvě složky integrovaného záchranného systému k provedení zásahu, a to za podmínek, že:

- je podáno oznámení o uložení nástražného výbušného systému, byl nalezen nástražný výbušný systém, výbušnina, munice, a toto oznámení bylo Policií ČR analyzováno a vyhodnoceno jako závažné,
- nález nástražného výbušného systému byl učiněn na místě, kde by jeho výbuch způsobil ohrožení životů a zdraví osob, jejich majetku a životního prostředí a velitel zákroku rozhodl o spolupráci dalších složek integrovaného záchranného systému.⁴⁶

Typová činnost⁴⁷ je dokument složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu, kterým je upraven jednotný postup při záchranných a likvidačních pracích, a to na základě příslušné mimořádné události. Každá složka integrovaného záchranného systému má stanoven svůj postup v rámci celku, který musí dodržovat. Typové činnosti vydává Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky.

Typová činnost obecně obsahuje:

- společný list složek integrovaného záchranného systému,
- list velitele zásahu,
- listy operačních středisek,

⁴⁵ viz. kapitola 4.3

⁴⁶ MARTÍNEK, B., TVRDEK, J., *Základy integrovaného záchranného systému*, s. 128

⁴⁷ § 14 odst. 1 písm. E), odst. 2 a § 18 vyhlášky č. 328/2001 Sb.

- listy jednotlivých složek integrovaného záchranného systému⁴⁸

Společný list stanovuje obecné náležitosti – charakter mimořádné události, vztahy jednotlivých složek integrovaného záchranného systému, určení velitele zásahu, určení členů štábu velitele, stanovené cíle. Další výše uvedené listy určují činnosti konkrétních osob, skupin nebo složky podílející se na zásahu. Typová činnost složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu „Oznámení o uložení nebo nálezu výbušného systému“, je vedena pod č.j.: STČ-03/IZS.⁴⁹

Charakter mimořádné události, kdy se užije typová činnost, je:

- teroristický útok s hrozbou či užitím nástražného výbušného systému,
- trestná činnost spáchána hrozbou nebo užitím nástražného výbušného systému,
- havárie s municí,
- nález nevybuchlé munice.

4.2 Činnost Policie ČR v rámci integrovaného záchranného systému při hrozbě použití nástražného výbušného systému

Na začátku uplatnění typové činnosti zásahu je třeba se rozhodnout, zda bude tato činnost složek integrovaného záchranného systému realizována pro mimořádnou událost, kdy hrozí použití nástražného výbušného systému, tedy soustředit se na nalezení a zneškodnění nástražného výbušného systému, nebo pro mimořádnou událost, kdy došlo k použití nástražného výbušného systému a je třeba se soustředit na vyrozumění, evakuaci a záchranu osob, provádět záchranné a likvidační práce.

Mezi základní cíle činnosti Policie ČR v rámci integrovaného záchranného systému při hrozbě použití nástražného výbušného systému patří:

⁴⁸ Čl. 2, Závazný pokyn policejního prezidenta č. 27, ze dne 31. ledna 2008, kterým se upravují úkoly Policie České republiky při přípravě a provádění záchranných a likvidačních prací složkami integrovaného záchranného systému.

⁴⁹ MARTÍNEK, B., TVRDEK, J., *Základy integrovaného záchranného systému*, s. 121

- ověřit, vyhodnotit a analyzovat oznámení o uložení nástražného výbušného systému a stanovit stupeň pravděpodobnosti a nebezpečnosti,
- učinit preventivní opatření pro ochranu osob, zvířat, majetku a životního prostředí (vyrozumění, evakuace, ukrytí a skrytí osob, distribuce ochranných a zdravotních pomůcek, potraviny atd.),
- vypátrat místo uložení nástražného výbušného systému,
- definovat nástražný výbušný systém, zejména ve vztahu k hrozcím následkům (kombinovaná bomba s nebezpečnými látkami - CBRN⁵⁰, složitý spínací mechanismus, obranný systém nástražného výbušného systému proti deaktivaci, atd.),
- deaktivovat nástražný výbušný systém, v případě nutnosti realizovat kontrolovaný výbuch,
- při nekontrolovaném výbuchu činit záchranné a likvidační práce, minimalizovat vzniklé následky, uzavřít nebezpečný prostor a kontrolovat pohyb osob.

V případě vyhlášení typové činnosti „Oznámení o uložení nebo nálezu výbušného systému“ se přesunou základní složky integrovaného záchranného systému na místo mimořádné události. Všechny tyto složky provádí svou činnost pod jednotným velením. V případech nalezení a deaktivování nástražného výbušného systému je velitelem zásahu policista. V případech, kdy je zjištěno, že součástí nástražného výbušného systému je kombinace s CBRN nebo jinou nebezpečnou látkou, je velitelem zásahu příslušník Hasičského záchranného sboru ČR. Úkolem velitele zásahu je aktivovat činnosti uvedené v „typové činnosti“ a řídit aktivované složky integrovaného záchranného systému dle aktuální situace na místě mimořádné události.

Z taktického hlediska se místo mimořádné události rozdělí do dvou sektorů. Sektor č. 1 – nebezpečná zóna, která je charakterizovaná prostorem mezi uložení nástražného výbušného systému a hranicí, kde začíná bezpečná zóna. Bezpečná zóna je prostor, který nemohou zasáhnout negativní účinky nástražného výbušného systému a složky integrovaného záchranného systému zde realizují některou svou činnost, kterou nelze realizovat v sektoru č. 1. V sektoru č. 1 je velitelem sektoru příslušník Policie ČR. V sektoru č. 2,

⁵⁰ CBRN – chemické, biologické, radiologické a nukleární látky

který je ohraničen hranicí nebezpečné zóny a hranicí místa zbývajícího zásahu, bývá zpravidla velitelem příslušník Hasičského záchranného sboru ČR.

Činnost velitel zásahu při hrozbě použití nástražného výbušného systému je následující:

1) velitel zásahu zřídí na základě analýzy oznámení štáb velitele zásahu:

Do tohoto štábu zpravidla jmenuje velitele jednotek požární ochrany. Dále povolává příslušníky Policie ČR k vyhotovení analýzy mimořádné události, její dokumentace a monitorování a zadokumentování samotného zásahu. Povolává specialisty Policie ČR ze speciálních a odborných služeb (Ochranná služba P ČR, Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV, Kriminologický ústav Praha, Letecká služba P ČR atd.), zejména však pyrotechniky. Členem štábu velitele při hrozbě použití nástražného výbušného systému bývá i řídicí lékař, dále odborník Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, odborník Státního ústavu jaderné, chemické a biologické ochrany, starosta obce nebo postižené městské části, zástupce výjezdových havarijních služeb právnických osob podnikajících v energetických odvětvích, správce komunikace, správce vodního hospodářství, představitel správce spojů a telekomunikačních technologií. Dále jsou povoláváni odborníci ze specializovaných vědeckých a výzkumných pracovišť, specialista na statiku budov a další právnické nebo fyzické osoby poskytující osobní nebo věcnou smluvní pomoc.⁵¹

2) stanoví místo sídla štábu a jeho složení:

Zde je třeba vycházet z informací o účincích nástražného výbušného systému a dalších významných technicko-taktických informací o nástražném výbušném systému a samotné mimořádné události pro stanovení nebezpečné a bezpečné zóny, příjezdových cest, nástupního místa složek integrovaného záchranného systému, seřadiště raněných a mrtvých atd. Významnou úlohu hrají i informace o počasí.

3) řídí realizovanou činnost:

⁵¹ MARTÍNEK, B., TVRDEK, J., *Základy integrovaného záchranného systému*, s. 130

- 4) spolupracuje s OČTŘ⁵² a koordinuje tok informací, zabezpečuje hláskou službu ve vztahu k nadřízeným orgánům:

V rámci spolupráce s orgány činnými v trestním řízení musí vyhovět jejich požadavkům k provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, které zpravidla předcházejí samotnému zásahu. Tyto úkoly jsou prováděny výhradně silami a prostředky Policie České republiky. Současně vede velitel zásahu v souvislosti s tímto i evidenci kriminalistických výjezdových skupin provádějících neodkladné a neopakovatelné úkony a evidenci sil a prostředků Policie ČR, kteří se podílejí na realizaci záchranných a likvidačních prací.

- 5) vyžaduje součinnost ostatních složek integrovaného záchranného systému, povolává ostatní složky integrovaného záchranného systému, jako je například:

Armáda České republiky, místně příslušná obecní policie, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Český báňský úřad, Hlavní báňské záchranné a závodní záchranné stanice, České dráhy, a.s., místně příslušný správce komunikací, havarijní služby (zejména v energetických odvětvích).

- 6) zabezpečuje dokumentaci, řídí členy štábu, koordinuje, vyhodnocuje, kontroluje činnost štábu a všech zasahujících složek integrovaného záchranného systému prostřednictvím jednotlivých velitelů složek.

Aby velitelé zásahů mohli efektivně postupovat dle typových činností při mimořádné události, musí ředitelé a vedoucí pracovníci dotčených útvarů Policie ČR v potřebném rozsahu proškolit s příslušnými typovými činnostmi:

- a) příslušníky policie podílejících se na plnění úkolů policie vyplývajících z příslušných typových činností (taktického řízení), kterými jsou policisté s rozhodovací (případně řídicí) pravomocí (např. velitel zásahu, vedoucí složky) do úrovně vedoucího obvodního oddělení policie,
- b) policistů zařazených na operačním středisku policie,
- c) určených pracovníků.

⁵² Orgány činné v trestním řízení – Policie ČR, státní zástupce, soudce

Ředitelé a vedoucí pracovníci dotčených útvarů Policie ČR poskytují součinnost skupině krizového řízení a bezpečnostní ochrany objektů při účasti na zpracování příslušných typových činností.⁵³

4.3 Činnost policisty na místě uložení nástražného výbušného systému

Prvotní oznámení o hrozbě použití nástražného výbušného systému nebo nálezu podezřelého předmětu, přijímá Policie ČR prostřednictvím tísňové linky 158 nebo krizové linky 112. Toto jsou nejčastější způsoby oznámení. Dále bývá Policie ČR nebo osoba, proti které je hrozba použití nástražného výbušného systému určena, vyrozumívána dopisem, mailem, veřejnými sdělovacími prostředky atd. Způsobů je celá spousta. Pachatelé si volí takové, které jim zaručí doručení požadované informace a zároveň zajistí jejich anonymitu.

Tísňové a krizové linky jsou vyvedeny na operační střediska Policie ČR, která okamžitě předávají informaci příslušným specialistům, kteří vyhodnocují závažnost a reálnost oznámení. Zároveň odesílá operační důstojník na místo určení policejní hlídku. V případech, kdy je oznámení o hrozbě použití nástražného výbušného systému velmi vážné a opodstatněné, například při ohrožení strategické infrastruktury teroristickým útokem, aktivuje operační důstojník ihned základní složky integrovaného záchranného systému a vyhláší poplach určitého stupně pro danou situaci. Prvotní síly a prostředky Policie ČR vyslané na místo hlášené mimořádné události určuje důstojník operačního střediska, který řídí prvotní činnost Policie ČR po oznámení hrozby použití nástražného výbušného systému.

Operační důstojník při přijetí oznámení hrozby použití nástražného výbušného systému postupuje takticky a řízeným rozhovorem s oznamovatelem se snaží získat taktické a kriminalisticko-významné informace, důležité pro další postup Policie ČR, složek integro-

⁵³ Čl. 4, Závazný pokyn policejního prezidenta č. 27, ze dne 31. ledna 2008, kterým se upravují úkoly Policie České republiky při přípravě a provádění záchranných a likvidačních prací složkami integrovaného záchranného systému.

vaného záchranného systému a orgánů činných v trestním řízení. Oznamovatel hrozby použití nástražného výbušného systému nemusí být vždy pachatel. Může se jednat i o osobu, která je k takovému jednání přinucena nebo uplácena. Takto získané informace mohou být velmi strategické při vyhledávání a zneškodnění nástražného výbušného systému, provedení preventivních opatření a zadržení samotného pachatele. Všechna tato oznámení jsou monitorována a zaznamenávána nahrávacím zařízením pro následnou analýzu. Význam rozhovoru oznamovatele s operačním důstojníkem je dán také tím, že vhodným psychologickým postupem, v rámci rozhovoru, může být dosaženo upuštění pachatele od dokonání svého jednání, tedy použití nástražného výbušného systému.

Operační důstojník je první policista, který svou činností může dosáhnout zabránění použití nástražného výbušného systému, popřípadě svou činností zmírnit nebo zcela eliminovat následky způsobené hrozbou nebo užitím nástražného výbušného systému.

Před výjezdem na místo uložení nástražného výbušného systému je třeba rozlišit mezi třemi situacemi, a to:

- a) oznámení je neurčité a obecné, není známo přesné místo výbuchu nebo toto místo je velmi rozsáhlé, není znám čas výbuchu:
 - na místo je třeba vyslat nezbytně potřebné množství policistů,
 - provede se preventivní pyrotechnická prohlídka, při které ve většině případů nedochází k uzavření provozu nebo přerušení provozu či evakuaci.
- b) oznámení je obecné a neurčité, ale je známo možné místo výbuchu, popřípadě čas iniciace:
 - je vyslán potřebný počet sil a prostředků Policie ČR,
 - na místě rozhodne velitel zásahu, zda bude přerušen provoz dané instituce či bude provedena evakuace osob,
 - provádí se preventivní pyrotechnická prohlídka, která se může v průběhu změnit na bezpečnostní,
 - jsou dle situace povoláni speciálně vycvičení psi na vyhledávání výbušnin, popřípadě se využije speciální identifikační technika,
- c) oznámením je známo přesné místo výbuchu, čas a jiné významné skutečnosti potvrzující reálnost oznámené mimořádné události:
 - dojde k nasazení maximálního množství policisty,

- vytyčují se hranice nebezpečné i bezpečné zóny, provádí se okamžitá evakuace osob z nebezpečné zóny, je kontrolován pohyb osob,
- dochází k přerušení provozu zájmového objektu, popřípadě i objektů sousedících,
- dochází k vyrozumívání a součinnosti ostatních služeb Policie ČR a součinnostních subjektů,
- aktivuje se integrovaný záchranný systém.⁵⁴

4.3.1 Činnost velícího policisty na místě uložení nástražného výbušného systému

Velícím policistou na místě mimořádné události nebo místě, kde by měl být uložen nástražný výbušný systém, je policista, který se dostaví na místo jako první, a to do doby než se na místo dostaví policista pověřen velením, velící funkcionář nebo velitel zásahu integrovaného záchranného systému.⁵⁵

Činností velitele je především:

- vyhodnotit oznámení o hrozbě použití nástražného výbušného systému na místě mimořádné události,
- stanovit potřebný počet sil a prostředků Policie ČR a vyžádat si specializované služby policie - pyrotechnická služba,
- rozhoduje o evakuaci osob a objektů, určuje rozsah nebezpečné a bezpečné zóny, stanovuje sektory činnosti, iniciuje vypnutí energovodů a energií, činí opatření k eliminaci sekundárních následků výbuchu,
- prověřuje v zájmovém objektu existenci nebezpečných látek, výbušnin či jiných látek, které by zvětšily účinky výbuchu,

⁵⁴ Čl. 5, Závazný pokyn policejního prezidenta č. 27, ze dne 31. ledna 2008, kterým se upravují úkoly Policie České republiky při přípravě a provádění záchranných a likvidačních prací složkami integrovaného záchranného systému.

⁵⁵ viz. kapitola 5.1, s. 52

- stanovuje postup a provedení bezpečnostní prohlídky po poradě s pyrotechnikem, určuje sektory prohlídky a vyrozumívání,
- provádí uzavření nebezpečné a bezpečné zóny, kontroluje pohyb v tomto prostoru, zabezpečuje lustraci a kontrolu pohybujících se osob,
- zabezpečuje přístupové cesty a místa pro nástup k zásahu složek integrovaného záchranného systému,
- operativně reaguje na vzniklou situaci v rámci preventivní pyrotechnické prohlídky, při změně na bezpečnostní pyrotechnickou prohlídku činí potřebná opatření a zabezpečení, vyrozumívá pyrotechnika a další opatření a postup činí po konzultaci s ním,
- zabezpečuje místo nálezu nástražného výbušného předmětu,
- vede dokumentaci o průběhu celé události, o všech učiněných opatřeních a jejich výsledku.

4.3.2 Základní zásady činnosti policisty při hrozbě použití nástražného výbušného systému

Z důvodu bezpečnosti zasahujících policistů a ostatních příslušníků složek integrovaného záchranného systému při hrozbě použití nástražného systému byly vypracovány Pyrotechnickou službou Policie ČR základní zásady, které je nutno dodržet při nálezu munice, podezřelého předmětu nebo nástražného výbušného systému.

Mezi tyto základní zásady patří:

- 1) Na každé oznámení nálezu munice, podezřelého předmětu nebo nástražného výbušného systému (dále jen „nálezu“) je nezbytné bezodkladně vyslat policistu z místně příslušného policejního oddělení cestou operačního důstojníka, v jehož katastru k nálezu došlo a místo nálezu zajistit do příjezdu pyrotechnika.
- 2) Je nutné získat podrobné informace o nálezu od osoby, která jej nahlásila: místo nálezu, velikost předmětu, tvar, materiál, stav povrchu – například koroze, nápisy, počet kusů, poškození, způsob nálezu a manipulace apod.

- 3) Oznamovatele, pokud se nachází na místě nálezu, je nutné poučit o chování na místě nálezu do příjezdu policisty.
- 4) O nálezu, včetně úkonů provedených na místě, je nutné bezodkladně informovat operačního důstojníka. Informace operačnímu důstojníkovi musí obsahovat aktuální stav a zajištění místa nálezu, popis podezřelého předmětu, počet kusů atd.
- 5) S nálezem se zásadně nemanipuluje a prvotní ohledání nálezu se provádí pouze vizuálně!
- 6) Policista, který je vyslán na místo nálezu, provede před příjezdem pyrotechnika, pokud to okolnosti umožní, srovnání nálezu s Příručkou. Řádné srovnání předmětu s Příručkou usnadní zasahujícímu pyrotechnikovi výběr vhodného technického vybavení ještě před jeho výjezdem na místo nálezu, případně zajištění spolupráce s dalšími subjekty.
- 7) Místo nálezu je nutné zabezpečit z důvodu minimalizace možnosti ohrožení života a zdraví občanů. K těmto úkonům patří zejména zamezení přístupu nepovolaných osob k místu nálezu, případná evakuace osob po domluvě s pyrotechnikem, a to zejména v obydlených oblastech. Pokud je munice nalezena mimo obydlené oblasti, je vhodné místo nálezu označit tak, aby bylo později identifikovatelné.
- 8) Při prvotním stanovení bezpečné vzdálenosti se doporučuje dodržovat obecné zásady - čím větší předmět, tím větší vzdálenost – minimálně 20 m. Bezpečnostní vzdálenosti se upřesní v souladu s doporučenými vzdálenostmi stanovenými v předpisech a po telefonické konzultaci s pyrotechnikem.
- 9) Místo nálezu musí být neustále pod kontrolou policisty, aby nemohlo dojít k neoprávněné manipulaci s nálezem.
- 10) Osoba střežící nález se kryje za vhodnou překážku (budovu, terénní nerovnosti apod.) a nezdržuje se v bezprostřední blízkosti nálezu.
- 11) Policista z místně příslušného útvaru, přítomný na místě nálezu munice, spolupracuje s pyrotechnikem po jeho příjezdu na místo na dalších úkonech směřujících k zajištění, zneškodnění nebo převozu nalezené munice.⁵⁶

⁵⁶ Pyrotechnická služba P ČR, *Příručka pro policisty při nálezu munice, podezřelého předmětu nebo nástražného výbušného systému*, s. 1-2

I když tyto zásady vypracovali ti nejlepší odborníci v oboru, dovolil bych si polemizovat s bodem č. 8. Minimální vzdálenost 20 m pro stanovení prvotní bezpečné zóny je dle mého názoru velmi nedostatečná, i když budeme dodržovat obecné doporučení, že čím větší předmět, tím větší vzdálenost.

Musíme si uvědomit, že již při prvotní obhlídce místa možného uložení nástražného výbušného systému může dojít k jeho iniciaci, která je způsobena např. samotným pohybem policisty nebo je provedena na dálku pachatelem, aby tak zabránil odhalení a deaktivaci nástražného výbušného systému. Také je třeba vždy počítat s **větším a účinnějším** nástražným výbušným systémem. Jestliže pachatelé chtějí dosáhnout skutečně svých cílů⁵⁷, nebudou užívat malé a neúčinné skutečné nástražné výbušné systémy. Ty by mohli použít pouze jako určitou demonstraci svých možností. V takovém případě bude účinek nástražného výbušného systému zanedbatelný a nebude působit žádné škody, kromě možného psychologického efektu. Na toto však nelze spoléhat a jak se pokusím v kapitole 5. „kazuistika“ doložit, musí se vždy postupovat, jako by byl použit skutečný a silný nástražný výbušný systém.

⁵⁷ viz. kapitola 1.2, s. 4-9

5 KAZUISTIKA

V této kapitole se pokusím na jednom příkladu z praxe a jednom pyrotechnickém pokusu poukázat na možné nedostatky v činnosti Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému. Pokusím se na tomto případě z praxe ukázat, zda jsou obecná ustanovení a postupy či interní akty řízení a doporučované zásady dostatečné při řešení problematiky hrozby použití nástražného výbušného systému ve smyslu ochrany životů, zdraví, majetku a životního prostředí nebo je zda spíše problém v samotných zasahujících policistech, kteří nedodržují stanovené postupy, uvedené v obecné části této práce. V případě zjištění, že policisté nepostupují dle předpisů, pokusil bych se zjistit, jestli je problém na jejich straně nebo je chyba v systému, který jim to neumožňuje. Na některé tyto otázky byla odpověď již uvedena v předešlých kapitolách⁵⁸, ale pro přehlednost odpovědi shrnu v závěrečném hodnocení této práce.

Níže uvedený případ z praxe demonstruje hrozby použití nástražného výbušného systému v zájmových objektech. Tento případ jsem vybral proto, že jsem na něm prakticky participoval jako policista a také proto, že jeho uložení v zájmovém objektu a jeho kamufláž reprezentují nejčastější použití nástražných výbušných systémů.

Druhý případ představuje praktický pyrotechnický pokus použití nástražného výbušného systému ve vestě, kterou má pachatel – sebevražedný atentátník na svém těle. Případ sebevražedného použití nástražného výbušného systému z praxe zde záměrně nepoužiji, protože na území České republiky se nevyskytl a také by to nebylo vhodné z bezpečnostního hlediska. I v této oblasti mají české bezpečnostní složky bohaté zkušenosti, zejména příslušníci Vojenské policie Armády České republiky, kteří je získali na zahraničních vojenských misích. Pochopitelně jsou i tyto zahraniční zkušenosti předávány a využívány v domácích podmínkách praxe ostatními bezpečnostními složkami České republiky.

⁵⁸ viz. kapitola 4.1., s. 38

5.1 Případ nástražného výbušného systému v Brně

Dne 25. dubna 2006 si pachatel trestného činu Obecné ohrožení dle ust. § 179 odst. 1 trestního zákona a Nedovoleného ozbrojování dle ust. 185 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. b) trestního zákona, opatřil nástražný výbušný systém obsahující 6,45 kg průmyslové trhavinu Danubit I ve formě pěti náloží. Každá z těchto náloží v rámci nástražného výbušného systému byla opatřena elektrickou průmyslovou rozbuškou DEP-S. Rozbušky byly vzájemně propojeny vodivým kabelem. Další konstrukční data nástražného systému nebudou z bezpečnostních důvodů dále uvádět. Tento nástražný výbušný systém mohl být plně funkční. Pachatel umístil takto sestavený nástražný výbušný systém do uzamykatelného tmavého kufříku, který poté uschoval společně s dalšími věcmi, zejména s elektrickou baterií, žárovkou, oděvem, parukou, barvou na vlasy, a dalšími věcmi denní potřeby do hnědé kožené cestovní tašky, kterou uzamknul visacím zámekem. Takto sestavený a maskovaný nástražný výbušný systém dne 25. dubna 2006 uložil do Úschovny zavazadel na Hlavním nádraží Českých drah, a.s., v Brně na ulici Nádražní 1, a poté ve dnech 1. června 2006, 6. července 2006 a 12. srpna 2006, provedl kontrolu uloženého nástražného výbušného systému a prodloužil jeho úschovni dobu o jeden další měsíc. Naposledy prodloužil úschovni dobu dne 12. srpna 2006 a poté se již k dalšímu prodloužení úschovni doby nedostavil a taška s ukrytým nástražným výbušným systémem zůstala uložena v Úschovně zavazadel až do 26. září 2006, kdy byla převezena spolu s dalšími nevyzvednutými věcmi na Magistrát města Brna, Malinovského nám 3. Zde byla jako nevyzvednutý předmět z úschovny zavazadel předána do skladu Oddělení ztrát a nálezů, protože vypršela úschovací doba a taška nebyla vyzvednuta. Dne 30. března 2007, na základě platných právních norem, došlo k otevření nevyzvednutého zavazadla, aby mohl být ustanoven jeho majitel a zavazadlo mohlo být vráceno. V případě neustanovení majitele měly být věci předány do komise. Při otevření hnědé tašky a poté i kufříku, došlo k nálezů nástražného výbušného systému. Pracovnice oddělení Ztrát a nálezů, která otevírala nevyzvednuté zavazadlo, ihned informovala policii o nálezů podezřelého předmětu na linku 158.

Službu konající operační důstojník vyslal na místo ihned policejní hlídku Pohotovostní motorizované jednotky Městského ředitelství Policie ČR Brno, která ihned na místě zjistila (prostory Oddělení ztrát a nálezů), že by se mohlo jednat skutečně o nástražný výbušný systém. Tuto skutečnost ihned předala na operační středisko a zajistila místnost, kde se nástražný výbušný systém nacházel.

Operační důstojník vyhodnotil situaci velmi dobře a ihned povolal pyrotechniky z pyrotechnického odboru Policie ČR Olomouc a odeslal na místo nálezu další posily policistů z řad Pohotovostní motorizované jednotky MŘ P ČR Brno a dále pořádkové hlídky přílehlých obvodních oddělení. Na místo byli vysláni také dva službu konající kriminalisté SKPV MŘ P ČR Brno, za účelem získání prvotních kriminalisticko-relevantních informací. Byli vyrozuměni pracovníci Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování, expozitura Brno a také odpovědní velící důstojníci v rámci Městského ředitelství Policie ČR Brno a Krajské správy Policie ČR Jihomoravského kraje. V tu dobu velel na místě jeden z přítomných kriminalistů a operačním důstojníkem určený policista pořádkové policie. Na pokyn operačního důstojníka došlo k evakuaci budovy Magistrátu města Brna, Malinovského nám. č. 3. Prostor před budovou byl ohraničen páskou, a to ve vzdálenosti cca do 15 m od budovy. Byl uzavřen před budovou chodník a místní komunikace, což bylo dle mého názoru velmi nedostatečné, jak bude zřejmé z níže uvedeného. Na protějším chodníku a po stranách budovy se již volně pohybovaly kolemjdoucí osoby a postávali evakuovaní zaměstnanci z Magistrátu města Brna. Již v tuto dobu přijeli na místo dva pyrotechnici se speciální technikou a speciální transportní komorou určené k transportu nástražných výbušných systémů a podezřelých předmětů.

Již při první vizuální bezpečnostní pyrotechnické prohlídce konstatoval pyrotechnik, že se jedná o skutečný nástražný výbušný systém se značným destruktivním účinkem. Také vizuálně odhadnul výbušninu, která byla použita. Tuto informaci předal doposud velícímu policistovi, který ji předal operačnímu důstojníkovi. V tu dobu se teprve na místo dostavil velitel pořádkové služby Městského ředitelství Policie ČR Brno, který po dohodě s operačním střediskem řídil činnost Policie ČR v okolí budovy. Byla zastavena doprava kolem budovy Magistrátu města Brna a byly povolány základní složky integrovaného záchranného systému, tedy sanita Zdravotní záchranné služby s osádkou a dvě vozidla Hasičského záchranného sboru Brno, tedy osobní terénní zásahové vozidlo a nákladní cisterna s osádkami. Osádky vozidel po celou dobu zásahu Policie ČR seděly ve vozidlech a vyčkávaly pokynů.

Pyrotechnik se rozhodl deaktivovat nástražný výbušný systém na místě v ochranném speciálním obleku. Toto rozhodnutí se ukázalo jako správné. Vyjmuté rozbušky v trhavině prošly chemickou reakcí, byl narušen jejich povrch a hrozilo s vysokou pravděpodobností

samovolné odpálení nástražného výbušného systému při pohybu. Ani na základě této závažné informace *nedošlo k rozšíření nebezpečné zóny* o další potřebné metry.

Další pochybení nastala v průběhu deaktivace a po deaktivaci nástražného výbušného systému, kdy na místo nálezu přicházeli a odcházeli jednotliví funkcionáři Policie ČR daného regionu a na vlastní oči chtěli vidět nástražný výbušný systém a místo nálezu. Žádný zasahující policista, hlídající evakuované a uzavřené místo, jim v tom nezabránil. Dokonce ani pyrotechnik provádějící deaktivaci. Toto vnímám jako velký nedostatek činnosti Policie ČR při použití nástražného systému. Je to dle mého názoru selhání jak zasahujícího policisty, který se bál zakázat vstup na místo funkčně vyššímu policistovi, tak jednotlivých funkcionářů Policie ČR, kteří selhali profesně. Toto jednání mohlo mít v případě výbuchu i smrtelné následky!

Po deaktivaci nástražného výbušného systému provedla výjezdová skupina MŘ Policie ČR Brno neodkladné a neopakovatelné úkony ke zjištění skutečného stavu věci, zajištění stop a vypátrání pachatele. Byly také průběžně získávány kriminalisticko-relevantní informace, zejména zda neexistuje další nástražný výbušný systém nebo zda nehrozí jiné nebezpečí. Toto se však nepotvrdilo. I když se na místě vystřídali všichni významní policejní funkcionáři regionu, trvalo značnou dobu, než byl ustanoven útvar a policista, který začal tuto mimořádnou událost vyšetřovat. Velitel zásahu ve smyslu typové činnosti integrovaného záchranného systému při oznámení o uložení nebo nálezů nástražného výbušného systému dle mých poznatků nebyl ustanoven a preventivní opatření řídil velitel vnější služby MŘ Policie ČR Brno.

5.1.1 Model výbuchu nástražného výbušného systému v budově Magistrátu města Brna

Výše popsaný případ z praxe jsem se pokusil přenést do programu TerEx a simulovat na něm účinky možného výbuchu nalezeného nástražného výbušného systému na Magistrátu města Brna, Malinovského náměstí č. 3. Stejný postup jsem uplatnil i na budovu Hlavního nádraží ČD, a.s. v Brně, Nádražní č. 1.

Na tomto modelu výbuchu je vidět dosah účinků nástražného výbušného systému, který byl nalezen v Oddělení ztrát a nálezů (sklad a mezisklad) v budově Magistrátu města Brna dne 30. března 2007. Z tohoto modelu výbuchu a následně ze znaleckého posudku, který byl policií při vyšetřování těchto trestných činů vyžádán, je zřejmé, že stanovení bezpečné zóny a provedení preventivních opatření Policií ČR při zásahu nebylo dostačující.

Při definování podmínek modelové situace bylo do programu zadáno stejné množství průmyslové trhaviny, tedy 6,45 kg. Byla vybrána průmyslová trhavina Hexogen, která je programem přednastavena a má vlastnosti, které jsou nejbližší vlastnostem užití průmyslové trhaviny Danubit I. Program v rámci simulace počítal s optimálními klimatickými podmínkami, které v den nálezu nástražného výbušného systému byly a pro samotnou modelovou situaci jsou zanedbatelné.

TerEx / NBC Expert Verze 3.1.0
Zlín

08.12.2006 00:40:23 Licence pro : UTB

=====
Událost: TNT blast

Model:

EXPLOSIVE - Nástražný výbušný systém

Hmotnost nálože:

Uživatelova volba 6,45 kg (14,2 lb)

Typ výbušniny v náloži:

Hexogen

Bezpečnostní vzdálenost pro nekryté osoby

DOPORUČENÝ ODSUN NEBO UKRYTÍ OSOB MIMO DOSAH STŘEPIN 547 m (1790 ft.)

Ohrožení osob uvnitř budov okenním sklem

DOPORUČENÁ EVAKUACE OSOB Z BUDOV DO VZDÁLENOSTI 77 m (253 ft.)

Ohrožení osob mimo budovy závažným poraněním

NUTNÝ ODSUN OSOB 38 m (125 ft.)

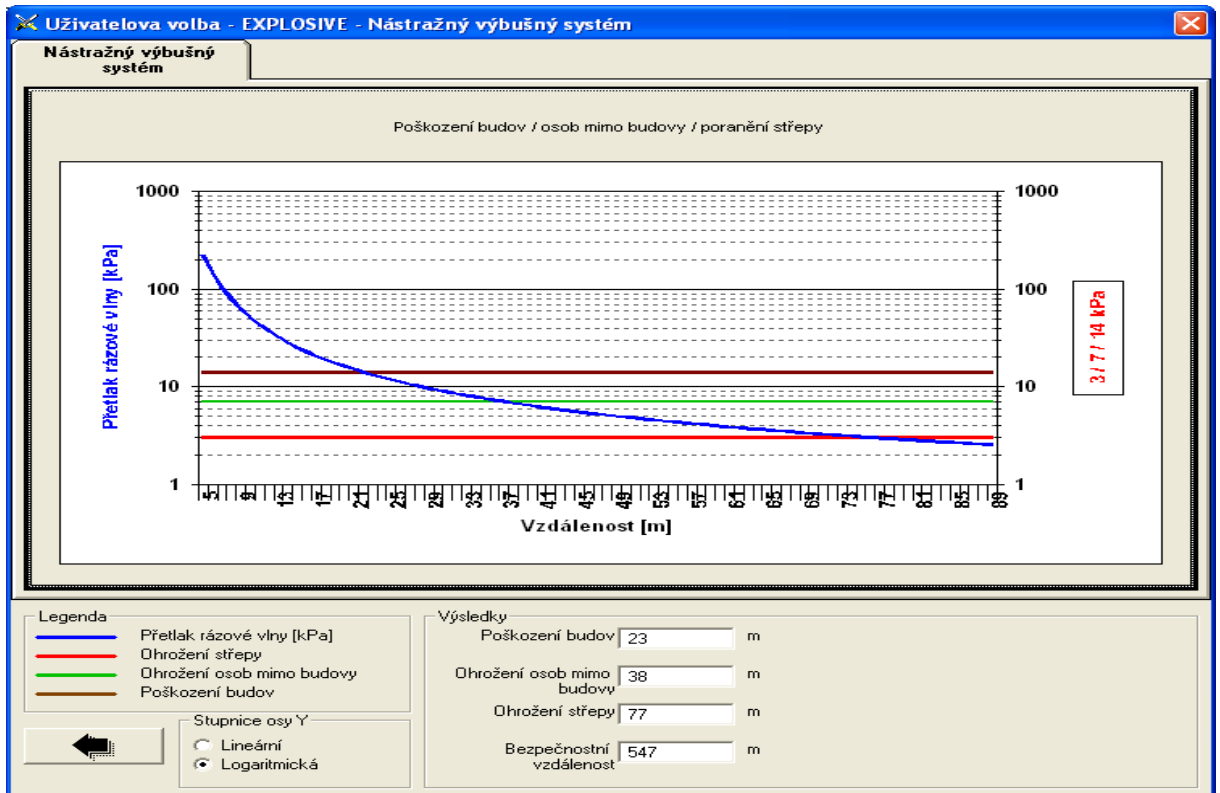
Závažné poškození budov

NEZBYTNÁ EVAKUACE OSOB 23 m (75,5 ft.)

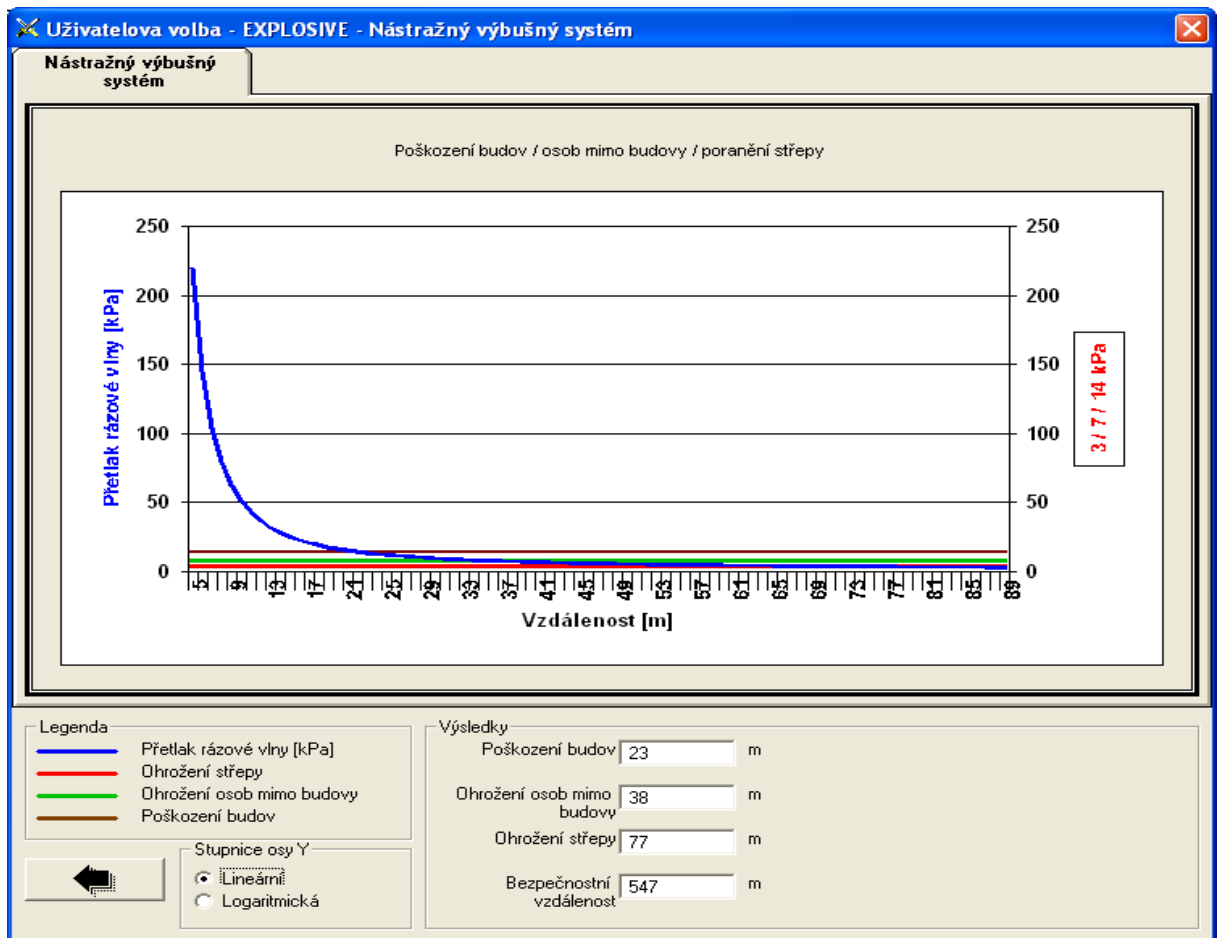
Obr. 1. Textové vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx s 6,45 kg Hexogenu.

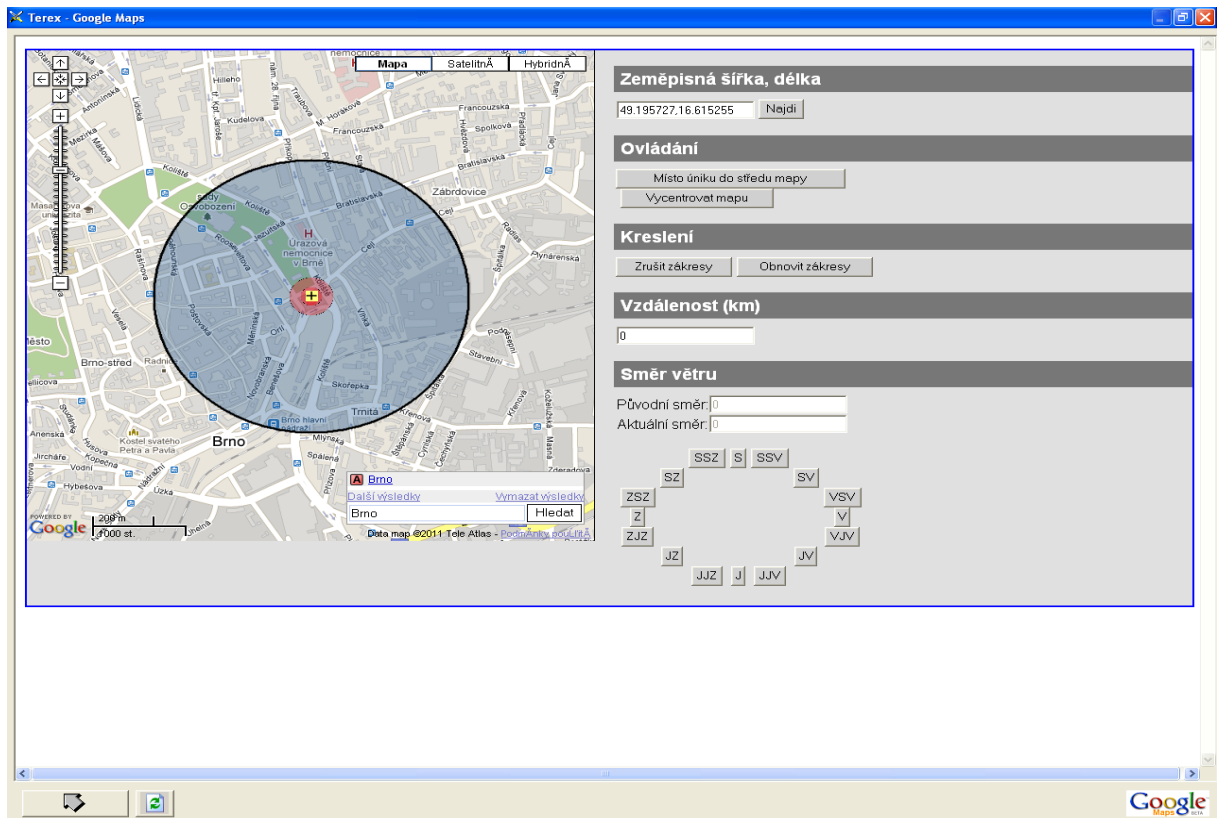
Obr. 2. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdálenosti u uložení NVS v programu TerEx s 6,45 kg Hexogenu.

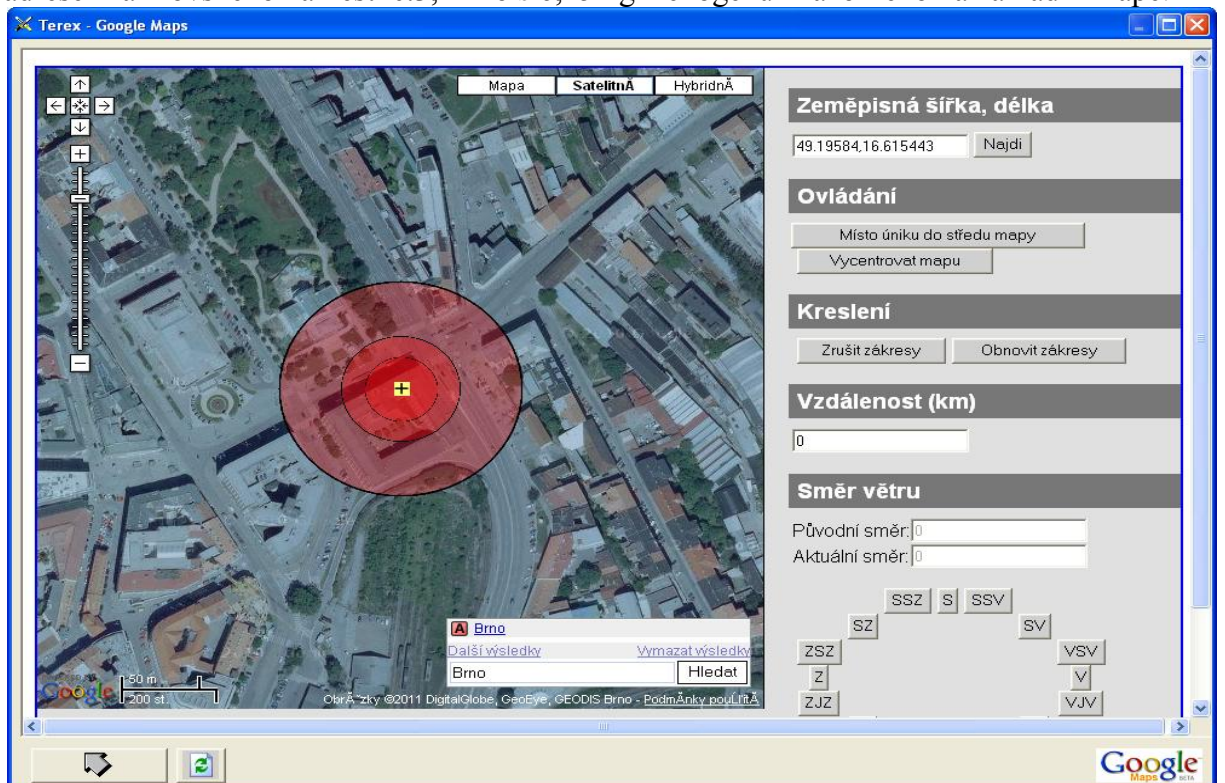
Obr. 3. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdálenosti u uložení NVS v programu TerEx s 6,45 kg Hexogenu znázorněno logaritmicky stupnicí osy Y.

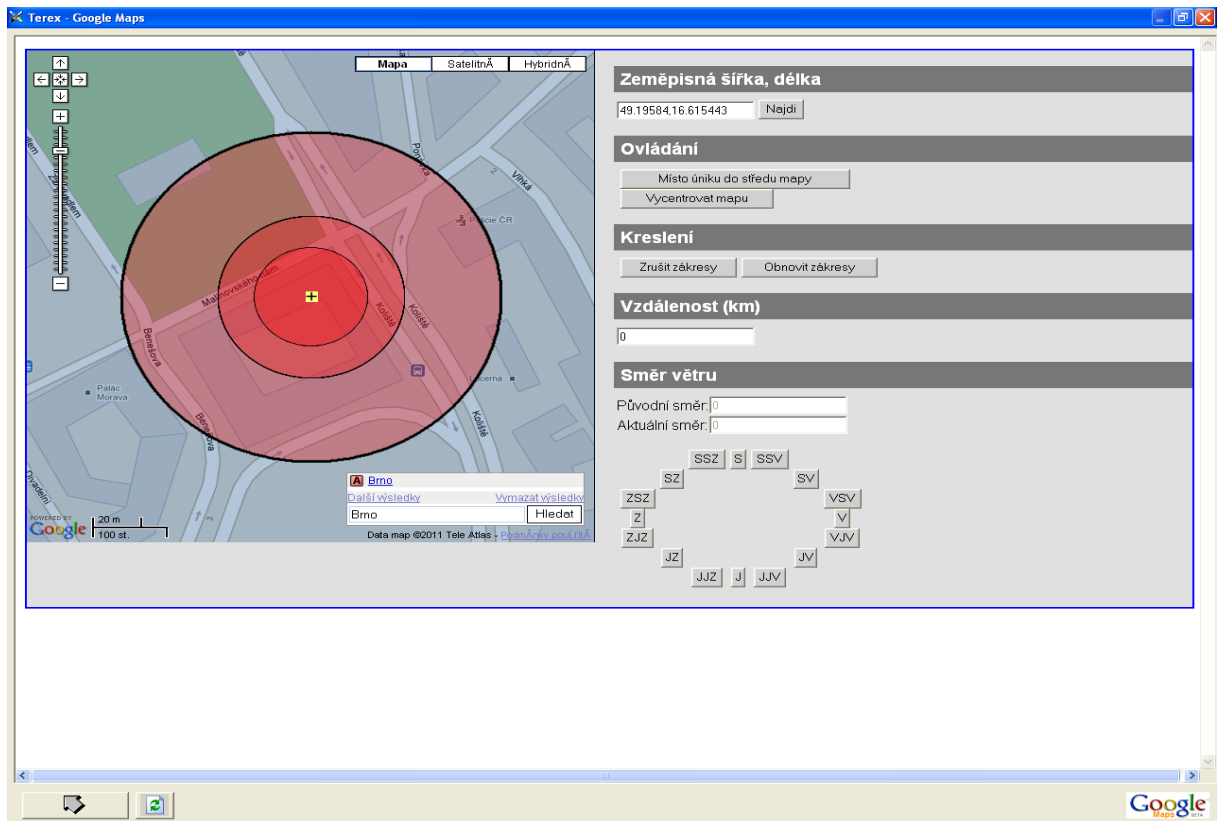
Obr. 4. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdálenosti u uložení NVS v programu TerEx s 6,45 kg Hexogenu znázorněno lineární stupnicí osy Y.

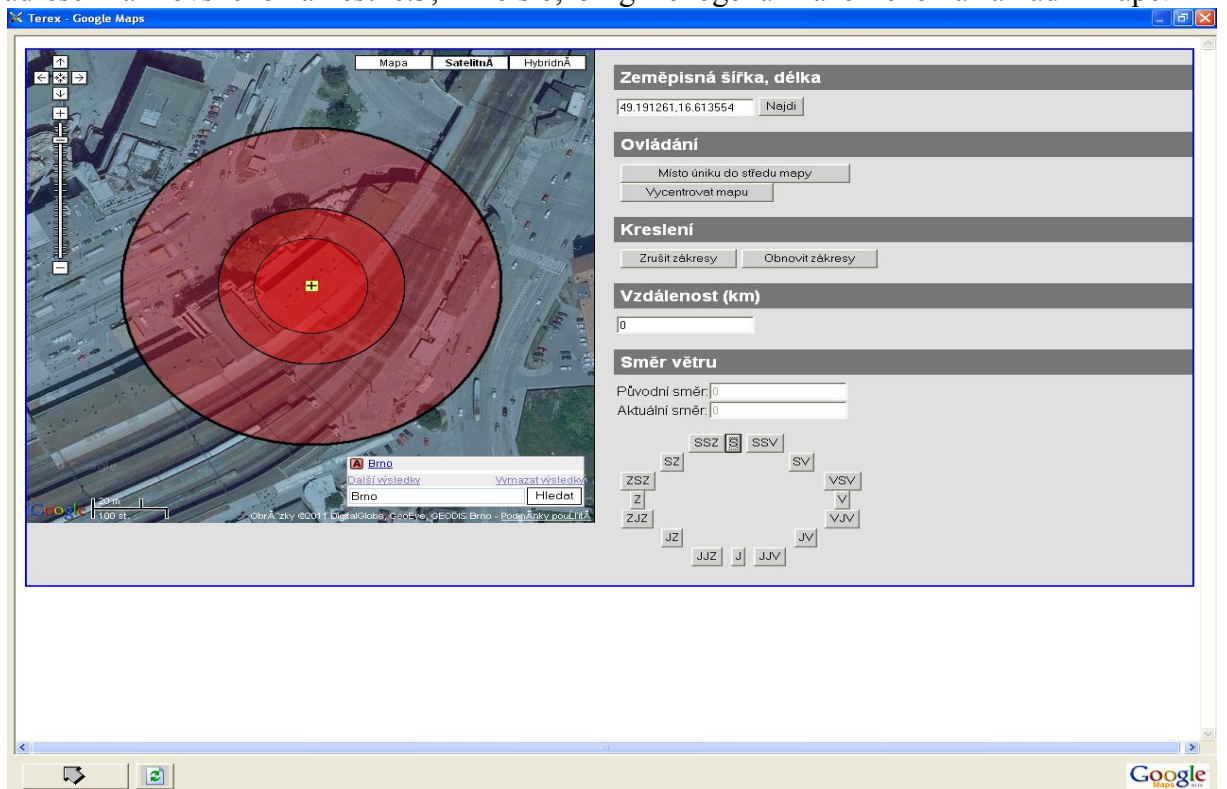
Obr. 5. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdálenosti u uložení NVS v programu TerEx na adrese Malinovského náměstí č.3, Brno s 6,45 kg Hexogenu znázorněno na základní mapě.

Obr. 6. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdálenosti u uložení NVS v programu TerEx na adrese Malinovského náměstí č.3, Brno s 6,45 kg Hexogenu znázorněno na satelitní mapě.

Obr. 7. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdálenosti u uložení NVS v programu TerEx na adrese Malinovského náměstí č.3, Brno s 6,45 kg Hexogenu znázorněno na základní mapě.

Obr. 8. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdálenosti u uložení NVS v programu TerEx na adrese Nádražní č.1, Brno s 6,45 kg Hexogenu znázorněno na satelitní mapě.

Závěr z modelové situace výbuchu nástražného výbušného systému prostřednictvím programu TerEx uvádí, že bezpečnostní vzdálenost při výbuchu 6,45 kg Hexogenu (Danubit I) je **547 m**, ohrožení střepy je do vzdálenosti **77 m**, ohrožení osob mimo budovy do **38 m** a poškození budov do **23 m**. Přehledněji je toto znázorněno na topografické mapě s konkrétním objektem v daném terénu, kdy jednotlivé barevné kruhy označují výše uvedený výsledek. Šedý kruh označuje nebezpečnou vzdálenost od místa uložení nástražného výbušného systému. Ostatní červené kruhy definují účinek tlakové vlny, tepelný efekt a dosah účinku letících fragmentů. Modelovou situaci jsem pro ilustraci a znázornění nebezpečné zóny umístil jak do budovy Magistrátu město Brna, kde byl nástražný výbušný systém uložen, tak do budovy Hlavního nádraží Českých drah, a.s. v Brně, kde byl nástražný výbušný systém uložen delší dobu.

Výsledek rozsahu bezpečné zóny je jasně viditelný na uvedených mapkách i grafech, jak je výše popsáno.

5.1.2 Výsledky odborného vyjádření z oboru pyrotechnika

V rámci vyšetřování výše uvedených trestných činů bylo nutno vyžádat si odborné vyjádření z oboru pyrotechnika. Toto odborné vyjádření mělo odpovědět na několik důležitých otázek, jako například zda nástražný výbušný systém byl funkční, zda mohlo dojít k samovolné iniciaci, jaká byla minimální bezpečná vzdálenost pro působení tlakové vlny ve volném prostoru a další otázky. Pro význam této práce vybírám jen níže uvedené závěry:

- 1) Zkoumáním stop a zajištěných komponentů bylo zjištěno, že se jedná s největší pravděpodobností o komponenty nástražného výbušného systému,
- 2) Jako výbušniny bylo použito celkem 6450 g trhaviny Danubit I. Výbuchové charakteristiky udávané výrobcem: výbuchové teplo cca 4400 kJ/kg, výbuchová teplota min. 3000 °C, detonační rychlost utěsněné nálože min. 500m/s, účinek trhaviny dle Trauzla min. 380 sm³, brizance podle Hesle min. 14 mm, citlivost trhaviny k nárazu min. 3,5J.,

- 3) Zkouškou funkčnosti rozbušek bylo zjištěno, že plně funkční byla pouze jedna, ale ta by stačila k iniciaci všech 5 ks náloží,
- 4) Všechny rozbušky byly zoxidované a došlo zde k performaci měděné dutinky a obnažení zpoždovací, primární i sekundární náplně rozbušky. Primární náplň rozbušky je tvořena třaskavinou. Při pokračující korozi nelze vyloučit, že by vlivem manipulace s kufříkem došlo k pohybu zbylých měděných fragmentů z rozbušky a následné iniciaci primární složky, která by způsobila výbuch obsažené trhaviny. Zcela samovolnou iniciaci nelze rovněž vyloučit, z důvodů rozkladných fyzikálních a chemických reakcí jednotlivých komponent masy trhaviny,
- 5) Výpočet bezpečné vzdálenosti pro působení tlakové vlny ve volném terénu a rozletů fragmentů z kráteru: $R_b = 10 \div 15 * V * Q$ (R_b – bezpečná vzdálenost (m), V – detonační rychlost (km/s), Q – hmotnost nálože (kg)). Výsledek: **$R_b = 120 - 180$ m.** Minimální, bezpečná vzdálenost pro působení tlakové vlny ve volném terénu při výbuchu 6450 g zkoumané průmyslové trhaviny Danubit I při zjištěné detonační rychlosti 1860 m/s je minimálně 120 m. V případě, že budeme uvažovat o možném rozletu kovových fragmentů z obalu (kufru) je tato vzdálenost určena podle armádního předpisu „Vševojsk 16-20“ na **400 m** (rozlet střepin do 300 m) – definujeme-li nástražný výbušný systém jako obal tenkostěnné munice.⁵⁹

5.1.3 Výsledky znaleckého posudku účinků výbuchu nástražného výbušného systému na budovy a osoby

Vzhledem k tomu, že v rámci odborného vyjádření pyrotechnického odboru nebylo možno postihnout otázky působení a šíření tlakových vln v prostoru nálezů nástražného výbušného systému i v prostoru objektu, kde se nástražný výbušný systém nalézal před místem nálezů, bylo nutno se obrátit se zpracování znaleckého posudku. Znalecký posudek byl zaměřen na stanovení účinků výbuchu nástražného výbušného systému na budovy

⁵⁹ Policejní prezidium ČR, Pyrotechnický odbor, Odborné vyjádření z oboru pyrotechnika, č.j.: PPR-8/PO-EX-2007 a č.j.: PPR-18575-1/ČJ-2008-99UB-EX

Magistrátu města Brna a Hlavního nádraží Českých drah, a.s., Brno. Znalecký posudek byl zpracován Doc. Ing. Danielem Makovičkou, DrSc. a Ing. Danielem Makovičkou, ml.

Mezi nejvýznamnější závěry znaleckého posudku patří následující:

- 1) Při výbuchu nástražného výbušného systému v úschovně zavazadel při libovolné pozici kufru s výbušninou by byly úplně zničeny tenké příčky v zadní části úschovny, tenké příčky v okolí dveří a na kontaktech s ostatními místnostmi, byla by rozbita okna i dveře do místnosti a podávací okno pro příjem zavazadel. V případě, že by kufr s výbušninou byl uložen v těsné blízkosti (do 1 m) u meziokenních nebo vnitřních zděných pilířů, došlo by k destrukci těchto pilířů a dílčímu propadnutí stropu nad úschovnou s důsledky poškození místností ve vyšších podlažích. Osoby, které by se v době výbuchu nacházely v úschovně zavazadel, budou smrtelně zraněny, osoby v chodbě před úschovnou do vzdálenosti cca 10 m od podávacích oken pro zavazadla budou zraněny troskami z rozbitých podávacích oken, stejně budou ohroženy osoby v místnostech za tenkými příčkami. V případě zřícení stropu budou ohroženy i osoby ve vyšších patrech.
- 2) Účinky tlakové vlny šířící se z nádražní budovy by ohrozily osoby nebo stojící vozidla do vzdálenosti cca 30 m. I v této vzdálenosti by mohlo dojít k rozbití oken u protilehlých budov nebo okolních místnostech nádraží. Do této vzdálenosti, **cca 30 m**, mohou být ohroženy osoby nebo vozidla také letícími troskami. Okenní skla mohou ohrozit osoby do vzdálenosti 50 až 100 m. V důsledku výbuchu může pád fasádního zdiva, úlomky cihel ohrožovat do vzdálenosti 15 m.
- 3) V budově Magistrátu města Brna je destruktivní účinek stejný jako v nádražní budově. Tenké příčky, okenní a dveřní konstrukce by byly zcela zničeny. Sklad i mezisklad Oddělení ztrát a nálezů jsou odděleny tenkými příčkami od ostatních prostor uvnitř Magistrátu a jsou využívány pro jiné účely, které by včetně jejich vybavení i osob v nich pobývajících, byly vážně poškozeny. Osoby ve skladu i meziskladu a v místnostech oddělených tenkými příčkami by výbuch pravděpodobně nepřežily, nebo by byly těžce raněny, a to i v okolních místnostech. Protože místnost meziskladu na Magistrátu je oddělena tenkými příčkami od prostoru schodiště, došlo by k šíření tlakové vlny i schodištěm do navazujících podlaží všemi směry a mohlo by dojít k poranění osob v důsledku pádů. Při umístění kufru s náloží v těsné

blízkosti meziokenních pilířů by zřejmě došlo k vážnému poškození nebo kolapsu těchto pilířů a k propadnutí stropů nad nimi.

- 4) Zdrojem ohrožení u budovy Magistrátu jsou rozbitá okna a šířící se tlaková vlna do venkovního prostoru, kde do vzdálenosti **cca 30 m** může ohrozit osoby a stojící předměty. I zde je třeba počítat s letícími troskami do vzdálenosti **50 až 100 m**. Při uložení kufru s výbušninou v blízkosti tlustých nosných zdí a meziokenních pilířů by bylo nutné počítat také s destrukcí těchto pilířů nebo zdí a ohrožení padajícími troskami okolí budovy v blízkosti skladu a meziskladu do vzdálenosti cca 15 m.⁶⁰

Závěry znaleckého posudku jsou dostatečně vypovídající, avšak ani odborné vyjádření, ani znalecký posudek se nezabývaly sekundárními účinky výbuchu. Budova Magistrátu města Brna i budova Hlavního nádraží Českých drah, a.s. v Brně, jsou hustě zasíťované objekty s energovody. Pod těmito budovami vedou silné dopravní cesty plynu, vzducho-techniky, elektřiny, tepelných medií a další. Poškozením těchto produktovodů by hrozilo nebezpečí dalších výbuchů a požárů a tím by byl účinek nástražného výbušného systému umocněn.

5.2 Příklad pokusu užití sebevražedného nástražného výbušného systému v osobní vestě

Tento příklad není případem z praxe. Jedná se o modelový pokus, při kterém byly využity zevšeobecněné poznatky Vojenských policistů Armády České republiky z praxe, získané při plnění úkolů na mezinárodních vojenských misích v zahraničí. Jeho závěr je však využitelný i v praktických podmínkách České republiky u všech bezpečnostních složek státu.

⁶⁰ MAKOVÍČKA, Daniel. *Znalecký posudek účinků výbuchu nástražného výbušného systému na budovy Magistrátu města Brna, Malinovského náměstí 3, Brno a Hlavního nádraží ČD Brno, Nádražní 1, Brno*. Praha, 2009. 58 s. Znalecký posudek . D. Makovička . zapsán pod pořadovým číslem 137/09 znaleckého deníku.

Tento modelový případ představuje fiktivní případ pachatele – sebevražedného atentátníka. Tento imaginární pachatel se pokusil sebevražedným výbuchem nástražného výbušného systému usmrtit co největší počet osoby na imaginárním tržišti, kde bývá největší koncentrace osob. Samotný pokus byl proveden Pyrotechnickou službou Vojenské policie Velitelství Praha, dne 13. února 2008 ve vojenském prostoru Jínce. Autory materiálu jsou nprap. Pražan Robert a prap. Wodecki Martin.

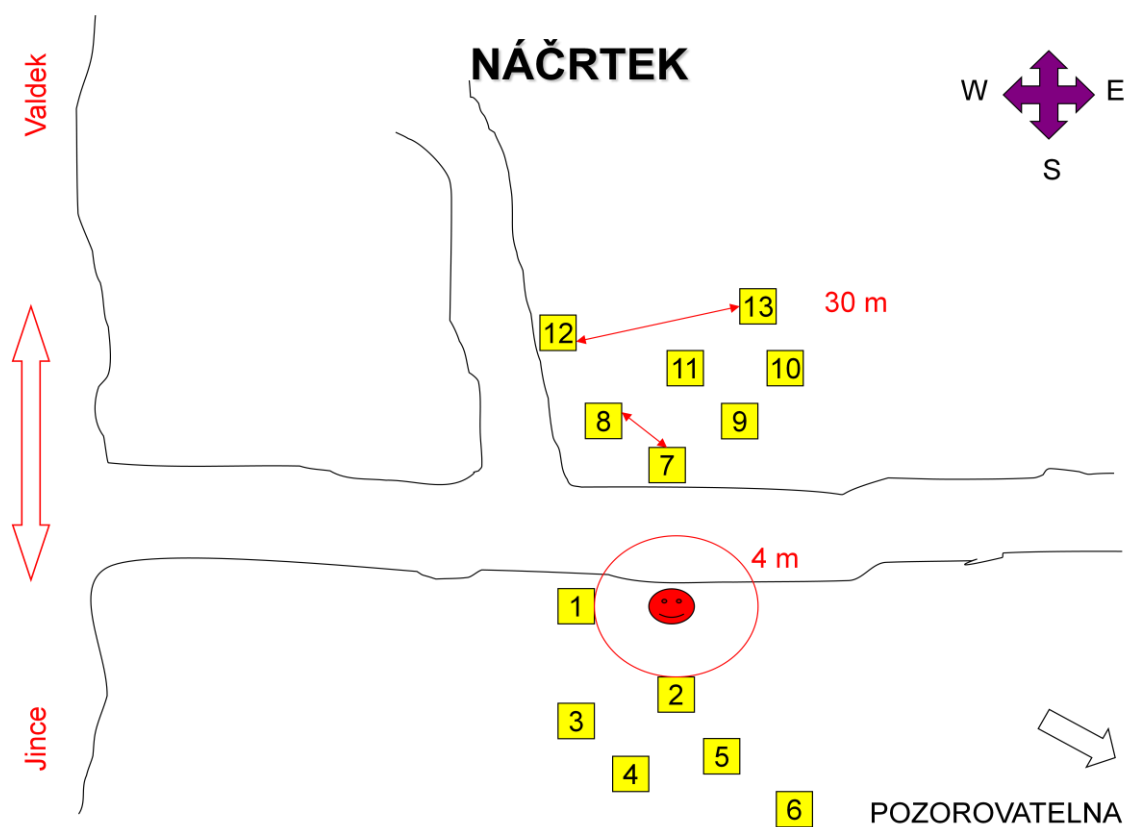
Samotný pokus byl realizován ve vojenském prostoru na otevřeném prostranství. Stanoviště a osobu sebevražedného atentátníka, demonstroval dřevěný kříž, na který byla nasazena vesta, ve které byl ukrytý nástražný výbušný systém. V okruhu cca 30 m byly rozmístněny střelecké dřevěné terče se siluetou lidské postavy, na kterých měl být demonstrován účinek nástražného výbušného systému, viz obrázky. Tyto terče byly rozmístněny před a za atentátníkem v různých vzdálenostech.

Obr. 9. Sebevražedný atentátník na tržišti před výbuchem a osoby za ním ve vzdálenosti 4 – 30 m.

Obr. 10. Sebevražedný atentátník na tržišti před výbuchem a osoby před ním ve vzdálenosti 4 – 30 m.

Obr. 11. Náčrtek fiktivního tržiště a rozmístnění osob, včetně atentátníka (červená figurka).

Na výrobu nástražného výbušného systému bylo použito 11,350 kg plastické trhavinny (hexogen), 05 kg hřebíků a 256 ks šroubových matic velikosti M12, jako přídavné fragmenty nástražného výbušného systému, stínící papírové vložky a pomocný materiál (lepidlo, lepicí pásky, atd.). Takto sestavený nástražný výbušný systém byl uložen do osobní vesty s kapsami kolem pasu. Časová příprava tohoto nástražného výbušného systému byla cca 1 hodinu a celkové náklady představovaly **280,- Kč**.

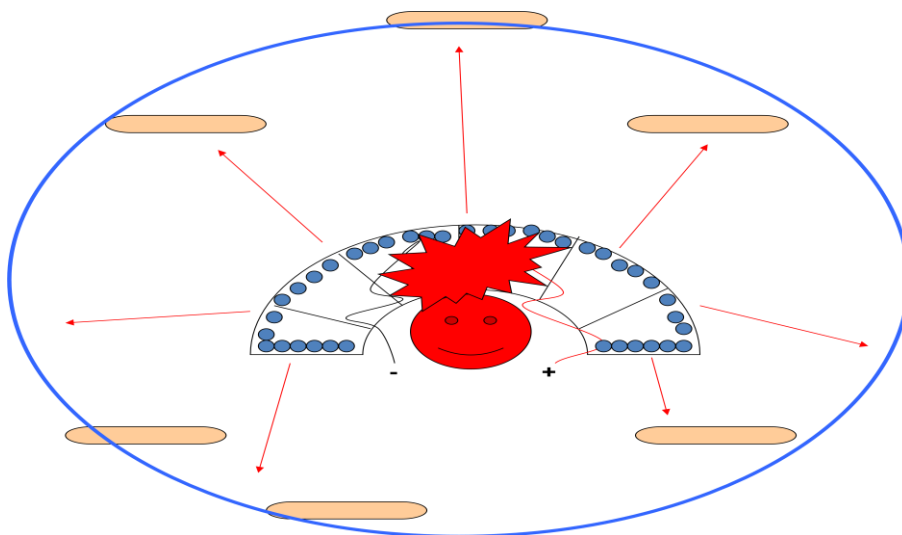
Obr. 12. a 13. Umístění NVS ve vestě se střepinovými fragmenty (hřebíky a matice).

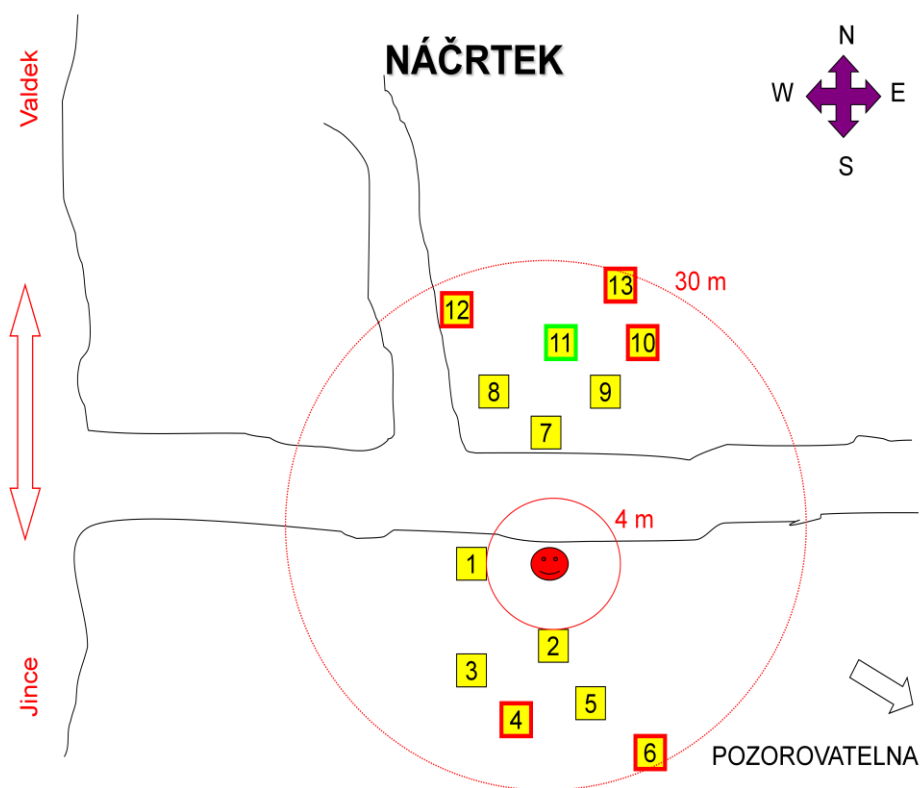
Obr. 14. a 15. Umístění NVS v kapsách kolem pasu a šroubové matice M12 působící jako střepiny.

Po iniciaci výbuchu došlo k likvidaci všech terčů, které představovaly osoby na tržišti před i za sebevražedným atentátníkem. Všechny terče v okruhu 30 byly silně zasaženy tlakovou vlnou a železnými fragmenty nástražného výbušného systému. Před pachatelem zůstaly stát, i když značně poškozené, pouze dva terče označené čísly 4 a 6. Ostatní byly zcela zničeny. Tyto terče byly vzdáleny od útočníka cca **27-30 m**. Za zády pachatele

zůstaly stát, i když také značně poškozené, tři terče, s čísly 10,12 a 13. Tyto byly ve vzdálenosti od útočníka cca 25-30 m.

Obr. 16. Animace rozložení výbušniny a směr účinku výbuchu.

Obr. 17. Náčrtek fiktivního tržiště a poškození osob – červeně označené terče byly zničeny jen částečně, žluté úplně.

Obr. 18. Čelní pohled atentátníka na tržiště a způsobené škody výbuchem.

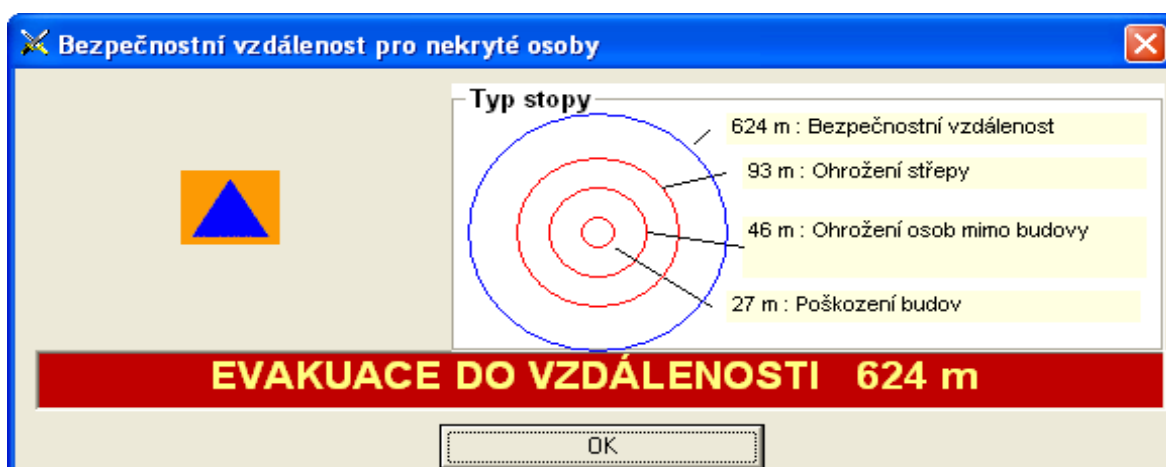
Obr. 19. Zadní pohled atentátníka na tržiště a způsobené škody výbuchem.

Výsledek pokusu konstatoval, že při takto sestrojeném nástražném výbušném systému, jak je uvedeno výše, který byl použit sebevražedným atentátníkem na tržišti, byl účinek výbuchu takový, že v okolí 4 m nastala smrtící zranění osob účinkem brizance trhaviny a detonační vlny. V okolí 15 m by pravděpodobně došlo k devastaci lidského organismu vlivem tlakové vlny a v okolí 30 m by došlo k těžkým zraněním osob vlivem fragmentového – střepinového účinku.

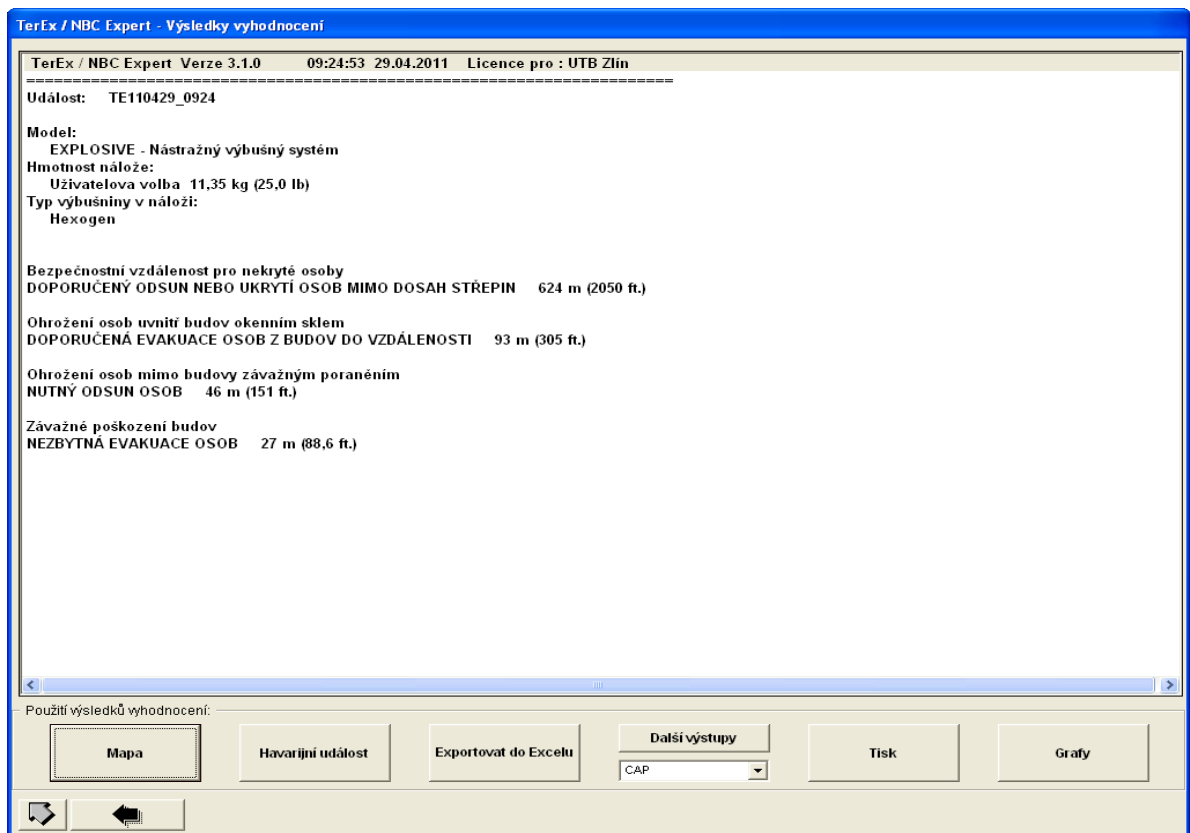
5.2.1 Ověření výsledků pokusu prostřednictvím programu TerEx

Abych mohl ověřit objektivnost výše uvedeného pokusu sebevražedného atentátníka, který použil pro svůj útok nástražný výbušný systém ukrytý v osobní vestě s obsahem 11,350 kg plastické trhaviny Hexogen, vymodeloval jsem tento případ i v programu TerEx.

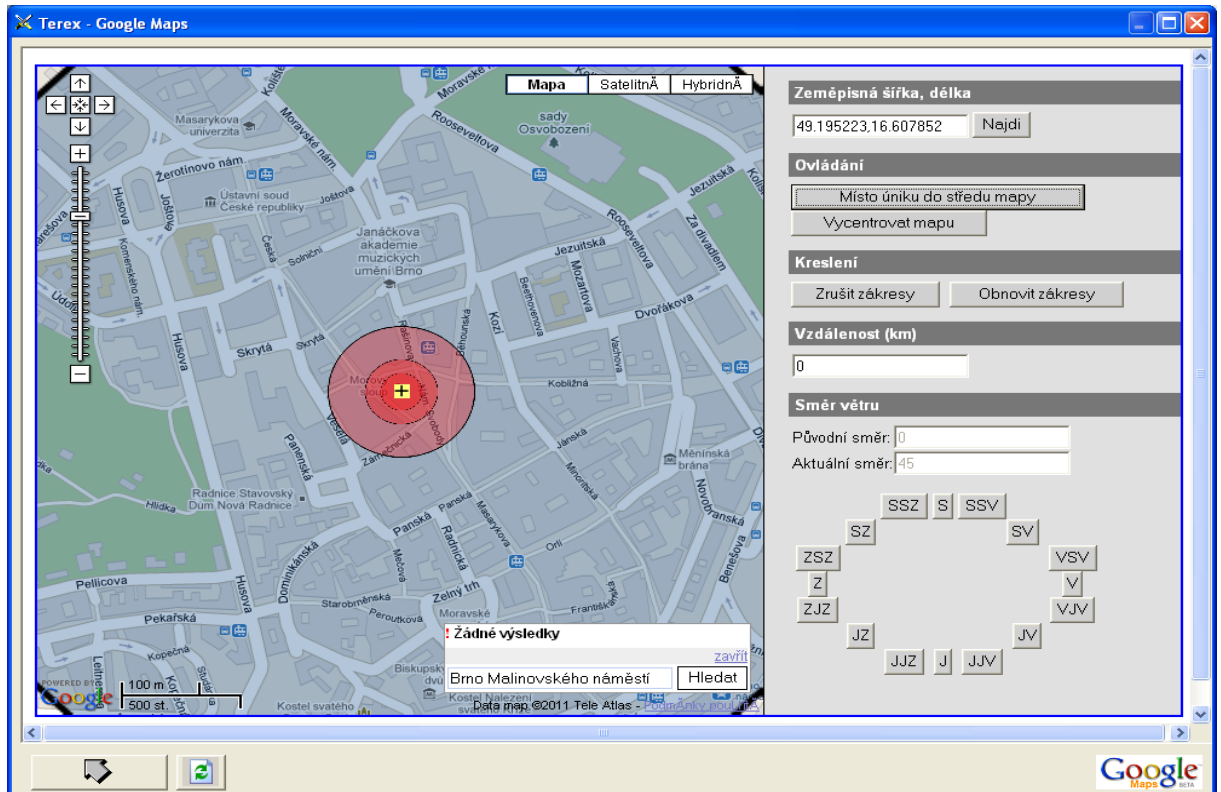
Definované podmínky počítačového modelu představovaly 11,350 kg plastické trhaviny Hexogen. Místo mimořádné události – místo výbuchu nástražného výbušného systému jsem umístil na volné prostranství nám. Svobody v Brně. Jedná se o místo s velkou koncentrací osob a je svými vlastnostmi podobné simulovanému tržišti, na kterém byl proveden pokus Pyrotechnickou službou Vojenské policie Velitelství Praha. Vymodelováním případu v rámci programu TerEx bychom měli získat přehled o účincích výbuchu specifikovaného množství výbušniny a stanovit bezpečnou zónu výbuchu.

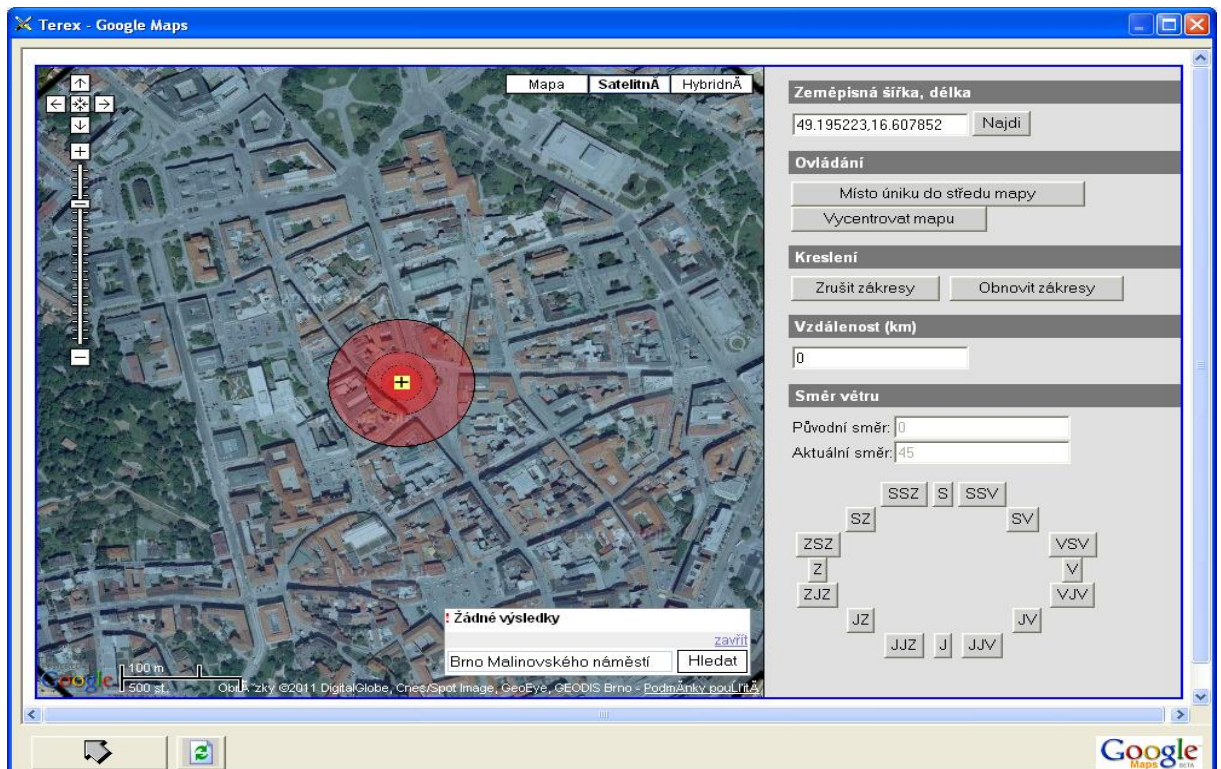
Obr. 20. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdálenosti u uložení NVS v programu TerEx s 11,350 kg Hexogenu.

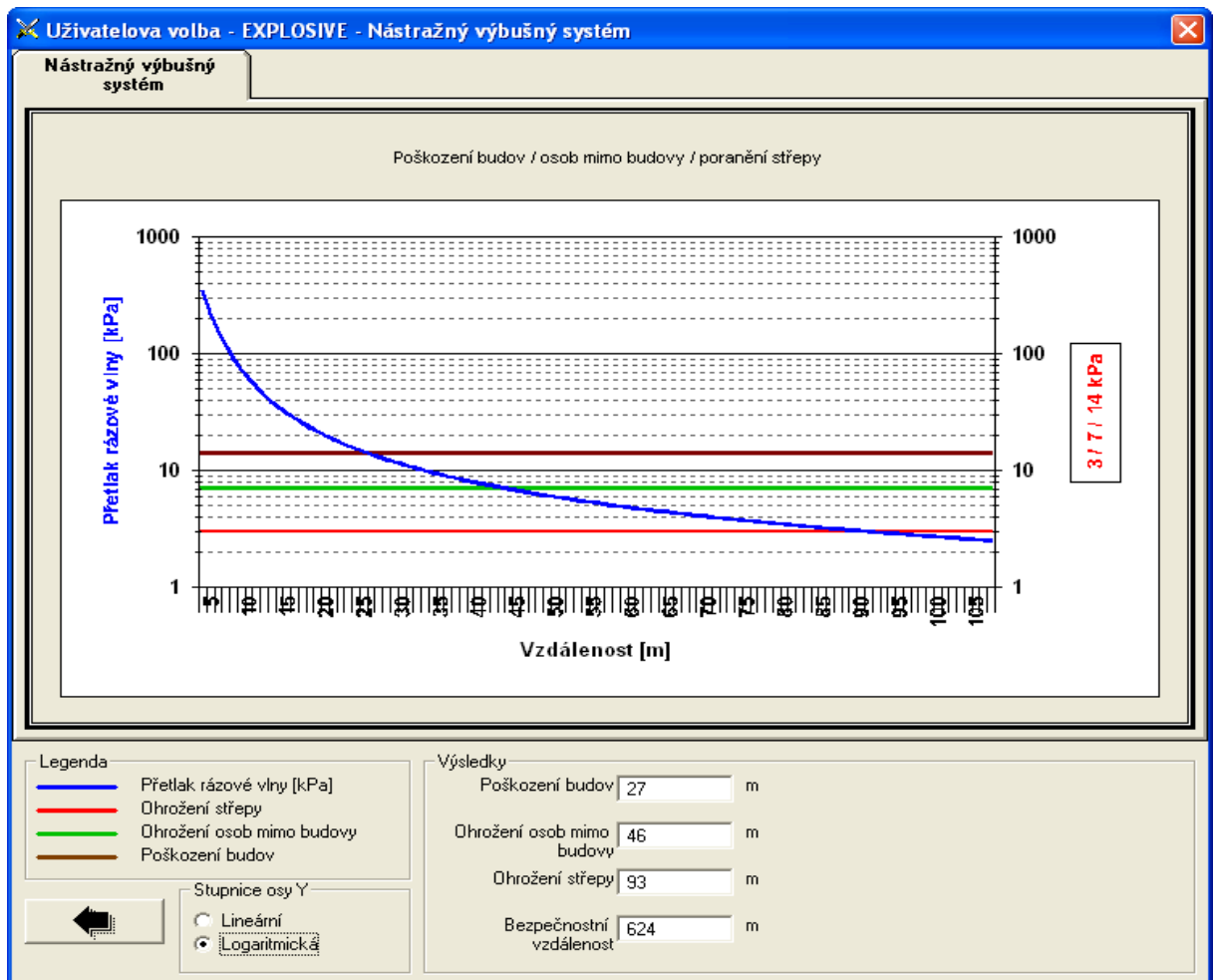
Obr. 21. Textové vyhodnocení bezpečné vzdálenosti u uložení NVS v programu TerEx s 11,350 kg Hexogenu.

Obr. 22. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdálenosti u uložení NVS v programu TerEx na adrese nám. Svobody, Brno s 11,350 kg Hexogenu znázorněno na základní mapě.

Obr. 23. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdálenosti u uložení NVS v programu TerEx na adrese nám. Svobody, Brno s 11,350 kg Hexogenu znázorněno na satelitní mapě.

Obr. 24. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdálenosti u uložení NVS v programu TerEx s 11,350 kg Hexogenu znázorněno logaritmicky stupnicí osy Y.

Z provedené modelové situace prostřednictvím programu TerEx vyplynul závěr, že bezpečná zóna od výbuchu je vzdálená min 624 m. Osoby budou ohroženy mimo budovy do vzdálenosti 46 m tlakovou vlnou a střepy do vzdálenosti 93 m. Okolní budovy budou účinkem nástražného výbušného systému poškozeny do vzdálenosti min. 27 m.

I když v rámci samotného pokusu a modelové situace programem TerEx, při podmínkách sebevražedného atentátníka, který využil nástražného výbušného systému umístěného v osobní vestě došlo k větším rozdílům v jednotlivých výsledcích, je zřejmé, že ve vzdálenosti min. 30m by mohlo s největší pravděpodobností dojít k těžkým zraněním vlivem fragmentového – střepinového účinku. Na základě těchto výsledků lze konstatovat, že minimální hranice pro stanovení bezpečné zóny by měla být minimálně 30 m a více.

6 NAVRHOVANÉ POSTUPY V RÁMCI ČINNOSTI POLICIE ČR PŘI HROZBĚ POUŽITÍ NÁSTRAŽNÉHO VÝBUŠNÉHO SYSTÉMU VYPLÝVAJÍCÍ ZE ZÁVĚRŮ PRÁCE

Na základě zpracování teoretické i praktické části práce jsem došel k několika dílčím závěrům, které by měl mít každý policista na paměti v boji proti terorismu a trestné činnosti realizované použitím nebo hrozbou použití nástražného výbušného systému. Jedná se o podstatné skutečnosti – zásady, při jejichž dodržování by se mělo riziko ohrožení života, zdraví a majetku v souvislosti s činností Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému minimalizovat na co nejmenší míru.

Uvědomuji si, že již existují přesně stanovené a odborníky ověřené postupy a zásady, které upravují činnost Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému a dle mého názoru jsou zpracovány dostatečně, avšak pokud budou dodrženy mnou níže uvedené zásady, které jsou opodstatněny ve výše uvedených kapitolách, bude riziko minimální. Odborné postupy jsou upraveny v interních aktech řízení a tematických odborných příručkách. Úkolem těchto předpisů je sjednotit postup při řešení konkrétního problému a zabránit vzniku škod na životech, zdraví nevinných osob i zasahujících příslušníků Policie ČR či jiných složek integrovaného záchranného systému, jejich majetku a životního prostředí. Zpracováním této práce jsem došel k závěru, že níže zdůrazněné zásady a pravidla v činnosti Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému jsou jedny z nejdůležitějších a je třeba jim věnovat pozornost, protože malá nepozornost při nedodržení těchto zásad může znamenat i ztrátu života. Tyto zásady, jak vyplývá z výše uvedených kapitol, nejsou vždy zcela dodržovány nebo jsou realizovány v jiné podobě než by mělo dle mého názoru být. Nechceme-li se stát obětí výbuchu nástražného výbušného systému a nemáme-li zájem na tom, aby kolem nás častěji vybuchovaly nástražné výbušné systémy, je třeba dodržovat níže uvedené postupy a zásady, akceptovat je, uvědomovat si je a postupovat dle nich:

- 1) Je třeba si stále uvědomovat, že i když je reálné procento hrozeb použití nástražného systému jen něco okolo 2%, musíme se chovat vždy tak, jako by šlo o skutečnou reálnou hrozbu použití nástražného výbušného systému. Této zásadě je třeba podřizovat bezpečnou činnost Policie ČR, ostatních složek integrovaného záchranného systému i všech zúčastněných osob. Podle této zásady postupovat vždy, po celou dobu realizace

záchranných a likvidačních prací. Uvědomovat si, že nebezpečí může stále trvat, i když nebyl nástražný výbušný systém nalezen!!!

- 2) Je nutné postupovat vždy tak, aby riziko možného užití nástražného výbušného systému bylo minimalizováno preventivními opatřeními. Je mnohem bezpečnější využívat institutů prevence než řešit represí způsobený následek užití nástražného výbušného systému. V rámci preventivních opatření je třeba se chovat vždy zodpovědně a eliminovat možné příčiny útoku. V žádném případě nepodceňovat možné nebezpečí a vnímat každý signál, který na toto možné nebezpečí upozorňuje. Abychom dosáhli co nejefektivnějšího preventivního opatření zajištění osoby nebo zájmového objektu, musíme k řešení této otázky přistupovat komplexně a využít všech možností. To znamená, že je třeba kombinovat klasickou ochranu, technickou, fyzickou a režimovou ochranu zájmového objektu. I když na prvním místě jsou většinou peníze, je třeba zvážit, nakolik je bezpečnostní riziko vysoké a zda se investice do těchto preventivních opatření vyplatí.
- 3) Policisté musí vždy počítat s tím, že pachatelé – zločinci jsou o krok napřed. Uvědomovat si stále, že dochází průběžně ke zlepšování technické, chemické a fyzikální stránky konstrukce nástražných výbušných systémů. Zločinci využívají nejmodernějších poznatků vědy a techniky, užívají ty nejmodernější technologie. Poučili se z předchozích trestních řízení, která proti nim byla vedena, a v důsledku toho se u nich projevuje sofistikovanější jednání, které je těžko odhalitelné. U soukromých agentur a zahraničních bezpečnostních sborů se za úplatu zdokonalují v bezpečnostní činnosti a poznávají práci policie. K páchání trestné činnosti užívají nejmodernější komunikační technologie, disponují finančními prostředky, za které si pořizují velmi dobré logistické zázemí. Z nelegálních výnosů uplácí politiky a najímají si významné odborníky z praxe. Před orgány činnými v trestním řízení je zastupují ti nejlepší advokáti. Nemusí při páchání trestné činnosti dodržovat žádná pravidla či zákonné normy, kterými je policie vázaná při plnění svých služebních úkolů.
- 4) Každý policista musí dokonale znát interní akty řízení a odborné příručky řešící činnost Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému a postupovat vždy dle nich! Je nezbytné, aby tyto interní akty řízení a odborné příručky nevykazovaly žádné vady a je nutností provádět kontrolu znalosti těchto předpisů. Kontroly se musí provádět pravidelně i nahodile formou testů a pohovorů. Musí se zřídit nezávislý orgán v rámci Policie ČR, v jehož kompetenci bude provádění těchto kontrol. Tyto kontroly

- poté provádět na všech funkčních úrovních, nejen u řadových policistů, a jejich výsledky zahrnovat do průběžného a služebního hodnocení policisty.
- 5) Top policejní funkcionáři musí zajistit, aby vedoucí pracovníci dotčených útvarů Policie ČR byli v potřebném rozsahu proškoleni s příslušnými typovými činnostmi, a to až na úroveň vedoucích obvodních oddělení z toho důvodu, aby velitelé zásahů při hrozbě použití nástražného výbušného systému mohli efektivně postupovat dle typových činností při mimořádné události a nejefektivněji využívat všech dostupných sil a prostředků Policie ČR na daném území.
 - 6) Policista přijímající oznámení o hrozbě použití nástražného výbušného systému, zpravidla operační důstojník, musí řídit svou činnost tak, aby dosáhl zabránění použití nástražného výbušného systému, popřípadě svou činností zmírnil nebo zcela eliminoval následky způsobené hrozbou nebo užitím nástražného výbušného systému.
 - 7) Velícím policistou na místě mimořádné události nebo místě, kde by měl být uložen nástražný výbušný systém, musí být vždy policista, který se dostaví na místo jako první, a to do doby než se na místo dostaví policista pověřen velením nebo funkčně nadřízený policista nebo velitel zásahu integrovaného záchranného systému. Nastupující velitel na místě mimořádné události musí informovat odstupujícího velitele o převzetí velení. Odstupující velitel – policista, musí nastupujícího informovat o situaci na místě mimořádné události o všech podstatných skutečnostech a poskytnout mu veškerou potřebnou součinnost v další činnosti.
 - 8) **Musí se vždy při prvotním stanovení bezpečné vzdálenosti od nástražného výbušného systému dodržovat zásada, že čím je předmět větší, tím je větší i bezpečná vzdálenost, přitom nesmí být tato vzdálenost menší než 30 m od místa uložení nástražného výbušného systému.**
 - 9) Je nezbytně nutné, aby při zabezpečení místa mimořádné události – místa hrozby nebo nálezu nástražného výbušného systému, policista zakázal a zabránil vstupu do nebezpečné zóny všem neoprávněným osobám, včetně nadřízených funkcionářů. Vyžadované vstupy nebo výstupy z nebezpečné zóny musí realizovat vždy po předchozím souhlasu velitele zásahu, který tak rozhodne po konzultaci s pyrotechnikem a s ohledem na další významné skutečnosti události.
 - 10) Je třeba mít stále na paměti, že i kdyby veškerý bezpečnostní systém České republiky, do kterého patří Policie ČR a jiné bezpečnostní složky státu, včetně složek Integrovaného záchranného systému, svou činností zachránily by jen jediný život, v rámci své

činnosti při mimořádné události, je tato činnost opodstatněná a je třeba v ní pokračovat, vytrvat a nevzdávat se předčasně.

ZÁVĚR

Jak již bylo uvedeno na začátku této práce, cílem byla snaha vytvořit exkurzi do problematiky současného stavu činnosti Policie ČR při řešení mimořádné události - hrozby použití nástražného výbušného systému a zjistit, zda jsou využívány nejefektivnější postupy v rámci této činnosti, popřípadě poukázat na možné nedostatky a navrhnout řešení.

V teoretické části práce jsem se pokusil vymezit pojem nástražný výbušný systém a podrobnějším popisem tohoto fenoménu poukázat na jeho nebezpečnost a zákeřnost, která je mu vlastní. Poukázal jsem na aktuálnost problematiky hrozby použití nástražného výbušného systému v dnešní době a zdůraznil, proč je hrozba použití nástražného výbušného systému tak oblíbená mezi kriminálními zločinci i teroristy. Zdůraznil jsem také, jak je těžké se této agresivitě bránit a jak jí předcházet. Zabýval jsem se i otázkou represe a prevence v této problematice, realizovanou činností Policie ČR a jejími jednotlivými službami.

Při demonstraci technických otázek nástražného výbušného systému jsem se pokusil poukázat na samotnou podstatu funkčnosti nástražného výbušného systému a zejména pak na jeho destruktivní účinek na okolí, což jsem rozvedl i v praktické části práce a ukázal na případu z praxe a modelovém případu, který by mohl reálně nastat.

V praktické části jsem se pokusil nastínit činnost Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému od prvopočátku přijetí informace oznamující mimořádnou událost hrozby použití nástražného výbušného systému až po samotný postup na místě mimořádné události při realizaci likvidačních a záchranných prací. Tento postup na místě mimořádné události jsem nastínil z pohledu činnosti Policie ČR jako samostatné instituce i z pohledu základní složky integrovaného záchranného systému. Definoval jsem zde interní akty řízení a odborné příručky, které činnost Policie ČR sjednocují a určují postupy při mimořádné události – hrozbě použití nástražného výbušného systému. Na praktickém případu, modelovém pokusu a zkušenostech z vlastní praxe jsem demonstroval jejich dodržování nebo porušování. Vyzdvihl jsem nepřesnosti a nedostatky jak v interních aktech řízení, tak v samotném jejich uplatňování v rámci činnosti Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému.

Případ z praxe, na kterém byly poukázány nedostatky a pochybení v činnosti Policie ČR, popisoval nález skutečného a funkčního nástražného výbušného systému na Magistrátu města Brna, Malinovského náměstí č. 3 v roce 2007. Tento případ byl vhodným repre-

zentativním vzorkem, nejen z hlediska množství použité výbušniny a konspirativního zamaskování, ale především z hlediska demonstrace možného destruktivního účinku na život a zdraví osob a okolní prostředí a s tím související uskutečněnou činností Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému. Možný destruktivní účinek v tomto případě nenastal, ale byl doložen odborným vyjádřením a znaleckým posudkem.

V návaznosti na první případ jsem předestřel i druhý, fiktivní případ, jehož podstatou byl pokus sestavit jednoduchý nástražný výbušný systém, který použil fiktivní pachatel – sebevrah ve své osobní vestě na těle, proti potencionálním obětem na fiktivním tržišti. Účelem tohoto pokusu bylo zadokumentovat destruktivní účinek takto zkonstruovaného nástražného výbušného systému za definovaných podmínek a takto získané výsledky využít při sestavování bezpečné činnosti bezpečnostních složek v boji proti sebevražedným atentátníkům. Výsledky vycházející z obou demonstrováných praktických případů byly zpracovány v navrhovaných postupech v rámci činnosti Policie ČR při hrozbě použití nástražného výbušného systému, které byly předmětem závěrečné kapitoly této práce.

Hrozba použití nástražného výbušného systému je stále aktuální otázkou bezpečnosti v rámci celého světa. Ekonomické a národnostní problémy související s globalizací, nepokoje v muslimských zemích i nedávná smrt nejhledanějšího teroristy světa Usámy bin Ládina⁶¹, predikují opětovnou eskalaci tohoto rizika v rámci celé zeměkoule. Vzhledem k tomu, že riziko použití nástražného výbušného systému je velmi vysoké, nemá smysl před ním utíkat. Řešením je mu čelit. Čelit mu lze úspěšně jen tehdy, pokud budeme v rámci svých bezpečnostních složek připraveni kvalitně a kvantitativně reagovat na jakékoliv signály predikující toto riziko a v případě jeho vzniku eliminovat na minimum vzniklé následky.

Připravené budou naše bezpečnostní složky tehdy, pokud plně využijí všech vědeckých poznatků a praktických zkušeností z problematiky hrozby použití nástražného výbušného systému k vytvoření typových činností v dané problematice a takto vytvořené typové činnosti - postupy budou striktně dodržovat.

⁶¹ Usáma bin Ládín byl dne 1.5.2011 zastřelen speciálními jednotkami SEAL Team 6, USA, ve městě Abbottábát v Pakistánu.

Doufám, že alespoň malou částí mohla přispět moje závěrečná práce ke zkvalitnění těchto postupů – činností v praxi, popřípadě byla inspirací k zamyšlení nad vážností této problematiky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY**Monografie:**

- [1] JANÍČEK, Miroslav; DRAHOVZAL, Petr. *Pyrotechnik v boji proti terorismu*. 1. vyd. D-Consult, s.r.o.: DEUS, 2001. 175 s. ISBN 80-86215-17-2.
- [2] JANÍČEK, Miroslav. *Pyrotechnická ochrana před terorismem*. 1. vyd. Vyškov: EDUCA Consulting, 2002. 158 s. ISBN 80-902089-6-7.
- [3] HRAZDIRA, Ivo; KOLLÁR, Milan. *Policejní pyrotechnika*. 1. vyd. . Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006. 205 s. Dostupné z WWW: <alescenek.cz>. ISBN 80-86898-87-3.
- [4] BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus I.* 1.vyd. Praha: POLICE HISTORY, 1999. 141 s. ISBN 80-902670-1-7.
- [5] BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus II.* 1.vyd. Praha: POLICE HISTORY, 1999. 197 s. ISBN 80-902670-4-1.
- [6] BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus III.* 1. vyd. Praha: POLICE HISTORY, 2007. 254 s. ISBN 978-80-86477-00-8.
- [7] NÁCHODSKÝ, Zdeněk. *Taktika policejní akce*. 1. vyd. Praha: ARMEX, 1993. 233 s.
- [8] ADAMS, Ronald J.; McTERNAN, Thomas M.; REMSBERG, Charles. *Jak přežít v betonové džungli: Zkušenosti amerických policistů v boji se zločinem*. Zdeněk Jumr, Rudolf Langer. 1 vyd. Praha: Armex, 2001. 357 s. Z anglického originálu Street Survival, Tactics for Armed. ISBN 80-86244-19-9.
- [9] BREBERA, Stanislav. *Vojenské trhavinny a technologie výroby trhavinových náloží*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2001. 111 s. ISBN 80-7194-360-6.
- [10] BREBERA , Stanislav. *Vojenské trhavinny II.: trhavinny různé konzistence*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 202. 251 s. ISBN 80-7194-497-1.
- [11] MARTÍNEK, Bohumír; TVRDEK, Jan. *Základy integrovaného záchranného systému*. 1. vyd. . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. 172 s. ISBN 978-80-7251-338-3.
- [12] VEVERKA, Ivan. *Vybrané kapitoly krizového řízení pro záchranářství*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. 175 s. ISBN 80-7251-126-2.
- [13] NOVÁKOVÁ, Jaroslava; KRULÍK, Oldřich; BUREŠ, Radek. *Úvod do bezpečnosti a krizového řízení*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. 112 s. ISBN 978-80-7251-343-7.
- [14] MARTÍNEK, Bohumír. *Ochrana obyvatelstva I.* 1. vyd. . Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2009. 133 s. ISBN 978-80-7251-298-0.

- [15] MARTÍNEK, Bohumír; TVRDEK, Jan. *Ochrana obyvatelstva II.* 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. 101 s. ISBN 978-80-7251-323-9.
- [16] HORÁK, Rudolf, et al. *Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu.* 1. vyd. Praha: Linde, 2004. 407 s. ISBN 80-7201-471-4.
- [17] MEČÍŘ, Roman; VALEK, Dušan. *Novodobá vrtací a trhací technika.* Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1969. 279 s.
- [18] DOJČÁR, Ondřej; HORKÝ, Jiří; KOŘÍNEK, Robert. *Trhací technika.* 1. vyd. . Ostrava : MONTANEX, a.s., 1996. 76 s. ISBN 80-85780-69-0.
- [19] PIVODA, Aleš. *Obchodník se strachem.* 1. vyd. Praha: PRAGOLINE, 2003. 157 s. ISBN 80-86546-07-1.
- [20] MUSIL, Jan; KONRÁD, Zdeněk; SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika.* 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2001. 512 s. ISBN 80-7179-362-0.
- [21] BRÚCKNER, Bedřich. *Slovník vojenského policisty.* Praha: Vojenský zeměpisný ústav, 2001. 424 s.
- [22] NOVOTNÝ, Oto, et al. *Trestní právo hmotné: I. obecná část.* 3. vyd. Praha: Codex, 1997. 328 s. ISBN 80-85963-24-8.
- [23] ZAPLETAL, Josef, et al. *Kriminologie: díl I. obecná část.* 3. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2000. 128 s. ISBN 80-85981-87-4.
- [24] Pyrotechnická služba PČR. *Příručka pro policisty při nálezů munice, podezřelého předmětu nebo nástražného výbušného systému.* 1. vyd. . Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2011. 24 s.

Zákony a právní normy:

- [1] Česká republika. Zákon ze dne 28. června 2000 o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 2000, 73, 238, s. 3453-3460.
- [2] Česká republika. Zákon ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 2000, 73, 239, s. 3461-3474.
- [3] Česká republika. Zákon ze dne 28. června 2000 o krizovém řízení a změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 2000, 73, 240, s. 3475-3487.
- [4] Česká republika. Zákon ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 2008, 91, 273, s. 4086-4116.

[5] Česká republika. Zákon ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, 11, 40, s. 354-464.

[6] Československá socialistická republika. Zákon ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1961, 66, 141, s. 513-571.

[7] Česká republika. Zákon ze dne 23. září 2003 o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, 121, s. 5850-5910.

[8] Československá socialistická republika. Zákon České národní rady ze dne 17. prosince 1985 o požární ochraně. In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1985, 34, 133, s. 674-691.

[9] Československá socialistická republika. Zákon České národní rady ze dne 21. dubna 1988 o hornické činnosti, výbušninách a ostatní hornické činnosti. In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1988, 10, 61, s. 233-246.

Interní akty řízení Policie České republiky:

[1] Česká republika. Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 16. února 2004, kterým se stanoví postup v případech podezření z výskytu radioaktivního materiálu, chemické nebo biologické nebezpečné látky. In *Závazné pokyny policejního prezidenta, Česká republika*. 2004, 0, 1, s. 6.

[2] Česká republika. Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 31. ledna 2008, kterým se upravují úkoly Policie České republiky při přípravě a provádění záchranných a likvidačních prací složkami integrovaného záchranného systému. In *Závazné pokyny policejního prezidenta, Česká republika*. 2008, 0, 27, s. 3.

[3] Česká republika. Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 16. dubna 2003, kterým se upravuje postup příslušníků Policie České republiky při oznámení o uložení nástražného výbušného systému a nálezů podezřelého předmětu a nástražného výbušného systému nebo výbuchu. In *Závazné pokyny policejního prezidenta, Česká republika*. 2003, 0, 53, s. 10.

[4] Česká republika. Rozkaz policejního prezidenta ze dne 23. prosince 2004, kterým se vydává "Dohoda o spolupráci mezi Hasičským a záchranným sborem České republiky a Policií České republiky". In *Rozkazy policejního prezidenta, Česká republika*. 2004, 0, 156, s. 1. Příloha k RPP č. 156/2004 "Dohoda o spolupráci mezi Hasičským záchranným sborem České republiky a Policií České republiky" ze dne 26. října 2004.

Internetové odkazy:

[1] %C4%8Cern%C3%BD st%C5%99eln%C3%BD prach. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 11.9.2006, last modified on 21. 5. 2007 [cit. 2010-12-31]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cern%C3%BD_st%C5%99eln%C3%BD_prach>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

NVS Nástražný výbušný systém.

Sb. Sbírka zákonů.

P ČR Policie České republiky.

SELČ Středoevropský letní čas

SKPV Služba kriminální policie a vyšetřování

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. 1. Textové vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx s 6,45 kg Hexogenu.
- Obr. 2. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx s 6,45 kg Hexogenu.,
- Obr. 3. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx s 6,45 kg Hexogenu znázorněno logaritmicky stupnicí osy Y.
- Obr. 4. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx s 6,45 kg Hexogenu znázorněno lineární stupnicí osy Y.
- Obr. 5. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx na adrese Malinovského náměstí č.3, Brno s 6,45 kg Hexogenu znázorněno na základní mapě.
- Obr. 6. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx na adrese Malinovského náměstí č.3, Brno s 6,45 kg Hexogenu znázorněno na satelitní mapě
- Obr. 7. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx na adrese Malinovského náměstí č.3, Brno s 6,45 kg Hexogenu znázorněno na základní mapě
- Obr. 8. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx na adrese Nádražní č.1, Brno s 6,45 kg Hexogenu znázorněno na satelitní mapě.
- Obr. 9. Sebevražedný atentátník na tržišti před výbuchem a osoby za ním ve vzdálenosti 4 – 30 m
- Obr. 10. Sebevražedný atentátník na tržišti před výbuchem a osoby před ním ve vzdálenosti 4 – 30 m.
- Obr. 11. Náčrtek fiktivního tržiště a rozmístnění osob, včetně atentátníka (červená figurka).
- Obr. 12. a 13. Umístnění NVS ve vestě se střepinovými fragmenty (hřebíky a matice).
- Obr. 14. a 15. Umístnění NVS v kapsách kolem pasu a šroubové matice M12 působící jako střepiny.
- Obr. 16. Animace rozložení výbušniny a směr účinku výbuchu
- Obr. 17. Náčrtek fiktivního tržiště a poškození osob – červeně označené terče byly zničeny jen částečně, žluté úplně.
- Obr. 18. Čelní pohled atentátníka na tržiště a způsobené škody výbuchem.
- Obr. 19. Zadní pohled atentátníka na tržiště a způsobené škody výbuchem

- Obr. 20. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx s 11, 350 kg Hexogenu.
- Obr. 21. Textové vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx s 11,350 kg Hexogenu.
- Obr. 22. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx na adrese nám. Svobody, Brno s 11,350 kg Hexogenu znázorněno na základní mapě.
- Obr. 23. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx na adrese nám. Svobody, Brno s 11,350 kg Hexogenu znázorněno na satelitní mapě.
- Obr. 24. Grafické vyhodnocení bezpečné vzdáleností u uložení NVS v programu TerEx s 11,350 kg Hexogenu znázorněno logaritmicky stupnicí osy Y.